

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Javna ustanova centar za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH
Javna ustanova centar za edukaciju sudaca i tužitelja u FBiH
Јавна установа центар за едукацију судија и тужилаца у Ф БиХ
Public Institution Center for Judicial and Prosecutorial Training of the FBiH

Јавна установа центар за едукацију судија и јавних тужилаца у РС
Javna ustanova centar za edukaciju sudija i javnih tužilaca u RS
Javna ustanova centar za edukaciju sudaca i tužitelja u RS
Public Institution Center for Judicial and Prosecutorial Training of the RS

MODUL 5

KRIVIČNA OBLAST

MATERIJALNI I PROCESNI ASPEKTI PROCESUIRANJA KRIVIČNIH DJELA U
OBLASTI SIGURNOSTI PROMETA NA PUTEVIMA

Voditelj modula:

Žika Đuknić, tužilac Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona

Konsultant:

Živana Bajić, tužilac Okružnog tužilaštva Banja Luka

Recenzenti:

Azra Miletić, sudija Suda Bosne i Hercegovine
Ismet Šuškić, tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine Bosne i Hercegovine

Sarajevo, 2007. godine

PREDGOVOR

Edukativni modul koji se nalazi pred Vama rezultat je nastavka podrške koju Evropska komisija pruža Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine i Centrima za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u cilju na unaprijeđivanja edukacije nosilaca pravosudnih funkcija. Praksa izrade edukativnih modula koji bi trebali na cjelovit i kvalitetan način dati praktični prikaz određenih zakonskih rješenja se pokazala veoma uspješnom.

Imajuću u vidu sugestije i prijedloge profesionalne zajednice Upravni odbori Centara za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske su odabrali 8 tema, koje su predstavljene u 7 modula, na čijoj izradi su radili stručnjaci iz različitih oblasti.

Ovdje želimo odati priznanje i zahvalnost ekspertima, konsultantima i recenzentima, ukupno njih 17 iz cijele Bosne i Hercegovine. Oni su svojim radom na izradi ovog edukativnog materijala, pokazali da pravosuđe Bosne i Hercegovine svojim stručnim kapacitetima može odgovoriti potrebi nosilaca pravosudnih funkcija za kvalitetnim praktičnim priručnikom u svakodnevnom radu.

Sa nadom da je cilj obezbijedivanja praktičnog alata u svakodnevnom rada pravnih stručnjaka, ostvaren realizacijom ovih edukativnih modula, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine i Centri za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, zahvaljuju Evropskoj komisiji na finansijskoj podršci pruženoj kroz realizaciju projekta CARDS 2005, bez kojeg izrada ovih edukativnih modula ne bi bila moguća.

Branko Perić
Predsjednik

Visokog sudskog i tužilačkog vijeća
Bosne i Hercegovine

Biljana Marić
Direktorica

Centra za edukaciju sudija i tužilaca
u Republici Srpskoj

Šahbaz Džihanović
Direktor

Centra za edukaciju sudija i tužilaca
u Federaciji Bosne i Hercegovine

UVODNE OPĆE NAPOMENE

U okviru sveobuhvatne reforme svih segmenata pravosudnog sistema u BiH, došlo je do izmjene normativne regulative materijalnih i procesnih zakona u BiH, koji su stupili na snagu polovinom 2003. godine.

U odnosu na ranije zakonodavstvo najveće izmjene su nastale u koncepciji Zakona o krivičnom postupku, izmjeni nadležnosti i značajno promijenjenoj ulozi i položaju subjekata krivičnog postupka - tužioca i osumnjičenog.

Nadležnost za provođenje istražnog postupka data je u cijelosti tužiocu, a on određena ovlaštenja može da prenese na ovlaštena službena lica, koja postupaju pod njegovim nadzorom i rukovođenjem.

Zbog promjene ovlaštenja tužioca i spajanja ranijeg pretkrivičnog i prethodnog postupka u jedinstvenu istragu, koja se provodi od strane i/ili pod nadzorom tužioca, došlo je do izmjene ovlaštenja ovlaštenih službenih lica u istražnom postupku. Dokazi pribavljeni od strane ovlaštenih službenih lica imaju validan karakter, naravno ako su pribavljeni na zakonit način, a time je znatno ojačan položaj ovlaštenih službenih lica u istražnom postupku.

Položaj osumnjičenog i njegovog branioca je, također, bitno drugačije reguliran, sa naglašenom tendencijom zaštite ljudskih prava u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima.

Ta zaštita se ogleda u svojevrsnoj kontroli primjene zakonskih odredbi i instituta u sferama u kojima može doći do povređivanja i ograničavanja ljudskih prava i sloboda, sa mogućnosti nastajanja težih posljedica, tako što je propisano da naredbe za privođenje, pretres i određivanje pritvora za osumnjičenog donosi i izdaje sud na prijedlog tužioca. Na taj način sud, kao nepristrasan državni organ, odlučuje o opravdanosti tih naredbi i mjera, kao i o poštivanju odredbi propisanih zakonom.

Materijalne odredbe novih krivičnih zakona, bar u dijelu koji se odnosi na krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa, nisu imale radikalnijih promjena u odnosu na ranije važeće i primjenjivane krivične zakone.

Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (BDBiH) u Glavi 28, a Republike Srpske (RS) u Glavi 32 na istovjetan način, sa malim razlikama inkriminiraju krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa. Kao i u ranije važećim i primjenjivanim krivičnim zakonima osnovno djelo je zbog visine zapriječene kazne u nadležnosti općinskih - osnovnih sudova u FBiH i RS, dok je za djela sa teškim posljedicama u vidu nastupanja smrti jedne ili više osoba ili imovinske štete velikih razmjera zbog zapriječene kazne i oblika vinosti u nadležnosti kantonalnih - okružnih sudova u FBiH i RS, dok je u BDBiH prvostepeni postupak i za osnovno djelo i djelo sa težom posljedicom u nadležnosti općinskog suda.

Time je, osim u BDBiH, određeno da za krivična djela sa teškim posljedicama kao prvostepeni sude kantonalni - okružni sudovi, sa mogućnošću da to bude i Apelaciono vijeće Vrhovnog suda FBiH i RS, odnosno vijeće Apelacionog suda u BDBiH, u slučaju ukidanja presude po žalbi i otvaranja pretresa.

Na ovaj način su standardi zaštite ljudskih prava osumnjičenog - optužnog znatno poboljšani i podignuti na viši nivo, u slučajevima neadekvatnog presuđenja.

SADRŽAJ

UVODNE OPĆE NAPOMENE	5
PODMODUL I - MATERIJALNI ASPEKTI	9
ZAKONSKA REGULATIVA - MATERIJALNE ODREDBE	9
1. UVOD	9
2. KRIVIČNA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA	10
2.1. Ugrožavanje javnog prometa.....	10
2.2. Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti	11
2.3. Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom.....	11
2.4. Nesavjestan nadzor nad javnim prometom	11
2.5. Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa	11
2.6. Neukazivanje pomoći osobi povrijeđenoj u prometnoj nezgodi.....	11
2.7. Razlike u nacionalnim zakonima	12
2.8. Zaštita zračnog i morskog saobraćaja	12
3. ZAJEDNIČKE KARAKTERISTIKE	12
4. POJEDINA KRIVIČNA DJELA IZ OVE OBLASTI	13
4.1. Ugrožavanje javnog prometa.....	13
4.2. Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti	30
4.3. Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom.....	35
4.4. Nesavjestan nadzor nad javnim prometom	37
4.5. Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa	40
4.6. Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi	41
5. SIGURNOSNE MJERE	43
POPIS ZAKONA	45
POPIS LITERATURE	46
PODMODUL II - PROCESNI ASPEKTI	47
I ULOGA SUBJEKATA KRIVIČNOG POSTUPKA U ISTRAZI	47
1. UVOD	47
2. ULOGA TUŽITELJA/TUŽIOCA U ISTRAZI	48
3. PRAVA I OVLAŠTENJA OVLAŠTENIH SLUŽBENIH OSOBA U ISTRAZI	49
4. OSUMNJIČENI I NJEGOV BRANILAC U ISTRAZI	51
5. ULOGA SUDA U ISTRAŽNOM POSTUPKU	53

II TOK ISTRAGE I RADNJE DOKAZIVANJA	55
1. UVOD.....	55
2. TOK ISTRAGE	55
2.1. Prijavljivanje krivičnog djela	55
2.2. Otvaranje istrage	56
2.3. Neotvaranje istrage	58
2.4. Obustava istrage.....	59
2.5. Okončanje istrage	60
3. RADNJE DOKAZIVANJA.....	60
3.1. Uvidaj	61
3.2. Rekonstrukcija događaja	71
3.3. Vještačenje	73
3.4. Obdukcija i ekshumacija leša.....	86
3.5. Saobraćajno-tehničko vještačenje	90
3.6. Saslušanje svjedoka.....	92
3.7. Ispitivanje osumnjičenog	94
4. MJERE OBEZBJEĐENJA PRISUSTVA OSUMNJIČENOG U POSTUPKU I USPJEŠNO VOĐENJE POSTUPKA	96
4.1. Pritvor	97
4.2. Jemstvo	104
POPIS LITERATURE.....	106

PODMODUL I – MATERIJALNI ASPEKTI

ZAKONSKA REGULATIVA – MATERIJALNE ODREDBE

1. UVOD

Savremeni promet, sa različitom strukturom učesnika i novih prometnih sredstava je značajna privredna djelatnost i odlika današnjeg stadija razvitka društva. Javni promet i njegovo normalno funkcioniranje su značajni, kako sa aspekta tehnološkog i privrednog razvoja društva, tako i sa aspekta sve više izražene potrebe poslovne i privatne komunikacije ljudi. Svakodnevno se raznim prometnim sredstvima odvija prevoz ogromnog broja ljudi i velikih količina raznih roba, što doprinosi obavljanju drugih djelatnosti na lakši i ekonomičniji način.

Svakodnevno je u javni promet uključen veliki broj vozila i drugih učesnika u javnom prometu, pa je iz tih razloga naročito značajno bezbjedno i neometano odvijanje javnog prometa. Vozila se moderniziraju i brzina kretanja vozila se konstantno povećava, a izgradnja prometnica nije u stanju to adekvatno pratiti, tako da to, uz nedisciplinu učesnika u javnom prometu i slabo razvijenu opću prometnu kulturu, dovodi do porasta prometnih nezgoda sa ogromnim materijalnim i ljudskim žrtvama.

Porast prometnih nezgoda, sve veći broj lica koja u njima gube živote ili su teško tjelesno povrijeđena i velika materijalna šteta su opća karakteristika vezana za promet, prisutna u gotovo svim državama. Takva pojava ima poseban društveni i kriminalno-politički značaj i društvo se mora štititi od prometne delikvencije na adekvatan način, ali se pri tome na smije onemogućavati dalji tehnološki razvoj u ovoj privrednoj oblasti.

Pored mjera prevencije, koje se ogledaju u efikasnijem vršenju nadzora nad odvijanjem javnog prometa; izgradnji modernih puteva sa boljom tehničkom opremljenošću saobraćajnica i, naročito, razvojem prometne kulture i osjećanjem odgovornosti kod učesnika u prometu i dr., za zaštitu života ljudi i imovine su neophodne i mjere sankcioniranja prema onim učesnicima u javnom prometu koji postupaju protivno obavezama ili zabranama, koje za njih proizilaze iz prometnih propisa. Radi toga je u odgovarajućim propisima predviđen niz prekršaja, privrednih prestupa, a za teže oblike ugrožavanja javnog prometa i krivičnih djela, propisanih u Krivičnom zakonu.

Krivična djela protiv bezbjednosti javnog prometa su specifična krivična djela, koja predstavljaju poseban vid krivičnih djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine. U uporednim zakonodavstvima na različite načine je riješena sistematizacija ovih krivičnih djela. U nekim su propisana u glavi krivičnih djela protiv opće sigurnosti, a u nekim u posebnoj glavi krivičnih djela protiv bezbjednosti javnog prometa. I krivičnim djelima protiv bezbjednosti javnog prometa se izaziva opasnost za život i tijelo ljudi ili za imovinu, a s obzirom na to da se ta opasnost izaziva prometnim sredstvima, koja se mogu smatrati opće opasnim, proizilazi da su umnogome slična sa krivičnim djelima protiv opće sigurnosti ljudi i imovine. Međutim, opas-

nost izazvana požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom, motornom silom, električnom i drugom energijom veća je i teže kontrolirana od strane ljudi, nego što je to slučaj sa prometnim sredstvima, i to je jedna od bitnih razlika između tih krivičnih djela, mada se i ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbuskog ili prometa žičarom može dovesti u opasnost život većeg broja lica.

Bez obzira na dodirne tačke, sličnosti i razlike između ovih krivičnih djela, naše krivično zakonodavstvo ih je posebno reguliralo u odvojenim glavama.

2. KRIVIČNA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA

Krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa su u krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine propisana u

- Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu KZ FBiH) u Glavi 28 ("Službene novine FBiH", br. 36/03 od 29.07.2003);
- Krivičnom zakonu Republike Srpske (u daljem tekstu KZ RS) u Glavi 32 ("Službeni glasnik RS", br. 49/03 od 25.06.2003);
- Krivičnom zakonu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovina (u daljem tekstu KZ BDBiH) u Glavi 28 ("Službeni glasnik BDBiH", br. 10/03 od 28.05.2003),

a u svim navedenim zakonima u ovu grupu krivičnih djela svrstana su slijedeća krivična djela:

2.1. Ugrožavanje javnog prometa

(čl. 332. KZ FBiH, čl. 410. KZ RS i čl. 326. KZ BDBiH)

Predviđeno je kao osnovno djelo u sva tri krivična zakona, sa razlikama u posljedici koja treba da nastupi da bi se ostvarila obilježja ovog krivičnog djela, kao i razlikama u zaprijećenim kaznama, s tim što valja napomenuti da je KZ RS konceptijski drugačije postavio reguliranje ove glave krivičnih djela.

Stav 1. ovog krivičnog djela sankcionira krivično djelo počinjeno sa umišljajem:

- u KZ FBiH propisana je kazna zatvora do pet (5) godina ukoliko zbog ugrožavanja javnog saobraćaja bude doveden u opasnost život ljudi ili imovina većih razmjera, odnosno kad kod drugoga kao posljedica nastupi imovinska šteta veća od 5.000 KM;
- u KZ RS propisana je kazna zatvora od šest (6) mjeseci do pet (5) godina ukoliko kod drugoga nastupi teška tjelesna povreda ili imovinska šteta veća od 3.000 KM;
- u KZ BDBiH propisana je kazna zatvora do pet (5) godina ukoliko kod drugog nastupi teška tjelesna povreda ili imovinska šteta veća od 5.000 KM.

Stav 2. se bitno razlikuje tako da

- u KZ FBiH i KZ BDBiH identično propisuje zaštitu ostalih vidova prometa - ugrožavanje željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbuskog ili prometa žičarom, sa zaprijećenom kaznom zatvora do pet (5) godina za djelo počinjeno sa umišljajem;
- u KZ RS je u stavu 2. predviđeno kažnjavanje nehatnog učinioca krivičnog djela iz st. 1. ovog člana, a za učinioca iz nehata je zaprijećena novčana kazna ili kazna zatvora do tri (3) godine.

Stav 3. se također bitno razlikuje, jer je u st. 3.

- u KZ BiH i KZ BDBiH za nehatno izvršenje krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana zaprijećeno kaznom do tri (3) godine zatvor;

- u KZ RS predviđeno i sankcionirano nastupanje teže posljedice - smrti jednog ili više lica usljed djela iz st. 1. i st. 2. ovog člana, uz propisanu kaznu za djelo iz st. 1. od dvije (2) do dvanaest (12) godina zatvora, a za djelo iz st. 2. od jedne (1) do osam (8) godina zatvora.

2.2. Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

(čl. 333. KZ FBiH, čl. * KZ RS i čl. 327. KZ BDBiH)

Propisano je kao krivično djelo u KZ FBiH i KZ BDBiH, dok u KZ RS nije predviđeno ovo krivično djelo.

KZ FBiH i KZ BDBiH na identičan način propisuju navedeno krivično djelo i u st. 1 i u st. 2. sa identičnim kaznama, za st. 1. do tri (3) godine zatvora, a za st. 2. novčana kazna ili kazna zatvora do jedne (1) godine.

2.3. Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

(čl. 334 KZ FBiH, čl. 412 KZ RS i čl. 328 KZ BDBiH)

Propisano kao krivično djelo u sva tri zakona, sa istovjetnim tekstom i zaprijećenim kaznama za st. 1. i 2. toga člana, sa razlikom da

KZ RS ima i st. 3. i 4. ovog člana, kojima su propisane situacije kada usljed djela iz st. 1. i st. 2. nastupi teža posljedica u vidu teške tjelesne povrede jednog ili više lica, ili imovinska šteta velikih razmjera - st. 3, ili smrti jednog ili više lica - st. 4, sa izdiferenciranim kaznama s obzirom na nastupjelu posljedicu i oblik vinosti.

2.4. Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

(čl. 335. KZ FBiH, čl. 413. KZ RS i čl. 329. KZ BDBiH)

Propisano kao krivično djelo u sva tri zakona, sa istovjetnim tekstom u sva tri stava i isto zaprijećenim kaznama.

2.5. Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa

(čl. 336 KZ FBiH, čl.* KZ RS i čl. 330 KZ BDBiH)

U KZ BiH i KZ BDBiH propisano na isti način u sva četiri stava, kao teži oblik prethodno navedenih krivičnih djela, jer je nastupila teža posljedica, sa istim opisom inkriminacije i zaprijećenim kaznama,

U KZ RS nije sistematizirano kao posebno krivično djelo, već je kao što je navedeno, u odgovarajućim krivičnim djelima u slučaju nastanka teže posljedice, to propisano u st. 3. i st. 4. tih članova.

2.6. Neukazivanje pomoći osobi povrijeđenoj u prometnoj nezgodi

(čl. 337. KZ FBiH; čl. 414. KZ RS i čl. 331. KZ BDBiH)

Predviđeno kao krivično djelo u sva tri Zakona, sa izvjesnim razlikama:

- u KZ FBiH i KZ BDBiH predviđena ista inkriminacija, sa istim zaprijećenim kaznama za st. 1 - novčana kazna ili zatvor do jedne (1) godine i st. 2 - kazna zatvora od tri (3) mjeseca do tri (3) godine;
- u KZ RS u st. 2. propisano kao posljedica teška tjelesna povreda nekog lica i sa propisanom kaznom do tri (3) godine zatvora, a u st. 3. nastupanje smrti povrijeđenog lica sa propisanom kaznom od jedne (1) do osam (8) godina zatvora.

2.7. Razlike u nacionalnim zakonima

Postoje razlike u navedenim krivičnim zakonima oko koncepcije i određivanja pojedinih krivičnih djela vezanih za sigurnost javnog prometa, ali su minimalne i bez posebnog utjecaja na razmatranu problematiku:

- kao što je navedeno prethodno u KZ RS je dekriminirano krivično djelo - Ugrožavanja javnog saobraćaja usljed omamljenosti;
- razlike se sastoje i u tome što je za djela kvalificirana težom posljedicom, to propisano u članovima na koje se odnosi nastupanje teže posljedice - čl. 410. Ugrožavanje javnog saobraćaja, čl. 412. Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom, čl. 413. Nesavjesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem;
- član 411. Ugrožavanje posebnih vidova saobraćaja - propisuje kao krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti ostalih vidova javnog saobraćaja (željezničkog, autobuskog, tramvajskog, trolejbuskog, brodskog ili saobraćaja žičarom) i u tom članu propisuje i kvalificirani oblik sa težom posljedicom.

2.8. Zaštita zračnog i morskog saobraćaja

U KZ BiH u Glavi XVII propisani su određeni oblici zaštite zračnog i morskog saobraćaja. S obzirom na to da te vrste saobraćaja po svojoj prirodi imaju međunarodni karakter, po svom značaju i objektu zaštite, predviđena je jedinstvena zaštita na nivu države i u skladu sa međunarodnim pravom.

U čl. 198. propisano je ugrožavanje sigurnosti zračne ili morske plovidbe, sa nekoliko oblika načina izvršenja, a u čl. 199. KZ BiH propisana je zaštita sigurnosti zračnog prometa, koji se čine uništenjem, oštećenjem ili uklanjanjem znakova koji služe sigurnosti zračnog saobraćaja.

3. ZAJEDNIČKE KARAKTERISTIKE

3.1. Krivičnim djelima protiv bezbjednosti javnog prometa izaziva se opasnost za život ili tijelo ljudi, odnosno za imovinu, sa specifičnim karakteristikama. Sva krivična djela iz ove grupe vezana su za promet i mogu se vršiti u raznim vidovima prometa: drumskom, željezničkom, brodskom, tramvajskom, trolejbuskom ili prometu žičarom, a to uslovljava i specifičnost subjekata ovih krivičnih djela i sredstava kojima se vrše.

3.2. Kao izvršioци se javljaju učesnici u prometu - vozači, pješaci ili drugi, a u nekim djelima lica koja su dužna da se staraju o saobraćaju i vrše nadzor nad njim; dok se kao sredstvo izvršenja najčešće pojavljuje saobraćajno vozilo.

3.3. Krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa su sa blanketnom dispozicijom i pri njihovoj primjeni ih je potrebno upotpuniti normama sadržanim u propisima koji se odnose na sigurnost prometa. Odredbe o saobraćaju na putevima sadržane su u Zakonu o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06 od 31.01.2006), kao i u nizu drugih Zakona i pravilnika donijetih na osnovu ovlaštenja iz zakona.

3.4. Zaštitni objekat kod ovih krivičnih djela je dvostruko određen i njima se inkriminira nepropisno i nepravilno ponašanje učesnika u prometu, odnosno nesavjesno postupanje drugih lica u vezi sa prometom, sa ciljem da se obezbijedi zaštita ljudi i imovine, kao i bezbjednost javnog prometa.

3.5. Posljedica krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa je opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većih razmjera (radi se o konkretnoj opasnosti). Kod krivičnog djela

ugrožavanja javnog prometa iz čl. 332. st. 1. KZ FBiH, osim ove osnovne posljedice potrebno je da je nastupila određena imovinska šteta, odnosno teška tjelesna povreda nekog lica. Krivična djela iz ove grupe imaju za posljedicu i ugrožavanje prometa, tako da između ovih posljedica mora da postoji uzročna veza i da je promet tako ugrožen da je time doveden u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većih razmjera.

3.6. Većina krivičnih djela iz ove glave može da se učini i sa umišljajem i iz nehata. Izuzetak je krivično djelo Neukazivanje pomoći osobi povrijeđenoj u prometnoj nezgodi iz čl. 337. KZ FBiH, koje se može izvršiti samo sa umišljajem.

3.7. Teži oblici krivičnog djela kvalificirani nastupanjem teže posljedice propisani su u čl. 336. KZ FBiH i čl. 330. KZ BDBiH, a u KZ RS je u svakom od krivičnih djela, kad postoji takav oblik, propisano i djelo sa težom posljedicom u posebnom stavu.

4. POJEDINA KRIVIČNA DJELA IZ OVE OBLASTI

4.1. Ugrožavanje javnog prometa

Član 332.

1) Učesnik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa zbog toga kod drugoga nastupi imovinska šteta veća od 5.000 KM, kazniće se kaznom zatvora do pet godina.

2) Ko ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbuskog ili prometa žičarom dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većih razmjera, kazniće se kaznom zatvora do pet godina.

3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

Predviđeno je kao osnovno djelo u sva tri krivična zakona, propisano u čl. 332. KZ FBiH; čl. 410. KZ RS i čl. 326. KZ BDBiH, sa razlikama u posljedici koja treba da nastupi da bi se ostvarila obilježja ovog krivičnog djela, kao i razlikama u zaprijećenim kaznama (vidi tačku 2.1).

Krivično djelo ugrožavanja javnog prometa iz čl. 332. KZ FBiH je određeno i propisano u dva osnovna oblika. U stavu 1. odnosi se na ugrožavanje javnog prometa na putevima, a u stavu 2. ovog člana odnosi se na ugrožavanje željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbuskog ili prometa žičarom.

4.1.1. Krivično djelo iz st. 1. čini onaj učesnik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa usljed toga kod drugog nastupi imovinska šteta veća od 5.000 KM.

4.1.1.1. Radnja izvršenja krivičnog djela iz st. 1. je nepridržavanje saobraćajnih propisa, čime je obuhvaćeno svako postupanje učesnika u saobraćaju koje je suprotno propisima o saobraćaju na putevima.

Po ovom obilježju djelo je sa blanketnom dispozicijom, tako da njegova radnja proizilazi iz zabrana koje za učesnike u prometu na putevima sadrže odgovarajući prometni propisi. Pri primjeni, dispoziciju krivičnog djela je potrebno upotpuniti propisima kojima se uređuje javni promet na putevima. U svakom konkretnom slučaju ugrožavanja prometa na putevima mora se procjenjivati da li je ponašanje učesnika u prometu bilo u skladu sa prometnim propisima.

O ovako postavljenoj dispoziciji i pravilnoj primjeni odredaba Krivičnog zakona treba voditi računa u svim fazama postupka, počev od naredbe za provođenje istrage i podizanja optužnice do prvostepene i drugostepene presude, jer od toga zavisi uspješno i efikasno vođenje postupka i pravilno presuđenje. Ranija sudska praksa, a i danas aktuelna, zauzela je jasno stanovište:

"Učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz čl. 364. st. 1. tač. 11. ZKP ako ni u opisu djela u izreci presude ni u obrazloženju presude nisu označeni prometni propisi koje je učinitelj prekršio izvršenjem krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa."

(Odluka Vrhovnog suda BiH, KŽ 812/86 od 26.02.1987) * Navedena presuda - Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjiga II, str.1220.

Primjer dispozitiva optužnice-izreke presude:

Š t o j e:

Dana 02.12.2002. godine u mjestu _____, u ulici _____, u blizini osnovne škole "_____", općina _____, upravljajući motornim vozilom marke "_____" tip E 220, registarske oznake _____ i krećući se iz pravca _____ prema gradskoj pijaci, po vlažnom i klizavom kolovozu olako držeći da zabranjena posljedice neće nastupiti, vozeći dijelom ulice gdje su postavljeni saobraćajni znaci "djeca na putu", ograničenje brzine 30 km/h, te na kolovozu ispisan natpis "Škola", propustio da približavajući se obilježenom pješačkom prelazu vozi sa naročitom oprežnošću i obrati pažnju na djecu koja stupaju na kolovoz, kao i da vozilom upravlja dozvoljenom brzinom od 30 km/h, već se kretao brzinom od oko 45 km/h, što je suprotno odredbama čl. 30. st. 3. i čl. 46. st. 1. ZOOBS-a, usljed čega je na pješačkom prelazu prednjim dijelom svog vozila udario u mlđb. _____ i _____, kojom prilikom je mlđb. _____ pala na kolovoz i zadobila prelom gornjeg dijela desne ramene kosti, kao tešku tjelesnu ozljedu.

Dakle, kao učesnik u prometu na putevima, nije se pridržavao prometnih propisa i time iz nehata tako ugrozio javni promet, da je doveo u opasnost život ili tijelo ljudi, pa je time prouzrokovana teška tjelesna povreda jedne osobe, čime je počinio krivično djelo - Teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u vezi sa čl. 332. st. 3. i 1. KZ-a FBiH.

Potrebno je naglasiti da je i ranija sudska praksa bila na stanovištu da je neophodno navesti tačno određenje blanketnog propisa koji je povrijeđen (zakon-propis, član i stav), a smatramo da je to neophodno i danas i da to ima opravdanja iz više razloga:

- odredbe članova blanketnih propisa imaju više stavova koji se međusobno znatno razlikuju, tako da njihovo nenavođenje izaziva konfuziju, jer se ne zna šta se učinocu stavlja na teret, a može u daljem toku postupka da dovede do pogrešnih razloga o odlučnim činjenicama;

- optuženi može da prizna krivnju (iz bilo kog razloga i zbog nekog svog interesa), tako da u stvari bude osuđen za ono što nije počinio ili nije počinio na takav način, a to dovodi do stvaranja negativne prakse.

Odredbe o saobraćaju na putevima sadržane su u osnovnom zakonu koji regulira tu materiju - Zakonu o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br.6/06 od 31.01.2006, u daljem tekstu ZOOBS na putevima BiH), kao i u nizu drugih propisa čije donošenje je predviđeno tim zakonom i pravilnika (o saobraćajnim znacima, registraciji vozila) i drugih zakona vezanih za javni promet i pravilnika koji se donose na temelju njih (vidi propise BiH u prilogu).

U navedenim zakonima i drugim propisima sadržan je niz pravila o ponašanju učesnika u javnom saobraćaju na putevima, čije kršenje može da predstavlja radnju izvršenja ovog krivičnog djela.

Bezbjednost saobraćaja na putevima nije briga i obaveza samo učesnika u saobraćaju, riječ je o općem društvenom interesu za čije je ostvarenje zainteresirana cijela društvena zajednica, iz čega proizilaze i određenje obaveze za odgovarajuće organe i organizacije. U tom smislu, ZOOBS na putevima BiH u čl. 2, 3, 4, i dr. obavezuje nadležne organe i druge organizacije da se radi bezbjednog i urednog odvijanja saobraćaja na putevima i sprečavanja i otklanjanja opasnosti za učesnike u saobraćaju staraju o stvaranju povoljnih uslova za unapređenje saobraćaja i za organiziranje i provođenje i poduzimanje mjera za uredno odvijanje saobraćaja, sprečavanje saobraćajnih nezgoda i drugih opasnosti. (Radi se o obavezama organizacija za poduzimanje potrebnih mjera za održavanje javnih puteva da isti budu sposobni za bezbjedan i nesmetan saobraćaj i da organizirano i trajno vrše kontrolu nad stanjem i održavanjem javnih puteva i objekata na njima, nad postavljanjem saobraćajnih znakova i nad obezbjeđivanjem uslova za bezbjedan i nesmetan saobraćaj.)

Iako je Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima propisano dozvoljeno - odnosno zabranjeno ponašanje učesnika u saobraćaju, određeni propusti - odnosno nepoštovanja propisa se javljaju kao najčešći uzroci saobraćajnih nezgoda. Uglavnom se sastoje u ne obraćanju dovoljno pažnje na djecu i pješake na kolovozu i oko kolovoza, nepoštovanja prioriteta prolaza pješaka na pješačkom prelazu, vožnji motornog vozila neprilagodеном - nedozvoljenom brzinom, nepravilnom skretanju, nepravilnom uključivanju u saobraćaj, nepoštovanju prava prvenstva prolaza, nepridržavanju obaveza ili zabrana, koje proizilaze iz saobraćajnih znakova, u upotrebi neispravnog motornog vozila, vožnji u alkoholiziranom stanju, nepropisnom preticanju i obilaženju, pogrešnom zaustavljanju i parkiranju, kao i drugim različitim načinima kršenja propisa i zabrana definiranih propisima.

Zakon u svojim odredbama posebnu pažnju pridaje zaštiti određenih kategorija učesnika u prometu i propisuje prioritete, koji odstupaju od općih pravila saobraćaja, za neke učesnike u prometu, radi čega se ukazuje samo na neke, najčešće oblike kršenja propisanih obaveza i pravila:

- **naročita pažnja** - Učesnici u saobraćaju na putevima, a posebno vozači motornih vozila su dužni da se sa naročitom pažnjom ponašaju u odnosu na određene kategorije učesnika - lica, koji se pojavljuju u saobraćaju. Član 3. ZOOBS-a na putevima u BiH, obavezuje učesnike u saobraćaju na putevima da obrate naročitu pažnju na bezbjednost djece, invalida, starih i nemoćnih lica. Riječ je o licima koja su, s obzirom na životnu dob i ostala psiho-fizička svojstva, više od drugih izložena opasnosti od povređivanja zbog mogućnosti neadekvatnog postupanja u datoj saobraćajnoj situaciji, različitog načina reagiranja, slaboj procjeni saobraćajne situacije, brzine kretanja vozila, vlastitih mogućnosti i brzine kretanja i dr. Radi toga učesnici u saobraćaju moraju posebno obazrivo da postupaju u odnosu na ove kategorije lica, te da vode računa i o mogućim postupcima ovih lica koji nisu u skladu sa saobraćajnim propisima. Naročito su djeca izložena opasnosti, jer zbog svog uzrasta, nepoznavanja pravila saobraćaja, zauzetošću igrom i drugih nepromišljenih postupaka, te nemanjem životnog iskustva i dr. najčešće dolaze u situaciju da im život ili tijelo budu ugroženi, što nerijetko ima vrlo teške posljedice i sa najtragičnijim ishodom.

Iz sudske prakse:

Oglašen je krivim optuženi "da je propustio da obrati dužnu pažnju na pješaka mlđb. I.A. rođenog 1995.g. koji je prelazio kolovoz sa desne na lijevu stranu, iako je sa dovoljne udaljenosti mogao primijetiti tog pješaka, čime je postupio protivno odredbi čl. 30. st. 1. ZOOBS-a...

(Presuda Osnovni sud BDBiH , br. Kp-22/02 od 08.08.2002)

Apelacioni sud BDBiH u odluci po žalbi navodi: "Tačno je da su djeca uzrasta malodobnog (četiri godine) u saobraćaju ponašaju neobjašnjivo, nesvjesno, brza su i eksplozivna i ne znaju procijeniti udaljenost i brzinu vozila, međutim, sve su to dužni da znaju i roditelji djeteta, te nisu smjeli bez njihovog nadzora da puste dijete navedenog uzrasta da samo prelazi kolovoz. Kako je nadzor roditelja izostao, to je nesumnjivo da je to skupa sa ponašanjem malodobnog pješaka u znatnoj mjeri doprinijelo nastanku predmetne saobraćajne nezgode..."

(Presuda KŽ. 121/02 od 12.09.2002)

- **djeca** - Pretrčavanje djece preko kolovoza predstavlja vrlo čestu pojavu i to je okolnost na koju vozač mora obratiti pažnju i prilagoditi vožnju toj situaciji.

Postavljeni saobraćajni znak za prelaz školske djece, da je škola u blizini, što je obično kombinirano i sa adekvatnom horizontalnom signalizacijom je također upozorenje za vozače na prisustvo i mogućnost nailaska djece preko kolovoza i samim tim na povećanu opreznost i prilagodavanje vožnje takvoj situaciji i okolnostima.

Iz sudske prakse:

Oglašen je krivim optuženi što je upravljajući svojim vozilom po vlažnom kolovozu, vozeći dijelom ulice gdje su postavljeni saobraćajni znaci "djeca na putu", ograničenje brzine do 30 km/h, te na kolovozu ispisan natpis "Škola", propustio da približavajući se obilježenom pješačkom prelazu vozi sa naročitom oprežnošću i obrati pažnju na djecu koja stupaju na kolovoz, kao i da vozilom upravlja dozvoljenom brzinom od 30 km/h, već se kretao brzinom od 45 km/h, što je suprotno odredbama čl. 30. st. 2. i 3. i čl. 46. st. 1. ZOOBS-a, usljed čega je na pješačkom prelazu prednjim dijelom svog vozila ostvario kontakt sa mlđb. . . . , kojom prilikom je mlđb..... pala na kolovoz i zadobila teške tjelesne povrede. Sud je zaključio da je optuženi postupio suprotno navedenim odredbama ZOOBS-a na putevima, jer vozilom nije upravljao dozvoljenom brzinom, nije poštovao pravo prvenstva prolaza pješaka na pješačkom prelazu, nije blagovremeno uočio dvoje djece, a morao je imati u vidu da su u pitanju djeca koja spadaju u kategoriju učesnika u saobraćaju koje karakteriše neopreznost u ponašanju i u odnosu na koje zakon traži naročitu pažnju od ostalih učesnika u saobraćaju (Presuda Općinskog suda Živinice Kp-278/04 od 23.05.2005). Kantonalni sud po žalbi otvara pretres i preinačava presudu u dijelu odluke o kazni nalazeći - Standard naročite pažnje optuženog kao vozača i učesnika u prometu, upozorenog (navedenim) saobraćajnim oznakama, zahtijevao je od optuženog da približavajući se obilježenom pješačkom prelazu vozi sa naročitom oprežnošću i obrati pažnju na djecu koja stupaju na kolovoz, kao i da vozilom upravlja dozvoljenom brzinom...

(Presuda Kantonalnog suda Tuzla, br. KŽ 237/05 od 11.11.2005)

- **invalidi i stare osobe** - Zakon u ovom članu propisuje naročito obraćanje pažnje i na invalide i stare i nemoćne osobe, čije ugrožavanje također nije rijedak slučaj, ali može se izvesti generalni zaključak da su više ugrožena djeca nego invalidi i stare i nemoćne osobe, jer je izvjesno da se kao oštećeni u saobraćajnim nezgodama više javljaju djeca.

Šta treba posebno cijeliti vezano za ove kategorije (mogućnost uočavanja djece, naročito grupa djece, da li se igraju, da li obraćaju pažnju na nailazak vozila iz jednog ili drugog pravca, podešavanje brzine, upozorenje djece zvučnim signalom na nailazak i posebno na "uspostavljanje kontakta", odnosno da li su djeca čula zvučni signal i pogledala u pravcu odakle dolazi vozilo, da li su i dalje nastavila sa igrom i kretanjem bez obraćanja pažnje na upućeni znak upozorenja, što dalje podrazumijeva podešavanje brzine kretanja vozila prema svemu tom i takvoj konkretnoj saobraćajnoj situaciji. Naravno, prednje opaske se odnose i na invalide i stare i nemoćne osobe u dijelu u kojem su na njih primjenljive).

Iz sudske prakse:

Sud nalazi da je optuženi "postupao suprotno odredbama čl. 30. st. 1 ZOOBS-a, jer nije obratio posebnu pažnju na pješaka S.S. rođenog 1930.g., jer je riječ o starijoj osobi koja je više od drugih izložena opasnosti, pa je bio dužan da pažljivo postupa u saobraćajnoj situaciji, koja se može očekivati od strane starije osobe i pri tome nije dovoljno samo da se ponaša u skladu sa saobraćajnim propisima, već svoju vožnju mora tako prilagoditi da ne dovodi u opasnost život i zdravlje oštećenog, vodeći računa i o mogućim postupcima starijeg lica, koje nije bilo u skladu sa saobraćajnim propisima, što se u konkretnoj situaciji i desilo..." Presuda Općinskog suda u Gradačcu br. KP-20/04 od 06.06.2005 - potvrđena presudom Kantonalnog suda u Tuzli br. 003-0-Kž-06-000022 od 24.04.2006, koji navodi: "Prvostepeni sud je pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje jer nije bilo smetnji za optuženog da uoči oštećenog kao pješaka na kolovozu, poduzme radnje koje bi poduzeo svaki prosječan vozač zaustavljanjem vozila ili zaobilazanjem pješaka i time izbjegne saobraćajnu nezgodu."

- **pješaci na kolovozu** - Ne obraćanje pažnje na pješake koji se nalaze na kolovozu, naročito djece i nepoštovanje prioriteta prolaza pješaka na pješačkom prelazu, također je jedan od čestih oblika kršenja saobraćajnih propisa. Vozač je dužan da obrati pažnju na pješake koji su na kolovozu, njime se kreću ili stupaju na kolovoz, a kad prilazi obilježenom pješačkom prelazu mora da upravlja sa naročitom oprežnošću i vozi takvom brzinom da vozilo može da zaustavi ispred pješačkog prelaza, te da na putu kojim se kreću djeca također vozi sa naročitom oprežnošću i takvom brzinom da vozilo može blagovremeno zaustaviti u slučaju potrebe (čl. 28. ZOOBS-a na putevima u BiH). Naravno ovakvim obavezama vozača odgovaraju i obaveze pješaka da se pridržavaju saobraćajnih propisa kad se kreću kolovozom ili prelaze preko njega (čl. 105. do 110. Zakona). Ipak, treba imati u vidu da ZOOBS propisuje za vozače "naročitu" opreznost u slučaju pješačkog prelaza i učešća djece u saobraćaju, tako da i nepropisno postupanje-ponašanje pješaka u takvim situacijama ne oslobađa te obaveze i odgovornosti vozača motornog vozila.

Iz sudske prakse:

"Optuženi se nije pridržavao odredbe čl. 30. st. 1. ZOOBS-a, jer nije obratio pažnju na maloljetnog pješaka N.M. koji je stupio na kolovoz. Sud je utvrdio da to za optuženog nije predstavljalo apsolutno i krajnje iznenađenje zbog toga što je nastradalo dijete iz jarka odakle je krenulo na kolovoz do mjesta na kolovozu gdje je došlo do kontakta prešlo put od 5 m, da je jarak iz kog je nastradali krenuo na kolovoz bio čist i pregledan, bez trave i rastinja, a zbog čega je postojala mogućnost da dijete bude uočeno od strane optuženog..."

(Presuda Osnovnog suda u Banjaluci, br. K-795/04 od 07.07.2005)

"Sama okolnost, da u konkretnom slučaju okrivljeni i pored pravovremenog reagiranja na opasnost koja je nastala kada je oštećena započela prelaziti kolovoz sa desne na lijevu stranu, zbog brzine kojom se kretao, nije mogao zaustaviti svoje vozilo prije mjesta kontakta, nije dovoljna za ocjenu da je okrivljeni vozilom upravljao brzinom koja nije bila prilagođena konkretnoj saobraćajnoj situaciji. Za takvu ocjenu mora se još ispitati da li su postojale i druge okolnosti koje su ukazivale na potrebu smanjenja brzine kretanja vozila okrivljenog prije nego što je oštećena započela prelaziti preko kolovoza (blagovremeno uočavanje da se na prostoru uz kolovoz nalazi oštećena i da je u pitanju dijete, koje spada u kategoriju učesnika u saobraćaju kojeg karakteriše neopreznost u ponašanju, u odnosu na koju zakon traži naročitu pažnju od ostalih učesnika u saobraćaju).

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, br. Kž-43/99 od 18.03.1999)

- **prvenstvo prolaza** - Nepoštovanje prava prvenstva prolaza se također javlja kao jedan od čestih propusta zbog kojih dolazi do saobraćajnih nezgoda. ZOOBS na putevima u BiH predviđa i regulira niz saobraćajnih situacija, koje se događaju svakodnevno u saobraćaju, a

kojima je regulirano pravo prvenstva prolaza, što je također od značaja za bezbjedno odvijanje saobraćaja. Članovima 49. i 50. ZOOBS-a na putevima u BiH regulirana su prava prvenstva prolaza učesnika u saobraćaju u zavisnosti od različitih saobraćajnih situacija (raskrsnica, sporedni put i dr.) Također su u drugim članovima propisana prava prvenstva prolaza prilikom mimoilaženja, susreta sa vozilima pod pratnjom, vozilima sa pravom prvenstva prolaza, prelaz preko željezničke pruge i dr., a što je sve u zavisnosti od konkretne saobraćajne situacije.

Iz sudske prakse:

Optužena je oslobođena od optužbe da je upravljajući svojim vozilom postupila suprotno odredbi čl. 38. st. 3. ZOOBS-a, jer nije poštivala prednost vozila koje se kreće glavnom ulicom, kao ulicom s pravom prvenstva, pa je tako ušla u raskrižje bez zaustavljanja... kojom prilikom je došlo do sudara sa vozilom koje se kretalo ulicom u koju se uključivala i dolazilo sa njene lijeve strane. Prvostepeni sud nakon provedenih svih dokaza zaključuje da tužilaštvo nije dokazalo da je optuženici bilo poznato da nailazi na put spravom prvenstva. Ako vozač nema prometnog znaka da nailazi na put s pravom prvenstva i ako mu ta činjenica i neovisno od (ne)postojanja prometnog znaka, nije od ranije poznata, onda taj vozač, a polazeći od načela povjerenja u prometu, ima pravo očekivati da će se vozila koja joj dolaze sa lijeve strane zaustaviti i propustiti je (Presuda Općinskog suda Ljubuški broj K-94/04 od 20.09.2004). Županijski sud Široki Brijeg odlučujući po žalbi izjavljenoj na navedenu presudu od strane županijskog tužitelja Široki Brijeg je žalbu uvažio i presudu preinačio tako što je optuženu oglasio krivom za predmetno krivično djelo nalazeći da su "odlučne činjenice u prvostupanjskom postupku pravilno i potpuno utvrđene, ali da je s obzirom na utvrđeno činjenično stanje sud pogrešno primijenio materijalno pravo, te je iz tog razloga uvažio žalbu Županijskog tužiteljstva i po pravilnoj primjeni Zakona optuženu oglasio krivom..." (Presuda Županijskog suda Široki Brijeg, br. KŽ-37/04 od 15.12.2004). Odlučujući po žalbi optužene Vrhovni sud FBiH u presudi KŽ-86/05 od 10.11.2005. žalbu optužene uvažava i preinačuje presudu Županijskog suda u Širokom Brijegu tako što optuženu oslobađa od optužbe da je kritične prilike zbog navedenog propusta učinila krivično djelo iz čl. 336. st. 3. u vezi sa čl. 332. st. 3. KZ-a FBiH navodeći: "U situaciji kada na ulici kojom se kretala optužena prije izlaska na raskrsnicu sa ulicom kojom se kretao oštećeni nije postojao prometni znak koji bi vozače koji se kreću ulicom kojom se kretala optužena upozoravao na ukrštanje sa ulicom, odnosno putem koji ima pravo prvenstva prolaza, pogrešan je zaključak drugostepenog suda da je optužena, ne propustivši vozilo kojim je upravljao oštećeni povrijedila odredbu čl. 38. st. 3. ZOOBS-a kojom je propisano da je vozač koji ulazi vozilom na cestu koja je prometnim znakom označena kao cesta s prednošću prolaska dužan propustiti sva vozila koja se kreću tom cestom. Navedena odredba pretpostavlja postojanje prometnog znaka koji vozače upozorava na tu okolnost i istovremeno im nameće obavezu da propuste sva vozila koja se kreću tom cestom. Kako u konkretnom slučaju takvog prometnog znaka nije bilo na cesti kojom je upravljala optužena, ne može se optuženoj staviti na teret da je time što nije propustila vozilo oštećenog povrijedila odredbu čl. 38. st. 3. ZOOBS-a, radi čega je optužena i oslobođena optužbe".

Oglašen je krivim optuženi koji je upravljajući vlastitim putničkim vozilom marke _____ koji je olako držeći da zabranjena posljedica neće nastupiti postupio protivno odredbi čl. 50. st. 5. ZOOBS-a na putevima, tako što je izlazeći iz sporedne ulice započeo radnju poprečnog prelaska ulice sa pravom prvenstva, ne propuštajući prethodno pmv _____ koje se kretalo ulicom sa pravom prvenstva _____ čime je počinio krivično djelo - Ugrožavanje javnog saobraćaja - iz čl. 400. st. 2. u vezi sa čl. 1. KZ-a RS. Sud je utvrdio da je ulica kojom se kretao optuženi bila zemljani (makadamski) put, a ulica u koju se uključivao i preko koje je prelazio je bila put sa asfaltnom površinom, tako da iz toga proizilazi da je taj put preko kojeg je prelazio optuženi put sa pravom prvenstva prolaza.

(Presuda Osnovnog suda u Banjoj Luci, br. K.1051/04 od 13.06.2006)

- **autobusko stajalište** - Kretanje vozilom pored zaustavljenog autobusa ili vozila javnog prevoza zaustavljenog na stajalištu, također obavezuje vozača na obazrivu vožnju i smanjenje brzine da bi se izbjeglo ugrožavanje lica koja ulaze ili izlaze iz tog vozila. ZOOBS na putevima BiH (čl. 30. i 31) propisuje niz obaveza za vozače i putnike koji se prevoze javnim prevozom, a sve u cilju reguliranja različitih slučajeva i situacija ulaska-izlaska lica iz vozila javnog prevoza, prelaska preko kolovoza, kretanja vozila iza takvog vozila, obavezu zaustavljanja vozila iza vozila javnog saobraćaja i dr. i na taj način pojačane zaštite lica-putnika i prevoza djece. Često se događa da dolazi do kontakta između vozila i pješaka, koji su nakon izlaska iz vozila javnog prevoza, pretrčavajući pokušali da pređu kolovoz ispred ili iza vozila iz kojeg su izašli, a na takvom mjestu obično nema obilježenog pješačkog prelaza. S obzirom na to da ZOOBS na putevima BiH propisuje obavezu i za pažljivo ponašanje pješaka u takvoj situaciji, ne mora automatski da slijedi zaključak da je postupanje vozača suprotno saobraćajnim propisima, već treba procjenjivati situaciju i odgovor tražiti u činjenici da li je vozač mogao predvidjeti ovakvu situaciju i prema tome prilagoditi brzinu kretanja vozila da bi ga blagovremeno zaustavio (čl. 43 ZOOBS-a).

Iz sudske prakse:

Kada je optuženi vozač kamiona sa dovoljne daljine na suprotnoj strani samog puta primijetio zaustavljeni autobus, a isto tako i saobraćajni znak "djeca na putu", jer se u blizini nalazi škola, onda mu je takva situacija nalagala posebno opreznu vožnju prilikom mimoilaženja autobusa, pri kojoj bi u svakom momentu mogao da zaustavi svoje vozilo.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, br. KŽ 468/77 od 21. 03. 1978)

-**preticanje i obilaženje**- Jedan od najčešćih razloga nastanka saobraćajnih nezgoda sa teškim posljedicama je nepropisno preticanje i obilaženje. Za vozača koji vrši preticanje, kao i za vozača vozila koje se pretiče, ZOOBS je propisao niz obaveza i zabrana (opće odredbe u čl. 36 i čl. 37; specijalne odredbe u čl. 57. do 66). Uopće je propisano da vozač koji namjerava da izvrši neku radnju u saobraćaju, pa i preticanje, smije početi takvu radnju ako se prethodno uvjerio da to može učiniti bez opasnosti za druge učesnike u saobraćaju i dužan je da jasno i blagovremeno obavijesti o svojoj namjeri druge učesnike u saobraćaju na odgovarajući način, kako bi se i oni mogli propisno ponašati i omogućiti preticanje-obilaženje.

Prije poduzimanja preticanja vozač treba da procijeni više elemenata od kojih zavisi uspješnost preticanja. To su brzina kretanja vozila koje namjerava preteći, mogućnost njegovog vozila da razvije brzinu dovoljnu za bezbjedno preticanje, preglednost puta, širina puta i stanje kolovoza, udaljenost vozila koje dolazi iz suprotnog pravca i njegovu brzinu kretanja. Vozači često nisu u mogućnosti da na vrijeme i pravilno procijene bitne elemente za bezbjedno preticanje, jer se inače ne mogu drugačije tumačiti preticanja koja u praksi dovode do čeonog sudara sa vozilima iz suprotnog smjera.

Iz sudske prakse:

Oglašen je krivim optuženi koji je ne pridržavajući se saobraćajnih propisa poduzeo radnju preticanja n.n. teretnog vozila koje je sustigao i vozilom prešao na lijevu kolovoznu traku na mjestu gdje je na kolovozu bila puna središnja linija i vozilom nastavio kretanje lijevom kolovoznom trakom u trenutku kada se iz suprotnog pravca desnom kolovoznom trakom kretalo putničko vozilo kojim je upravljala M.M., nakon čega je došlo do sudara ta dva vozila na lijevoj kolovoznoj traci, pa je usljed toga došlo do povređivanja sa smrtnim ishodom vozača M.M. i više tjelesnih povreda saputnika u njegovom vozilu.

(Presuda Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH, br. Kp-28/04 od 21.05 2004 - potvrđena Odlukom Apelacionog suda BDBiH, br. Kž. 91/04 od 03.09.2004)

Važno je napomenuti da nepravilna vožnja jednog vozila kad se ono nalazi ispred drugog vozila, ne daje pravo zadnjem vozilu da preticanje izvrši na nepropisan način.

U praksi se nepropisno preticanje često vrši prelaskom vozila na lijevu kolovoznu traku, preko uzdužne pune linije, nerijetko ispred nepregledne krivine, što je poseban oblik ugrožavanja drugih učesnika u saobraćaju, a što ima utjecaja na određivanje oblika vinosti počinioca.

Iz sudske prakse:

Pogrešan je zaključak prvostepenog suda da kod optuženika koji je započeo preticanje drugog osobnog vozila na punoj središnjoj crti ispred oštrog i nepreglednog zavoja, zbog čega je došlo do sudara s vozilom koje je dolazilo u susret svojom desnom stranom, postoji samo nehatni oblik krivnje. Radi se o grubom kršenju propisa i bezobzirnoj vožnji i optuženik je mogao očekivati dolazak vozila iz suprotne strane, pa je bio svjestan da ugrožava sigurnost javnog prometa i na to pristao. Stoga je on osnovno krivično djelo ugrožavanje javnog prometa učinio sa eventualnim umišljajem.

(Vrhovni sud Hrvatske, br. KŽ 891/90 od 08.10.1991)

- **brzina** - Brzina kretanja motornih i drugih vozila na putu, radi sigurnog i nesmetanog odvijanja saobraćaja i tehničkih karakteristika puta i dr. saobraćajnih uslova, je regulirana i propisana Zakonom (čl. 44. do čl. 46). Vozači su dužni da se pridržavaju dozvoljene brzine, jer je i prekoračenje dozvoljene brzine postupanje suprotno saobraćajnim propisima i često uzrok saobraćajne nezgode. Međutim, najčešće se u saobraćaju događa da je neprilagođena brzina uzrok saobraćajne nezgode. ZOOPS-om na putevima BiH (čl. 43) propisano je da je vozač dužan da brzinu kretanja prilagodi osobinama i stanju puta, vidljivosti, preglednosti, atmosferskim..., - i drugim saobraćajnim uslovima, tako da može blagovremeno da zaustavi vozilo pred svakom preprekom koju pod navedenim uslovima može da predvidi. Također je istim članom propisano da vozač ne smije da smanji brzinu kretanja do te mjere da njegovo vozilo predstavlja smetnju normalnom odvijanju saobraćaja.

Prema tome, i kretanje vozilom u okvirima dozvoljene brzine predstavlja kršenje saobraćajnih propisa, ako brzina nije prilagođena uslovima saobraćaja, pa usljed toga dođe do saobraćajne nezgode.

Iz sudske prakse:

Zaključak da jedna određena veličina brzine vožnje nije bila prilagođena - u smislu čl. 45. st. 1. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima, logički nužno (kao svoju premisu) pretpostavlja utvrđenje i one veličine brzine koja bi, u smislu iste zakonske odredbe, bila prilagođena datoj saobraćajnoj situaciji.

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, br. KŽ-2/92 od 21.5.1993, objavljeno u: "Sudska praksa", br.19, januar-februar 2007)

U presudi *Kantonalnog suda Tuzla br. K.40/05 od 12.06.2005. godine* optuženi je oglašen krivim što je "postupajući protivno odredbama čl. 164. st. 2; čl. 45. st. 1. i čl. 41. ZOOPS-a, u alkoholiziranom stanju sa koncentracijom alkohola 1,92 gr/kg.... pri brzini od 80 km/h propustio da brzinu kretanja vozila prilagodi saobraćajnim uslovima, jer se radilo o dionici puta sa jačim nagibom i više uzastopnih oštih krivina, neravnomjernom dijelu kolovoza za koje uslove bi prilagođena brzina iznosila do 60 km/h, te da vozilom upravlja desnom stranom u smjeru kretanja, a usljed kojih propusta je vozilom prešao u lijevu saobraćajnu traku gdje se sudario sa teretnim vozilom..."; potvrđena *Presudom Vrhovnog suda FBiH br. 070-0-KŽ-06-000472 od 25.10.2006. godine* - "Pravilan je zaključak prvostepene presude da je optuženi prekršio odredbe čl. 164, čl. 45. i čl. 41. ZOOPS-a i da je u tome ležao uzrok nezgode."

Kad je izvršilac krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja vozio automobil nedozvoljenom brzinom a do udesa bi došlo i da je vozio dozvoljenom brzinom, onda takva nedozvoljena brzina nije u uzročnoj vezi sa udesom i ne treba je u opisu djela navoditi, niti se pozivati na čl. 46. st. 1. ZOOBS-a, već je potrebno opisati neprilagođenu brzinu i pozvati se na čl. 45. ZOOBS-a, ako je ta brzina u uzročnoj vezi sa udesom.

(Stručni bilten Republičkog javnog tužilaštva BiH, br. 2/86)

- **vozila pod pratnjom** - Izuzetak od općih pravila saobraćaja reguliranih ZOOBS-OM na putevima BiH, zbog prirode posla i hitnosti u određenim slučajevima predviđen je za vozila pod pratnjom i vozila sa pravom prvenstva (čl. 125. i 126)

Vozilima pod pratnjom podrazumijevaju se vozila kojima je dodijeljena pratnja policije ili vojne policije, sa posebnim vozilima opremljenim uređajima za davanje posebnih svjetlosnih i zvučnih signala plave i crvene boje, i to za vrijeme dok se ti znakovi daju.

Vozila sa pravom prvenstva prolaza su vozila službe hitne pomoći, vatrogasna vozila, vozila policije i sudske policije, vojna vozila i vozila DGS, i na njih se ne primjenjuju odredbe decidno navedene u čl. 126. Zakona, kada daju posebne svjetlosne i zvučne signale kojim su opremljena ta vozila. Svi ostali učesnici u saobraćaju su dužni da omoguće prolaz i propuste ova vozila, a po potrebi da se zaustave i sklone sa kolovoza.

Za navedene kategorije vozila jedino ne važi prvenstvo prolaza na raskrsnici reguliranoj svjetlosnim saobraćajnim znakovima ili znacima ovlaštenih službenih lica, a Zakonom reguliran prioritet i u slučaju međusobnog susreta ovih vozila.

Ostali saobraćajni propisi važe i za ova vozila, i u slučaju da vozač nekog od navedenih vozila povredom ostalih propisa o saobraćaju dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima, čini propisano krivično djelo.

- **alkohol i opojne droge** - Posebnu i čestu pojavu predstavlja kršenje odredbi o zabrani upravljanja motornim vozilom pod utjecajem droga ili drugih opojnih sredstava ili lijekova koji se ne smiju upotrebljavati prije i za vrijeme vožnje. Vozači su zbog umora, bolesti, utjecaja lijekova ili narkotičkih sredstava u takvom psihičkom stanju da su nesposobni za bezbjedno upravljanje vozilom. Ovo je čest uzrok nastanka saobraćajnih nezgoda, koji ostaje neotkriven i neevidentiran iz raznih razloga subjektivne ili objektivne prirode. Može se osnovano konstatirati, s obzirom na prisutni porast uživalaca opojnih droga, da je sigurno da i osobe pod utjecajem narkotičkih sredstava učestvuju u javnom prometu i čine ova krivična djela, ali u većini slučajeva to stanje učinio se ne otkrije, jer se ne primijeti od strane ovlaštene službene osobe ili tužioca za vrijeme vršenja uvidaja. Također, naše zdravstvene ustanove u većini slučajeva nemaju adekvatne aparate za otkrivanje i ispitivanje da li je učinilac pod utjecajem narkotika, što samo dodatno komplikuje situaciju, jer su vještačenja te vrste, kada su obavljena, rađena u inostranstvu. Psihičko stanje uživalaca narkotika je sigurno više izraženo kroz nesposobnost za sigurno upravljanje vozilom, nego kod osoba koje su u alkoholiziranom stanju, pa bi bilo uputno da se i na ovu problematiku ukaže i pokušaju iznaći odgovarajuća rješenja.

I vožnja pod utjecajem alkohola, naročito sa većom koncentracijom, predstavlja posebnu opasnost za druge učesnike u prometu i čest je uzrok saobraćajnih nezgoda. Vozači u takvom stanju imaju različite poremećaje, zavisno od stepena alkoholiziranosti, koji direktno utiču na smanjenje njihove sposobnosti za bezbjedno upravljanjem vozilom. ZOOBS je u odredbama čl. 173. i 174. detaljno regulirao i propisao ova kršenja propisa.

4.1.1.2. Posljedica kod ovog krivičnog djela ima specifičan karakter. S obzirom na to da je zaštitni objekat dvostruko određen - kao sigurnost javnog prometa i kao sigurnost ljudi i imovine, posljedica je ugrožavanje javnog prometa tako da je time doveden u opasnost život ljudi ili imov-

ina većih razmjera. Potrebno je da se radi o konkretnoj opasnosti za život ljudi ili imovinu većih razmjera, koja će postojati u slučaju bliske, neposredne, izvjesne mogućnosti povrede zaštićenog dobra, tako da se ona može očekivati u svakom trenutku. Također je potrebno da nastupi i daljna posljedica - da kod drugog nastupi imovinska šteta veća od 5.000 KM (u KZ FBiH samo imovinska šteta veća od 5.000 KM; u KZ RS teška tjelesna povreda nekog lica ili imovinska šteta veća od 3.000 KM, a u KZ BDBiH teška tjelesna povreda ili imovinska šteta veća od 5.000 KM).

Prema pravnom shvatanju usvojenom 16.11.2004. godine na sjednici Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH, zakonsko obilježje "imovina većih razmjera" postoji kad vrijednost ugrožene imovine prelazi iznos od 50.000 KM.

Pravno shvatanje Sjednice krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda RS od 30.06.2004. godine usvaja da zakonsko obilježje "Imovine većeg obima" postoji kad je vrijednost ugrožene imovine veća od 30.000 KM.

Prema pravnom stavu Opće sjednice Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH od 06.07.2004. godine, zakonsko obilježje krivičnog djela "imovina većih razmjera" postoji (nije određeno za djelo iz čl. 326 - koristi se po analogiji sa čl. 327. "imovina većeg obima" kad prelazi iznos od 30.000 KM).

Neće biti ostvareno ovo krivično djelo ako je navedena imovinska šteta nastupila isključivo na imovini počinitelja (odnosno ako je samo počinitelj zadobio tešku tjelesnu povredu - KZ RS i BDBiH).

Također, neće postojati ovo krivično djelo, ako je ugrožena imovina čija je vrijednost manja od vrijednosti iz navedenih pravnih shvatanja-stavova, a nije ugrožen život ili tijelo ljudi, niti je nastupila teška tjelesna povreda, iako je nastupila šteta veća od 5.000 KM, odnosno 3.000 KM (npr., učinilac sa vozilom čiji je vlasnik zbog neprilagodene brzine prede na lijevu stranu kolovoza i udari u parkirano vozilo, čija je vrijednost na dan nezgode 20.000 KM, a na vozilu nastane šteta u iznosu od 8.000 KM, naravno ako tom prilikom nije ugrožen život ili tijelo drugih osoba, nego samo učinioca).

Za postojanje krivičnog djela ugrožavanja javnog prometa potrebno je da između nepridržavanja prometnih propisa i nastupile posljedice postoji uzročna veza, tj. da je do posljedice došlo usljed nepridržavanja prometnih propisa od strane učinitelja.

Iz sudske prakse:

O prekidu uzročne veze između radnje okrivljenog i nastupjele posljedice može se govoriti samo ako se radnjom trećeg lica, koja je uslijedila nakon prethodne radnje okrivljenog uspostavlja samostalni uzročni odnos sa nastupjelom posljedicom koji bi bio potpuno neovisan od prethodne radnje okrivljenog.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, br. KŽ-82/99 od 24.09.1999)

Ako je oštećeni prilikom naleta optuženog automobilom u električni stub iskočio iz automobila jer se bio uplašio da bi se automobil mogao zapaliti budući da je njegov motor i dalje radio i sirena ostala uključena, te ako je oštećeni prilikom samoiskakanja ili trčanja pao i povrijedio se, onda je optuženi ipak svojim (skrivenim) naletom automobilom u električni stub skrivio takvu prirodnu i razumljivu odbrambenu reakciju svog suputnika. Optuženi je, naime, u takvom slučaju kriv i za posljedice koje zadese tako uplašenog suvozača pri iskakanju, odnosno bijegu iz blizine vozila, bez obzira da li je tome pridonijela eventualno i suvozačeva nespretnost pri iskakanju, odnosno bijegu.

Pravilan je stoga zaključak o postojanju uzročne veze između naleta automobila i teške tjelesne povrede što ju je zadobio oštećeni.

(Presuda Vrhovnog suda Hrvatske, br. KZ 509/73 od 21. 06. 1973)

4.1.1.3. Djelo se može učiniti samo u javnom prometu na putevima.

Pojam puteva, vozila, učesnika u saobraćaju i druge pojmove ZOOBS na putevima BiH, daje u čl. 9, u kojem objašnjava značenje izraza korištenih u Zakonu.

- Put je svaki javni put i nekategorizirani put na kojem se odvija saobraćaj - čl. 9 tač.10.

- Javni put je površina od općeg značaja za saobraćaj, koju svako može slobodno da koristi pod uslovima određenim zakonom i koju je nadležni organ proglasio putem, kao i ulica u naselju - čl. 9 tač. 13.

- Nekategorizirani put je površina koja se koristi za saobraćaj po ma kom osnovu i koji je dostupan većem broju raznih korisnika (seoski, poljski i šumski putevi, putevi na nasipima za odbranu od poplava, prostori oko benzinskih pumpi, parkirališta i sl.) - čl. 9. tač. 33.

Pojam puta obuhvata sve one površine koje su namijenje za saobraćaj ili koje se u tu svrhu koriste, a svi oni koji ih koriste su dužni da se pridržavaju saobraćajnih propisa.

Putem se smatra i površina na kojoj je dozvoljeno kretanje samo određenog broja učesnika, tako da se djelo može počiniti i u krugu bolnice, kasarne, fabrike, poljoprivrednog dobra i dr. gdje se saobraćaj odvija na uređenim saobraćajnicama i po pravilima saobraćaja. Bitno je da je put dostupan za korištenje individualno neodređenom broju učesnika (npr. radnici i gosti fabrike...).

Ako se ostvare neka od obilježja ovog krivičnog djela, a nije zadovoljen uslov da je to učinjeno u javnom prometu i na površinama koje služe za javni promet, dosadašnja sudska praksa zauzima jedinstveno stanovište da to treba kvalificirati kao krivično djelo - Izazivanja opće opasnosti (npr. kretanjem vozila u dvorištu, servisnoj radionici i sl.).

4.1.1.4. Učinitelj krivičnog djela može biti samo učesnik u prometu. Ko su učesnici u prometu određuje ZOOBS na putevima BiH i u čl. 9 tač. 76. Propisuje: Učesnik u prometu je lice koje u prometu na putu upravlja vozilom, ili se nalazi u vozilu ili na vozilu, koje tjera, vodi ili jaše životinju koja se kreće po putu, kao i pješak ili lice koje svoje poslove i radne zadatke obavlja na putu.

Iz sudske prakse:

Oglašen je krivim pješak zbog krivičnog djela - Ugrožavanja javnog saobraćaja - iz čl. 410. st. 2. u vezi sa st. 1. KZ-a RS, koji je gurajući bicikl marke "rog" i prelazeći sa desne na lijevu stranu magistralnog puta prije stupanja na kolovoz se nije uvjerio da to može učiniti na bezbjedan način, a što je suprotno odredbi čl. 107. st. 1. ZOOBS-a na putevima, ... pa je usljed tako nebezbjednog nastupa na kolovoz ugrozio vozača pmv, zbog čega je vozač _____ u namjeri da izbjegne udar vozilom u optuženog sletio vozilom sa kolovoza u kanal sa lijeve strane, gledajući u pravcu njegovog kretanja usljed čega je na vozilu nastupila imovinska šteta u iznosu od 5.579,05 KM, sud zaključuje da optuženi u konkretnoj saobraćajnoj situaciji nije pažljivo prelazio kolovoz i da se prije stupanja na kolovoz nije uvjerio da to može učiniti na bezbjedan način, radi čega postoji propust iz navedenog propisa ZOOBS-a na putevima. Između radnje optuženog (nepridržavanja navedene odredbe ZOOBS-a) i nastale posljedice postoji uzročna veza, pošto je radnja optuženog i prouzrokovala navedenu posljedicu.

(Presuda Osnovnog suda u Banja Luci, br. K-552/0 od 07.07.2005)

4.1.1.5. Djelo iz st. 1 ovog člana može se učiniti samo sa umišljajem.

Teorija i praksa zauzima stanovište koje preovladava da se krivično djelo Ugrožavanja javnog prometa ne može učiniti sa direktnim umišljajem. Takav stav obrazlaže se tvrdnjom da ukoliko učesnik u saobraćaju kršenjem saobraćajnih propisa hoće da povrijedi ili usmrti neku osobu ili da ošteti ili uništi tuđu stvar, onda će se raditi o nekom drugom krivičnom djelu(npr.

krivičnom djelu teške tjelesne povrede, ubistva ili oštećenja tuđe stvari), a u tom slučaju kršenje saobraćajnih propisa bi bio samo način poduzimanja radnje izvršenja krivičnog djela, dok bi motorno vozilo bilo sredstvo izvršenja tog drugog krivičnog djela. Ovaj stav ima određenih prigovora, ali u našoj teoriji i sudskoj praksi je opće prihvaćeno stanovište da se ovo krivično djelo može počinuti samo sa eventualnim umišljajem.

U pogledu vinosti učinioca posebna pažnja je posvećena problemu razgraničenja eventualnog umišljaja od svjesnog nehata.

Sudska prakasa je uložila napore da nađe kriterije za ovo razgraničenje. "Značajna su dva zaključka Savjetovanja u Vrhovnom sudu Jugoslavije sa početka 1961.godine: a) kad se radi o svjesnim, očiglednim i grubim kršenjima saobraćajnih propisa, tj. kad se izvršilac ponašao BEZOBZIRNO treba uzeti da je u pitanju eventualni umišljaj i b) ako se radi o nedovoljnom oprezu, nepažljivosti i sl., treba uzeti da je u pitanju nehata. Podvučena je pri tome potreba da se bolje ispituje ličnost učinioca, što je i logično već po suštini ovih stavova. Ovi su stavovi imali velikog utjecaja na praksu, izuzev sugestije da se bolje ispituje ličnost učinioca. Tako je u praksi uveden pojam "bezobzirnosti" kao kriterij razgraničenja. I o tom pojmu postoje oprečna mišljenja, ali bi pojam bezobzirnosti mogao biti kao jedan od kriterija za razgraničenje.

Također su neke sudske odluke dale svoje rješenje problema ovog razgraničenja. Jedna presuda Vrhovnog suda Jugoslavije KŽ-69/63 mada ne spominje izričito bezobzirnost uzima da se radi o eventualnom umišljaju u slučaju kada izvršilac "svjesno postupuje protiv saobraćajnih propisa, svjestan mogućnosti posljedice koju ti propisi hoće da spriječe i kad nastavlja sa tim postupkom, jer on time pristaje na posljedicu konkretne opasnosti". Pristajanje u ovoj odluci nije izvedeno prosto iz povrede propisa i upornosti u toj povredi, već i činjenice da svijest o bliskoj mogućnosti nastupanja posljedice nije navela izvršioca da prestane sa nepropisnim ponašanjem. U presudi Vrhovnog suda BiH br. KŽ1185/72 se kaže da "ako vozač svjesno, grubo i očigledno krši saobraćajne propise i time dovede do posljedice konkretne opasnosti logično je zaključiti da je pristao na ovu posljedicu". A radilo se u slučaju u kome je vozač teretnog kamiona ušao prevelikom brzinom u dvostruku krivinu i prevrnuo se, s tim da je još bio alkoholiziran i da je u kabini imao tri saputnika. Ovdje je pojam bezobzirnosti izgrađen na: a)svjesnom višestrukom kršenju propisa i b) intenzitetu kršanja. U drugoj odluci (Vrhovni sud BiH vr. KŽ-70/76) isti sud vidi bezobzirnost u slučaju kad je vozač, na putu u izradnji gdje je bila ograničena brzina na 30 km/h, u krivinu desnog smjera ušao brzinom od 90 km/h i izazvao udes - prevrnuo se. Ovdje je "bezobzirnost" izvedena samo iz intenziteta kršenja propisa. Jedna odluka Vrhovnog suda Hrvatske br. KŽ-1080/73 nalazi eventualni umišljaj kod vozača koji se upustio u vožnju bez vozačkog ispita i bez vozačkog znanja i izazvao udes. Jer, nije se obučio za vožnju, nije provjerio svoje znanje putem ispita, a poduzeo je vožnju... znači, pristao je na posljedicu konkretne opasnosti. I ova odluka kao i prethodna nalaze eventualni umišljaj u slučaju kad vozač uopće nije bio pod utjecajem alkohola.

Inače Vrhovni sud Jugoslavije je još jako davno zauzeo stav da činjenica alkoholiziranosti sama po sebi nije dovoljna za zaključak o postojanju umišljaja, već da se moraju uzeti u obzir sve okolnosti pod kojima je došlo do saobraćajne nesreće.

Na temelju ove analize proizilazi zaključak da je u svakom konkretnom slučaju potrebno tražiti elemente za razgraničenje i držati se sljedećeg:

- a) što detaljnije utvrditi okolnosti događaja;
- b) što bolje rasvijetliti ličnost učinioca i prikupiti podatke koji su od značaja za njegovo ponašanje u saobraćaju;
- c) brižljivo utvrditi psiho status učinioca neposredno pred nesreću, naročito da li su postojali razlozi za trenutnu dekoncentraciju, rastresenost, afektivno uzbuđenje i sl.

Prema navedenom razmatranju sve ovo važi i za djelo iz čl. 333. KZ-a FBiH, ma koliko ono bilo specifično komponovano.

(Vrhovni sud Bosne i Hercegovine - Neki problemi odgovornosti za saobraćajne delikte, septembar 1990)

Iz sudske prakse:

Ako tužilac propusti, da u činjenični supstrat djela optužnice unese činjenice i okolnosti koje omogućavaju ocjenu da je utvrđena količina alkohola u krvi optuženoga u uzročnoj vezi sa kršenjem saobraćajnog propisa o neprilagođenoj brzini i da je ono (kršenje saobraćajnog propisa) zavisno od situacije bilo grubo i ili bezobzirno, onda takav opis djela ne može biti osnova za izvođenje činjeničnih i pravnih zaključaka o umišljajnom ugrožavanju saobraćaja na putevima.

Činjenični opis djela iz optužnice, prema kome je optuženi u dinamici nastanka saobraćajne nezgode u kojoj je smrtno stradala jedna osoba, vozilom upravljao sa neprilagođenom brzinom i tom prilikom bio u stanju lakog pijanstva sa koncentracijom alkohola u krvi od 1,06 gr/kg (nije navedeno da je pomenuta količina alkohola u krvi optuženoga u uzročnoj vezi sa kršenjem saobraćajnog propisa o neprilagođenoj brzini, a niti da je ono bilo grubo ili bezobzirno), upućuje na pravni zaključak o nehatnom ugrožavanju saobraćaja na putevima, odnosno sadrži samo obilježja krivičnog djela - Teško djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 4. u vezi sa čl. 332. st. 3. KZ-a FBiH.

(Odluka Vrhovnog suda FBiH, br. 070-0-KŽ-06-000056 od 23.03.2006)

Optuženi nije počinio iz nehata krivično djelo iz čl. 336. st. 4. u vezi sa članom 332. st. 3 KZ FBiH, olako držeći da neće doći do ugrožavanja sigurnosti javnog prometa, već sa eventualnim umišljajem krivično djelo iz čl. 336. st. 2. u vezi sa čl. 332. stav 1 KZ FBiH. Kada je utvrđeno da je upravljao putničkim automobilom brzinom od 114 km/h, tj. skoro dvostruko većom od dopuštene kroz naseljeno mjesto, pa usljed te neprilagođene brzine, unatoč poduzetom kočenju nije uspio zaustaviti osobni automobil prije mjesta naleta na pješakinju (dijete) koja je započela prelaziti kolovoz s lijeve na desnu stranu, što ne bi učinio ne samo da se kretao dopuštenom brzinom od 60 km/h, nego i većom od te, tj. brzinom od 114 km/h.

Naime, optuženi je vozio brzinom skoro dvostruko većom od maksimalno dopuštene brzine. Brzina od 114 km/h kroz naseljeno mjesto je krajnje ekscenčna i agresivna, a stoga i izuzetno opasna, pa kada neko, kao optuženi, vozi upravo tom brzinom, bez obzira na inače povoljne uvjete za promet, jer je i brzina od 60 km/h propisana kao gornja granica samo za optimalne uvjete, onda doista grubo krši prometne propise. Kod takvog stanja stvari optuženi se odnosio u odnosu na brzinu kojom se kretao nekritički, a za tu brzinu može se reći da je bila i bezobzirna. Da se optuženi kretao u granicama dopuštene brzine, pa čak i da je premašio tu dopuštenu brzinu i kretao se brzinom 70 km/h, do ove teške prometne nezgode u kojoj je jedno dijete izgubilo život ne bi došlo, (...) jedini mogući zaključak da se optuženi u konkretnoj prometnoj situaciji ponašao bezobzirno i da je došlo do grubog kršenja prometnih propisa iz čl. 46. st. 1 i čl. 30. već navedenog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. 070-0-KŽ-06-000013 od 12.04.2006)

4.1.1.6. "**Načelo povjerenja**". Sve intenzivniji saobraćaj, stalni porast svih kategorija učesnika u saobraćaju, različit stepen poznavanja saobraćajnih propisa i dr., iako to nije decido regulirano zakonom, u sve većem broju slučajeva u vezi sa radnjom izvršenja ovog krivičnog djela, nameće pitanje i traži odgovor: da li djelo postoji i u slučaju kad je jedan učesnik u saobraćaju postupao prema saobraćajnim propisima, ali nije bio dovoljno pažljiv u odnosu na nepropisno ponašanje drugog učesnika u saobraćaju. ZOOPS na putevima u BiH u

čl. 3. i 25. postavlja opću obavezu da su učesnici u saobraćaju dužni da obrate naročitu pažnju na pojedine kategorije učesnika u saobraćaju (djecu, invalide i starije i nemoćne osobe) kao i da u saobraćaju postupaju u skladu sa propisima o pravilima saobraćaja... a u čl. 43. da je vozač dužan da brzinu kretanja prilagodi... tako da vozilo može zaustaviti pred svakom preprekom, koju pod datim uslovima može predvidjeti.

Savjestan učesnik, koji postupi po pravilima saobraćaja, može očekivati da će tako postupati i drugi učesnici u saobraćaju, i nije dužan da predvidi nepravilno i nepropisno ponašanje drugih učesnika, ali ako je uočljivo da u konkretnoj situaciji nepravilna ponašanja drugih učesnika mogu da uslijede, onda vozač ima obavezu, naročito u odnosu na određene kategorije učesnika (djecu, invalide, stare i nemoćne osobe), da takvo ponašanje predvidi i izbjegne nastupanje ugrožavanja i posljedice, jer se može pretpostaviti i očekivati nepropisno i neadekvatno ponašanje takvih lica.

U svakom slučaju treba procjenjivati u svakom konkretnom slučaju i utvrđivati da li je iz prethodnog ponašanja drugih učesnika bilo uočljivo da će poduzeti neku neočekivanu, nepropisnu, ili nepromišljenu radnju.

Iz sudske prakse:

Optuženi je oslobođen optužbe da je zbog postupanja suprotnog odredbi čl. 45. st. 1 i čl. 30. st. 1. ZOOBS-a, propustio da krećući se brzinom od 56,7 km/h, brzinu kretanja svog automobila smanji i kreće se brzinom od 48 km/h, te istu prilagodi naseljenom mjestu i kretanju mlđb. pješakinje koju je na vrijeme uočio i koja je pretrčavala kolovoz sa desne na lijevu stranu, pa je prednjim dijelom automobila i pored poduzetog kočenja udario u pješakinju zadavši joj teške tjelesne povrede, (...) jer je na osnovu provedenih dokaza do saobraćajne nezgode došlo iznenadnim istrčavanjem mlđb. djevojčice na kolovoz, a nakon što je prepadnuta od psa, čime je ista direktno stvorila opasnu situaciju, pa je sud smatrao da optuženi nije bio dužan predvidjeti ovakvu prepreku, iako je prethodno uočio mlđb. pješakinju, odnosno da ne postoji uzročno posljedična veza između radnje optuženog i nastale saobraćajne nezgode - presuda br. Kp-18/01 od 14.02.2003. - Osnovni sud Brčko Distrikta BiH; potvrđena presudom Apelacionog suda BDBiH br. Kž. 35/03 od 26.03.2003: "Pravilno je prvostepeni sud zaključio da optuženi nije bio dužan predvidjeti takvu prepreku na kolovozu, jer je oštećena bila napadnuta od psa i zbog toga stvorila opasnu situaciju, te da nema uzročene veze između nepropisne vožnje optuženog i nastanka ove saobraćajne nezgode."

Iz sudske prakse:

Presudom *Kantonalnog suda u Tuzli broj K-56/04 od 11.02.2005.godine* oslobođen je optuženi da je upravljajući svojim pmv pod utjecajem alkohola u krvi sa konc. 1,26 gr/kg (...) suprotno odredbi čl. 164. st. 2. i čl. 45. st. 1. ZOOBS-a na putevima, propustio da prilagodi brzinu kretanja vozila na 45 km/h u konkretnoj saobraćajnoj situaciji, već se kretao brzinom od 68 km/h u zoni ograničenja brzine od 60 km/h, propuštajući da na preglednom i vidljivom putu obrati potrebnu pažnju na saobraćajnu situaciju ispred sebe, s obzirom na to da je uočio da se iz suprotnog smjera kreće bicikl marke "rog", kojim je upravljao M.M., pa kada je biciklista bio u fazi presijecanja srednje crte kolovoza, te prelaza na polovinu kolovoza kojom se kretalo vozilo poduzeo radnju kočenja u namjeri da izbjegne udar u biciklistu (...) pa je usljed nemogućnosti da se zaustavi zbog vožnje neprilagodеноm brzinom i stanja alkoholiziranosti prednjom stranom vozila udario u prednji dio bicikla (...) koje povrede su prouzrokovale smrt bicikliste, čime bi učinio krivično djelo - Teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 320. st. 2. u vezi sa čl. 315. st. 1. KZ-a FBiH. Sud nalazi da u datoj saobraćajnoj situaciji optuženi nije mogao predvidjeti manevar bicikliste koji je na udaljenosti od 22 metra od vozila započeo presijecati središnju liniju i skretati u svoju lijevu kolovoznu traku. U takvoj situaciji optuženi je poduzeo blagovremeno radnje sa ciljem izbjegavanja sao-

braćajne nezgode ekstremnim kočenjem i skretanjem upravljačem, ali je do kontakta sa biciklistom došlo. *Vrhovni sud FBiH* odlučujući po žalbi na ovu presudu u presudi br. KŽ-152/05 od 21.02.2006. godine potvrđuje odluku prvostepenog suda i nalazi: "reagiranje optuženog kao vozača na neposrednu opasnost u predmetnoj saobraćajnoj situaciji ne odstupa od reagiranja modela prosječnog vozača, pa alkoholiziranost optuženog i brzina kretanja vozila od 68 km/h i po ocjeni toga suda nije u uzročnoj vezi sa nastupilom saobraćajnom situacijom, jer optuženi nije mogao predvidjeti naglo skretanje bicikliste. Takav zaključak proizilazi iz činjenice da nije utvrđen nijedan pokazatelj koji bi upućivao na smanjenje brzine do 45 km/h, pri kojoj brzini bi optuženi sa adekvatnim reagiranjem koje je kritične prilike poduzeo mogao izbjeći saobraćajnu nezgodu. Prvostepeni sud je pravilno postupio kada je na osnovu izvedenih dokaza zaključio da nije dokazano da je optuženi učinio predmetno krivično djelo za koje je i oslobođen od optužbe.

4.1.1.7. Nepridržavanje prometnih propisa od strane jednog učesnika u prometu, ne isključuje krivičnu odgovornost drugog učesnika, koji se nije pridržavao propisa, već može imati samo utjecaja na odmjerenje krivične sankcije.

Iz sudske prakse:

Optuženik, koji se svojim vozilom na raskrsnici uključivao na put s pravom prvenstva i pri tom se nije zaustavio pred znakom STOP, ne može se osloboditi od odgovornosti za prouzrokovanu prometnu nezgodu, zbog toga što se oštećenik sa svojim vozilom kretao putem sa pravom prvenstva brzinom većom od dozvoljene. U ovakvom slučaju veća brzina oštećenika može imati utjecaja na stupanj kaznene odgovornosti optuženika i težinu prouzrokovane posljedice, od čega može zavisiti vrsta i visina kaznene sankcije, odnosno kazne.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, br. Kž 302/97 od 06.10.1998)

4.1.1.8. Kod ovog krivičnog djela se ne može raditi o suizvršilaštvu ako je ugrožavanje javnog saobraćaja počinjeno od strane više učesnika, nego svaki odgovara za djelo koje je svojim propustima počinio, jer između učinilaca nije postojala svijest o zajedničkom djelovanju.

Pravna teorija i sudska praksa je od ranije o tome zauzela jasan stav, koji je izražen u nizu sudskih odluka.

Iz sudske prakse:

Presudom Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH oglašeni su krivim okrivljeni za saobraćajnu nezgodu u kojoj je nastupila smrt više lica i to prvookrivljeni što je upravljajući u noćnim uslovima vožnje i neprilagodnom brzinom oborenim svjetlima i konkretnoj saobraćajnoj situaciji, usljed čega nije uspio blagovremeno zaustaviti vozilo kada je sustigao traktor sa pridodatom traktorskom prikolicom koja je bila neosvijetljena i natovarena silažnim kukuruzom, koji se kretao desnom stranom kolovoza u istom pravcu, te kada je uočio da vozilo ne može blagovremeno zaustaviti skrenuo u lijevu saobraćajnu traku kojom je iz suprotnog smjera naišlo putničko vozilo reg.oznaka _____ kojim je upravljao _____, nakon čega je došlo do direktnog sudara ta dva vozila, kojom prilikom je nastupila smrt više lica, a drugookrivljeni što je istog datuma i vremena suprotno adekvatnim članovima ZOOPS-a, upravljao neosvijetljenom pridodatom traktorskom prikolicom koja je bila natovarena silažnim kukuruzom, iza koje se kretao prvookrivljeni sa svojim pmv koji je uočivši da se ne može blagovremeno zaustaviti skrenuo u lijevu kolovoznu traku gdje se direktno sudario sa pmv koje je dolazilo iz suprotnog smjera i kojom prilikom je nastupila smrt više lica, čime su svaki od okrivljenih posebno počinili krivično djelo - Ugrožavanje javnog saobraćaja iz adekvatnih članova zakona.

(Presuda Osnovnog suda BDBiH, br. KP-71/02 od 18.09.2002)

Oglašeni su krivim optuženi što su krećući se lokalnim putem širine 2,80 metara iz suprotnih smjerova propustili da brzine kretanja svojim pmv kojim su upravljali prilagode osobinama i stanju puta tako da vozila mogu blagovremeno da zaustave, za koje uslove i saobraćajnu situaciju bi prilagođena brzina iznosila do 30 km/h, pa su prvookrivljeni krećući se brzinom od 38,6 km/h, a drugookrivljeni brzinom od 34 km/h, koje su bile neprilagođene datoj saobraćajnoj situaciji, iako su na vrijeme uočili jedan drugoga, propustili da blagovremeno uspore vozila radi bezbjednog mimoilaženja, usljed kojih propusta je na zamišljenoj središnjoj liniji došlo do kontakta - sudara navedenih vozila prednjim bočnim stranama i usljed tog kontakta je saputnica u jednom od vozila zadobila teške tjelesne ozlede u vidu preloma desne ramene kosti, čime su počinili svaki od njih teško krivično djelo protiv ugrožavanja javnog prometa iz čl. 336. st. 3. u vezi sa čl. 332. st. 1. KZ-a FBiH.

(Presuda Općinskog suda u Tuzli, br. 032-0-K-06-000 850 od 22.02.2007)

Iz navedenih presuda se uočava da je u prvoj presudi / optužnici radnja svakom od optuženih opisana i stavljena na teret u posebnim dispozitivima - u tačkama 1. i 2, a u drugoj presudi da su propusti i radnje optuženih opisani u jednom dispozitivu presude/optužnice, što u principu nema bitnog značaja već je stvar tehničke prirode.

4.1.1.9. Iako se suštinski razlikuje od stava navedenog u prethodnoj tački, valja naglasiti, da je suizvršilaštvo pod određenim okolnostima ipak moguće. Osnov za to proizilazi iz odredbe čl. 172. ZOOPS-a na putevima u BiH i odredbi istog zakona i pravilnika o osposobljavanju kandidata za vozače.

Odredbom člana 172. stav 3. ZOOPS na putevima u BiH je propisano da :

Vlasnik, odnosno nosilac prava raspolaganja vozilom ne smije da dozvoli da upravlja vozilom u saobraćaju na putu lice koje nema pravo da upravlja tim vozilom, odnosno lice koje nema pravo da upravlja kategorijom motornog vozila u koju se ubraja to vozilo i lice iz čl. 173 (umor, bolest, psihičko stanje, droge) i čl. 174 (pod dejstvom alkohola) ovog zakona.

Ako vlasnik ili korisnik vozila postupi protivno odredbama ovog člana, pa osoba kojoj je dozvoljeno da upravlja vozilom, iako nema pravo da upravlja tim vozilom, odnosno nema položenu kategoriju, ili je nesposobna za upravljanje zbog nekog od navedenih stanja iz čl. 173. i 174. zakona, prouzrokuje prometnu nezgodu koja ima obilježja krivičnog djela, onda postoji krivična odgovornost obje osobe i one odgovaraju kao suizvršiooci.

Ovakve situacije i nisu baš nepoznate, ali se u praksi teže otkrivaju i dokazuju, pretežno zbog interesa i zainteresiranosti navedenih osoba (vozač koji je prouzrokovao nezgodu saopći da je sam bez pitanja uzeo vozilo, a to potvrdi i vlasnik vozila).

Iz sudske prakse:

Krivično je odgovoran kandidat za vožnju, i to kao suizvršilac teškog krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa iz čl. 168. st. 1. KZH u vezi sa čl. 164. st. 1. KZH, kad je utvrđeno da se on, svjestan da mu predstoji praktična obuka u upravljanju motornim vozilom u javnom prometu, dakle, svjestan činjenice da nije potpuno osposobljen za vozača, jer nema potrebno iskustvo za samostalnu i sigurnu vožnju, a također pri tome istovremeno svjestan i toga da mu instruktor, zbog stanja u kome se nalazio, neće moći pružiti adekvatnu pomoć u toku vožnje, zajedno sa svojim instruktorom opio do te mjere da očigledno (imajući u vidu način na koji je do nezgode došlo) nije bio sposoban postupati prema uputama svog instruktora, tako da je došlo do ugrožavanja javnog prometa sa svim krivično-pravnim posljedicama. Sve ovo tim više što je optuženik bio upoznat s prometnim propisima o zabrani vožnje pod utjecajem alkohola, a toga je svakako bio svjestan i s obzirom na svoju životnu dob i zvanje dizaličara.

(VSH, br. KR 298/82 od 05. 05. 1983)

4.1.2. Krivično djelo propisano u st. 2. ovog člana sastoji se u ugrožavanju željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbuskog ili prometa žičarom i dovođenju time u opasnost života ili tijela ljudi ili imovine većih razmjera.

Ovim krivičnim djelom se štiti sigurnost ostalih vidova prometa, jer se djelom iz st. 1. štiti javni promet na putevima.

Ovo krivično djelo je u ranije važećim zakonima KZ FBiH i KZ BDBiH inkriminiralo i autobuski saobraćaj, dok to nije slučaj sa sada važećim krivičnim zakonima, jer se odnosi samo na navedene oblike prometa. U KZ RS je i u prethodnom, a i sada važećem krivičnom zakonu ugrožavanje posebnih vidova saobraćaja sistematizirano i propisano u posebnom članu Zakona - čl. 411. KZ RS, a obuhvaćen je i autobuski saobraćaj.

4.1.2.1. Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je svaka radnja kojom se ugrožava željeznički, brodski, tramvajski, trolejbuski ili promet žičarom i time dovodi u opasnost život i tijelo ljudi ili imovina većih razmjera. Kod djela iz st. 1. djelo se čini nepridržavanjem prometnih propisa, a kod ovog krivičnog djela radnja je određena kao ugrožavanje navedenih vidova prometa, što stvara dilemu da li se radi samo o ugrožavanju nastalom zbog nepridržavanja prometnih propisa, ili se ugrožavanje može vršiti svakom radnjom. Prema jednim shvatanjima, radi se samo o ugrožavanju nastalom nepridržavanjem prometnih propisa, s obzirom na to da su drugi vidovi ugrožavanja predviđeni u čl. 334. KZ FBiH, dok se prema drugom mišljenju, s obzirom na zakonski opis djela i radnje izvršenja, u stavu 2. radi o svakom načinu izvršenja, te da prvo stanovište nema uporišta u zakonskom opisu ovog djela (ovo dugo mišljenje se prihvata i u Komentaru krivičnih/kaznenih zakona u BiH, knjiga II, str. 1225).

S obzirom na to da je ovo krivično djelo u zakonu određeno tako da ga može izvršiti svaka osoba i svakom radnjom, proizilazi da se može izvršiti i nepridržavanjem prometnih propisa, pa s obzirom na zakonsko određenje ugrožavanja ostalih vidova saobraćaja u čl. 411. KZ RS, koji djelo predviđa kao kršenje propisa o bezbjednosti navedenih vidova saobraćaja, moglo bi se prihvatiti da se i u KZ FBiH i KZ BDBiH ovim krivičnim djelom štiti i ugrožavanje navedenih vidova saobraćaja nastalo zbog nepridržavanja prometnih propisa.

U svakom slučaju, na budućoj sudskoj praksi je zauzimanje i izgrađivanje stava vezano za navedene dileme, uz opasku da je u praksi mali broj ovih krivičnih djela.

4.1.2.2. Objekt krivično pravne zaštite je život ili tijelo ljudi ili imovine većih razmjera u navedenim ostalim vidovima saobraćaja:

- željeznički saobraćaj je onaj koji se odvija vozilima koja se kreću po šinama upotrebom mehaničke snage vlastitog motora. Neophodno je da ovaj saobraćaj služi javnom prometu, odnosno da se njime vrši transport individualno neodređenih lica ili roba (s obzirom na navedene dileme, u zavisnosti od prihvaćenog stava, zavisi i mišljenje da li željezničkim saobraćajem treba smatrati i onaj saobraćaj koji se odvija u krugu preduzeća, rudnika i sl. za vlastite potrebe i nema odlike javnog prometa);
- brodski saobraćaj je saobraćaj koji se odvija brodovima po moru, rijekama ili jezerima. Odnosi se na svako plovilo na vodi koje učestvuje u javnom saobraćaju, a namijenjeno je za prevoz ljudi ili robe (brodovi na motorni pogon, na jedra, splavovi, čamci na motorni pogon ili vesla). I ovdje je bitno da se radi o plovilu koje je namijenjeno za prevoz ljudi ili robe. Brodom se ne smatraju plutajuće dizalice, platforme za istraživanje morskih dubina, plutajuća kupališta, plutajući dokovi i sl.;
- tramvajski saobraćaj se slično željezničkom odvija tračnicama upotrebom električne struje i služi za prevoz ljudi;

- trolejbuski saobraćaj je jedan od oblika javnog saobraćaja koji se obavlja motornim vozilom namijenjenim za prevoz lica, a koje je radi napajanja motora električnom energijom vezano za električni provodnik;
- žičarom se smatra željeznica sa posebnim saobraćajno-tehničkim osobinama kojom se vrši javni prevoz putnika i stvari, ili samo putnika ili samo stvari. Ovaj vid saobraćaja obavlja se u zraku vučom preko razapete metalne sajle, a obuhvata i prevoz uspinjačama.

4.1.2.3. Radnja ovog krivičnog djela je ugrožavanje navedenih oblika saobraćaja. Pojam ugrožavanja kod ovog krivičnog djela treba shvatiti kao postupanje suprotno obavezama i zabranama koje proizilaze iz odgovarajućih propisa kojima se regulira taj vid saobraćaja.

4.1.2.4. Krivično djelo se vrši nepridržavanjem saobraćajnih propisa sadržanim u zakonima i pravilnicima koji reguliraju određene vrste saobraćaja željeznički, pomorski, riječni i dr. (Zakon o željeznicama BiH - "Službeni glasnik BiH", br. 52/05; Zakon o željeznicama FBiH - "Službene novine FBiH", br.41/01; Zakon o sigurnosti željezničkog prometa - "Službene novine FBiH", br. 41/01, kao i uredbe, odluke i pravilnici vezani za te zakone; Zakon o unutrašnjoj i pomorskoj plovidbi - "Službene novine FBiH", br.73/05 i više pravilnika vezanih za brodski saobraćaj "Službeni list RBiH", br.2/92 i 13/04, ZOOBS na putevima BiH - "Službeni glasnik BiH", br. 6/06, odredbe čl. 25. do 97 - Saobraćaj tramvaja i drugih vozila na šinama).

4.1.2.5. Krivično djelo je svršeno kad je nepridržavanjem prometnih propisa o željezničkom, brodskom, tramvajskom, trolejbuskom ili prometu žičarom, javni promet tako ugrožen da je doveden u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većih razmjera. Potrebno je da se radi o konkretnoj opasnosti, a za postojanje djela ne traži se nastupanje povrede navedenih dobara.

4.1.2.6. Kao što je rečeno u ranijem razmatranju učinitelj krivičnog djela iz st. 2. može biti svaka osoba.

4.1.3. U stavu 3. KZ FBiH i KZ BDBiH je propisano kažnjavanje za izvršenje krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana iz nehata, dok je u KZ RS razlika kao što je navedeno pod tačkom 2.1. Uvodnog izlaganja i u prethodnom izlaganju uz st. 2 ovog člana.

4.2. Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

Član 333.

1) Ko pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja motornim vozilom, i ako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni saobraćaj na putevima da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovoga člana počini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Djelo je propisano u čl. 333. KZ FBiH i čl. 327. BDBiH, a u *KZ RS nije propisano kao krivično djelo (vidi tačku 2.2).

Ovo krivično djelo predstavlja poseban oblik osnovnog krivičnog djela ugrožavanja javnog prometa iz čl. 332. st. 1. KZ FBiH. U našem ranijem zakonodavstvu ovo krivično djelo je bilo inkriminirano na isti način i propisano kao posebno krivično djelo, a njegovim izdvajanjem u samostalno krivično djelo ukazivalo se na povećan broj učinilaca osnovnog krivičnog djela pod utjecajem alkohola i omamljujućih sredstava i povećanu društvenu opasnost, jer se u praksi pokazuje da se znatan broj saobraćajnih nezgoda događa iz razloga alkoholiziranosti vozača.

Od osnovnog djela ovo krivično djelo se razlikuje po tome što nije potrebno da je usljed ugrožavanja javnog prometa i stvaranja konkretne opasnosti za život i tijelo ljudi i imovinu većeg obima nastupila i konkretna posljedica u vidu povrede zaštićenog dobra. Također je razlika i u mogućem počiniocu krivičnog djela i radnji izvršenja.

4.2.1. Za postojanje ovog krivičnog djela potrebno je utvrditi - da je učinilac upravljao motornim vozilom u javnom saobraćaju na putevima pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava, da se nalazio pod takvim utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava da je usljed toga bio očito nesposoban za sigurnu vožnju i da je ugrožavanje javnog saobraćaja na putevima takvo da je time doveden u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većeg obima.

4.2.1.1. Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je upravljanje motornim vozilom pod djelovanjem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava. Pod upravljanjem vozilom se smatra stavljanje u pogon motora vozila i uključivanje u javni saobraćaj - dakle, vožnja motornim vozilom u javnom saobraćaju na putevima. Samo sjedanje za upravljač i stavljanje u pogon motora ne smatra se upravljanjem vozilom i poduzimanje samo tih radnji ne predstavlja radnju ovog krivičnog djela. Vožnja u alkoholiziranom stanju u dvorištu, po livadi ili drugim površinama gdje se ne odvija javni saobraćaj i koje nemaju značaj puta, ne predstavlja radnju ovog krivičnog djela, jer se na taj način ne ugrožava javni saobraćaj na putevima, međutim time se može ostvariti neko krivično djelo protiv opće sigurnosti ljudi ili imovine iz glave XXVII KZ FBiH i BDBiH, odnosno glave XXXI KZ RS.

Krivično djelo se može ostvariti samo upravljanjem motornim vozilom u javnom saobraćaju na putevima. O tome šta se smatra javnim saobraćajem na putevima, vidjeti komentar uz st. 1 prethodnog člana.

U čl. 9 st. 1. tačka 30. ZOOBS na putevima BiH je odredio opći pojam motornog vozila, a u više drugih tačaka istog člana je posebno odredio koja se vozila i prevozna sredstva smatraju motornim vozilima.

"Motorno vozilo je vozilo na motorni pogon koje je prvenstveno namijenjeno za prevoz lica ili tereta na putevima ili koje služi za vuču priključnih vozila namijenjenih za prevoz lica ili tereta, osim vozila koja se kreću po šinama, lakih motocikala, traktora i drugih vozila na motorni pogon koja nisu prvenstveno namijenjena za prevoz lica ili tereta". Bicikli, poljoprivredni traktori, radne mašine, vozila koja se kreću po šinama (tramvaji) ne smatraju se motornim vozilima.

Umor, bolest, psihičko stanje, djelovanje opojnih droga ili sredstava, kao i lijekova na kojima je naznačeno da se ne smiju upotrebljavati za vrijeme vožnje i utjecaja alkohola ZOOBS na putevima BiH je u čl. 173. i 174. odredio kao stanja vozača u kojima kad se nalazi ne smije da upravlja motornim vozilom.

Smatraće se da je pod djelovanjem alkohola lice za koje se analizom krvi utvrdi da količina alkohola u krvi iznosi 0,3 g/kg. Za vozače motornog vozila C, CE, D i DE je zabranjeno da uopće imaju prisustvo alkohola u krvi za vrijeme upravljanja vozilom, zbog toga što su profesionalni vozači, obavljaju javni prevoz, ili su vozači instruktori (detaljnije vidi čl. 173. i 174. ZOOBS-a). Prisustvo alkohola se utvrđuje analizom krvi, ili krvi i urina, aparatima za mjerenje alkoholiziranosti, a može se utvrđivati i stručnim pregledom ljekara.

U praksi se nerijetko događa da je sporno koja koncentracija alkohola je bila kod vozača u momentu događanja saobraćajne nezgode, radi čega je potrebno obratiti pažnju na tehniku i način utvrđivanja alkoholiziranosti. Alkoholiziranost se može utvrđivati i pregledom ljekara i na osnovu iskaza svjedoka (o tome vidjeti komentar uz podmodul II, Istraga).

4.2.1.2. Da bi se radilo o ovom krivičnom djelu treba da je ispunjen i daljni uslov da je vozač usljed utjecaja alkohola i drugih omamljujućih sredstva bio očito nesposoban za sigurnu vožnju. U teoriji je pojam "očigledne" nesposobnosti za bezbjednu vožnju definiran na razne načine, a teškoća za njegovo određenje je uglavnom vezana za određivanja pojma "Očigledna" i na osnovu istraživanja o utjecaju alkohola na sposobnost za bezbjednu vožnju i rješenjima zakonodavstva je utvrđen određen procenat alkoholiziranosti kao neoboriva pretpostavka "očiglednog pijanstva" ili "nesposobnosti za vožnju. Raznim inostranim zakonima i praksom, te granice su različito utvrđene (od 0,5 do 2,5 promila). Međutim, i pored postojanja različitih stavova i teoretskih mišljenja, koji su međusobno oprečni, globalno se može izvesti zaključak da "očiglednu nesposobnost" za bezbjednu vožnju treba procjenjivati u svakom slučaju posebno i dokazivati je konkretno, jer i po nauci je utvrđeno da ista količina alkohola različito utiče na različite ljude, kao i na iste ljude u različitim situacijama. Zbog toga se može konstatirati da "koncentracija alkohola u krvi" i "stepen pijanstva" nisu identični pojmovi i na temelju svega izloženog se bazira gledište da se ni jednoj koncentraciji alkohola "unaprijed" ne može priznati snaga apsolutnog dokaza očigledne nesposobnosti za bezbjednu vožnju (Vrhovni sud BiH - Neki problemi odgovornosti za saobraćajne delikte, septembar 1990), iz čega se dalje može zaključiti da to treba u svakom konkretnom slučaju procjenjivati.

Opće je prihvaćeno da je sigurna ona vožnja koja se odvija u skladu sa prometnim propisima, prometnim znacima i znacima ili naredbama koje daju osobe ovlaštene da reguliraju javni promet na putevima, tako da se njom ne ugrožava javni promet i ne dovodi u opasnost život ili tijelo ljudi i imovina većeg obima.

I sudska praksa je o tome zauzela jasno stanovište: "Za postojanje djela traži se, dakle, da je vozač ne samo nesposoban za sigurnu vožnju, nego da je očito nesposoban za sigurnu vožnju." Zaključak o tome da li upravljanje motornim vozilom pod djejtvom alkohola u smislu ovog krivičnog djela može ili ne može da se označi kao "očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju" predstavlja pravnu, a ne činjeničnu ocjenu" (Odluka Saveznog suda, Kzs 59/79). "Očigledna nesposobnost za bezbjednu vožnju predstavlja elemenat krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja usljed omamljenosti. Zato je kod tog krivičnog djela, pored činjenice da je optuženi upravljao motornim vozilom pod djejtvom alkohola ili drugih omamljujućih sredstava, potrebno utvrditi i da je bio očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju, a u obrazloženju presude navesti razloge na osnovu kojih se to smatra dokazanim."

(Odluka VSS, Kž 1228/78); (Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjiga II, str. 1226)

Treba naglasiti da je za postojanje ovog djela neophodno da postoji očigledna nesposobnost za sigurnu vožnju, a ne za svaku vožnju.

U sudskoj medicini i psihijatriji razlikuje se nekoliko stadija opijenosti, a u zavisnosti od procenta alkohola u krvi postoje razne kategorizacije stanja opijenosti, koje nisu apsolutne, jer u tom pogledu u literaturi i praksi postoje razlike u shvatanjima (kako je prethodno navedeno).

U pogledu krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja usljed omamljenosti postoje napisane kategorizacije stanja opijenosti koje ne treba shvatiti kao apsolutne, jer u tom pogledu u literaturi i praksi postoje određene teorije ali ipak dajemo prikaz kategorizacije opijenosti koji je dat od strane vještaka neuropsihijatarata u toku krivičnog postupka i koji mogu poslužiti sudska praksa. Prema tome, s obzirom na procenat alkohola u krvi imamo nekoliko stadija opijenosti, i to:

- lakša pripitost, kad se procenat alkohola u krvi kreće od 0,5 do 1 promila, pri kojoj počinje da popušta kontrola pokreta, afekti su labilniji, nadražaji se slabije primaju, a pri kretanju i govoru pojavljuju se lakša odstupanja od normalnog;

- teža pripitost, kad se procenat alkohola u krvi kreće od 1 do 1,5 promila, pri kojoj su prethodne manifestacije kod lake pripitosti jače izražene;
- pijanstvo, kad se procenat alkohola u krvi kreće od 1,5 do 2,5 promila, pri kojem se javljaju veće teškoće pri hodanju i kontroliranju svojih postupaka, disanje je otežano, ponašanje drsko i nepromišljeno;
- stanje duboke (teške) opijenosti, koje nastaje pri koncentraciji alkohola u krvi od 2,5 do 3,5 promila, a praćeno je nemogućnošću poduzimanja nekih djelatnosti izrazito nestabilnim hodom (teturanjem) i gotovo odsustvom kontrole nad pokretima;
- komatozno stanje, nastaje najčešće kad je procenat alkohola u krvi veći od 3,5 promila;
- teško trovanje alkoholom, sa mogućim ishodom smrti, najčešće nastupa u slučajevima kad je procenat alkohola u krvi od 5,0 do 8,0 promila.

Prema našem zakonodavstvu, da li se vozač nalazi u takvom stanju omamljenosti da je očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju, prosuđuje se u svakom konkretnom slučaju, pri čemu treba voditi računa o svim okolnostima važnim za rješavanje ovog pitanja, a naročito količina koncentracije alkohola u krvi vozača, njegovo ponašanje za vrijeme i poslije izvršenja djela i druge slične okolnosti koje mogu utjecati na rješavanje navedenog pitanja. Međutim, u zakonodavstvima nekih evropskih zemalja, uvedena je kategorija apsolutne nesposobnosti za sigurno sudjelovanje u prometu s posljedicom da se kod tih u pravilu viših i visokih koncentracija (najčešće oko 1,5 promila i više), isključuje dokazivanje i raspravljanje o utjecaju alkohola na ponašanje - znači ono se u zakonodavstvima tih zemalja prema navedenim pravilima pretpostavlja. Tačnije radi se o apsolutnoj dokaznoj vrijednosti određene više koncentracije alkohola u krvi (Izvod iz knjige Krivično pravo - posebni dio autora dr. Franje Bacica i dr. Zvonimira Separovica, str. 232, izdanje iz 1989).

U našoj sudskoj praksi je uglavnom prihvaćeno da se radi o očitijoj nesposobnosti za sigurnu vožnju u slučajevima srednje ili teške opijenosti (zavisno od kategorizacije alkoholiziranosti sa koncentracijom većom od 1,5 g/kg) ali to je u svakom konkretnom slučaju faktičko pitanje koje sud mora rješavati na osnovu okolnosti pod kojima je djelo učinjeno i koje u svakom konkretnom slučaju treba dokazivati.

Postoje i shvatanja da je za očitu nesposobnost za sigurnu vožnju dovoljno utvrditi da se radilo o stanju teške opitosti (sa koncentracijom alkohola 2 g/kg i većom od 2 g/kg ili 2,5 g/kg zavisno od prihvaćene kategorizacije), te da u takvim slučajevima nije potrebno dokazivati očitu nesposobnost za sigurnu vožnju, jer su osobe sa takvim stepenom alkoholiziranosti sa stanovišta sudske medicine apsolutno nasposobne za sigurnu vožnju, ali iz nekih stavova sudske prakse proizilazi da se zaključak o tome ne može temeljiti samo na osnovu utvrđenog stepena alkoholiziranosti vozača, već sud mora cijeliti i način na koji je došlo do ugrožavanja javnog prometa. Na postojanje očite nesposobnosti ukazuje ona kršenja prometnih propisa koja prevazilaze uobičajena kršenja u slučajevima ugrožavanja javnog prometa (vožnja po trotoaru, kroz pješačku ili zabranjenu zonu, krivudanje po kolovozu, prelazak na lijevu stranu, ne uočavanje jasno vidljivih prepreka i sl.). "Za izvođenje zaključka da je vozač vozila na motorni pogon očigledno nesposoban za bezbjednu vožnju u smislu ovog krivičnog djela, nužno je, pored činjenice da je vozilom upravljao pod dejstvom alkohola ili drugih omamljujućih sredstava, utvrditi da usljed toga njegova vožnja bitno odstupa od uobičajenog kršenja saobraćajnih propisa."

(Odluka Vrhovnog suda BiH, KŽ 18/86)

Pod omamljujućim sredstvima podrazumijevaju se opojne droge, psihotropne supstance koje se izjednačavaju sa opojnim drogama, kao i određeni lijekovi koji imaju negativno dejstvo na psihofizičke sposobnosti vozača.

I zbog utjecaja omamljujućih sredstava može doći do očite nesposobnosti za sigurnu vožnju, što također, na odgovarajući način, mora biti predmet dokazivanja tužioca i utvrđivanja suda. U praksi se događa da se vrlo rijetko konstatuje postojanje prisustva i utjecaja droga i lijekova kod učesnika u prometu, tako da to uglavnom ostaje neevidentirano (npr. dok se dođe na uvidaj učesnici prebačeni na ukazivanje pomoći i ako se ne ponašaju eksczesno da bi se posumnjalo u prisustvo droga i drugih opojnih sredstava, to ostaje neutvrđeno).

Postoje situacije kada se i manje koncentracije alkohola u krvi učinioca mogu podvesti pod očitu nesposobnost za bezbjedno upravljanje vozilom, a to može zavisi od psihofizičkog stanja, različite reakcije osoba na alkohol, bolesti i sl., što samo ide u prilog iznijetom stanovištu da treba utvrđivati i svestrano procjenjivati da je dalje nepropisno ponašanje u uzročnoj vezi sa stanjem alkoholiziranosti.

4.2.1.3. Posljedica djela je dovođenje u opasnost života ili tijela ljudi ili imovine većeg obima i nije potrebno da nastupi povreda ugroženog dobra - smrt, tjelesna povreda ili imovinska šteta, već je dovoljno da je stvorena konkretna opasnost i doveden u opasnost život i tijelo ljudi ili imovina većeg obima.

4.2.1.4. Učinitelj djela može biti samo vozač motornog vozila u javnom prometu na putevima.

4.2.1.5. Djelo iz st. 1. ovog člana može se učiniti samo sa umišljajem.

U dosadašnjoj sudskoj praksi i pravnoj teoriji postoje različita rješenja vezana za određivanje pojma umišljaja i nehata kod ovog krivičnog djela. (Vidi razmatranje uz čl. 332 KZ FBiH)

Sudovi uglavnom zauzimaju stanovište da se kod ovog krivičnog djela u st. 1. radi o eventualnom umišljaju, jer je učinilac svjestan da upravlja motornim vozilom pod utjecajem alkohola ili opojnih droga i da na taj način može tako ugroziti javni promet da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima, pa je na to pristao jer se upustio u upravljanje motornim vozilom i na taj način ispoljio svoj pristanak za nastupanje navedene posljedice.

Iz sudske prakse:

Vinost učinioca krivičnog djela - Ugrožavanje javnog prometa usljed omamljenosti - iz čl. 316. st. 2. KZ-a FBiH, cijeni se kao i kod ostalih krivičnih djela, prema okolnostima koje su postojale u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a ne prema tome da li je okrivljeni u vrijeme konzumiranja alkoholnih pića znao ili ne da mu predstoji upravljanje motornim vozilom.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli br. Kž.261/99 od 24.9.1999)

Ako je kod krivičnog djela - Ugrožavanje javnog prometa usljed omamljenosti - optuženi u vrijeme upotrebe alkohola koji ga je doveo u stanje neuračunljivosti znao ili je mogao znati da će upravljati autobusom, pa je u takvom stanju poduzeo vožnju i prouzrokovao saobraćajnu nezgodu sa posljedicama, onda se pitanje njegove krivične odgovornosti može jedino utvrđivati po pravilu odgovornosti za tzv. *Aciones liberae in causa* iz čl. 13.st. 3. KZ-a FBiH, što unachi da sud mora utvrđivati da li je krivično djelo koje je optuženi učinio bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je, pak, u odnosu na to djelo kod njega postojao nehat prije nego što se upotrebom alkohola doveo u stanje neuračunljivosti.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. Kž-374/00 od 05.12.2000)

4.2.2. Iako je u st. 2. ovog člana propisano kažnjavanje za nehatno izvršenje, u praksi se nehatno izvršenje ovog djela rjeđe susreće i kvalificira. Moglo bi se raditi o djelu počinjenom iz nehata ako je stanje očite nesposobnosti za bezbjednu vožnju nastalo usljed upotrebe omamljujućih sredstava ili lijekova, a učinilac nije bio svjestan da može doći u to stanje, iako je prema okolnostima bio dužan i mogao toga biti svjestan. (Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH, knjiga II, strana 1228)

*Kao što je na početku navedeno, ovo krivično djelo nije propisano u KZ RS.

4.3. Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

Član 334.

1) Ko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem prometne naprave, sredstva, znaka ili naprave za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na saobraćajnicama ili na drugi način tako ugrozi javni saobraćaj da time dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima, kazniće se kaznom zatvora do tri godine,

2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana počini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Djelo je propisano u čl. 334. KZ FBiH, čl. 412. KZ RS i čl. 327. KZ BDBIH (Vidi tačku 2.3).

*U KZ RS je propisana i odgovornost za težu posljedicu.

Do ugrožavanja javnog prometa može da dođe i od strane lica koja nisu učesnici u javnom prometu, ali poduzimaju određene djelatnosti kojima se stvara opasnost za normalno odvijanje saobraćaja, a time i opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu. Ovim krivičnim djelom se štiti od takvih djelatnosti, koje mogu dovesti do ugrožavanja javnog prometa.

Objekt zaštite ovog krivičnog djela su sve vrste javnog prometa koji se odvija na putevima, željeznici, broskog, tramvajskog, trolejbuskog i prometa žičarom.

Krivično djelo sastoji se u uništenju, uklanjanju ili težem oštećenju prometnih uređaja, sredstava, znakova ili uređaja za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili u davanju pogrešnih znakova ili signala, postavljanju prepreka na prometnicama ili ugrožavanju prometa na drugi način i stvaranjem time opasnosti za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima.

Objekti radnje su prometne naprave, sredstva, znaci, ili naprave za signalizaciju i prometnice-saobraćajnice, čije je postojanje i ispravno funkcioniranje jedan od preduslova za normalno i bezbjedno funkcioniranje javnog prometa.

Prometnim napravama smatraju se uređaji kojima se regulira kretanje motornih i drugih prevoznih vozila u svim vidovima javnog prometa (cestovni, željeznički, broski, tramvajski, trolejbuski i promet žičarom), a to su npr. uređaji za reguliranje željezničkog saobraćaja u stanicama, skretnice, uređaji za pristajanje brodova, uređaji za promet žičarom i sl.

Prometna sredstva služe za bezbjedno i nesmetano odvijanje prometa, a to su saobraćajni objekti na putevima i drugim površinama na kojim se odvija javni promet (žičane mreže za zaštitu od odrona kamenja; posipni materijal dr.).

Prometni znaci su znaci koji se postavljaju na propisan način i koji mogu biti znaci opasnosti, izričitih naredbi, obavještenja i svjetlosni prometni znaci. Njima se učesnici u prometu upozoravaju na opasnost, ograničenja i zabrane, kojih se moraju pridržavati, ili im se daju potrebna obavještenja.

Naprave za signalizaciju su takvi uređaji kojima se upućuju svjetlosni signali i znaci (semafori, svjetlosni signali, svjetionici i dr.).

Prometnice-saobraćajnice su površine po kojima se odvija javni promet-saobraćaj.

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je alternativno određena kao: uništenje, uklanjanje ili teže oštećenje prometnih uređaja, sredstava, znakova ili uređaja za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa - davanje pogrešnih znakova ili signala - postavljanje prepreka na prometnicama i ugrožavanje javnog prometa na svaki drugi način.

Uništenje je radnja kojom se neki od navedenih objekata radnje čine trajno i potpuno neupotrebljivim za svrhe za koje su namijenjeni. Uklanjanje je odnošenje sa mjesta na kojem je

postavljen, tako da je van funkcije za koju je postavljen. Oštećenje je takva radnja kojom se na napravi, sredstvu ili znaku čini takva promjena da je potpuno ili djelimično neupotrebljiv za svrhe za koje je namijenjen. Da bi postojalo djelo treba da se radi o težem oštećenju objekata radnje.

Davanje pogrešnih znakova ili signala je dovodenje u zabludu učesnika u prometu u pogledu sigurnosti prometa, obavještenja, ograničenja, zabrana ili obaveza, tako što im se daju znaci koji ne odražavaju postojeću situaciju u prometu, što pogrešno usmjerava učesnike u javnom prometu.

Postavljanje prepreka na saobraćajnicama je takva radnja kojom se sprečava ili otežava odvijanje saobraćaja na normalan i bezbjedan način. Obično se radi o postavljanju raznih predmeta na površine kojima se odvija javni promet (balvani, veliko kamenje, olupine, stari automobili), ili oštećenju ovih površina (prekopavanje kolovoza, skidanje dijela tračnica, polivanjem saobraćajnice tečnostima - uljem ili vodom, koje izazivaju klizanje vozila). Za postojanje djela je potrebno da su prepreke ili oštećenja takva da objektivno mogu ugroziti javni promet i dovesti u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima.

Radnja izvršenja može se sastojati i u poduzimanju bilo koje druge radnje podobne da se javni promet njome ugrozi i dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većeg obima.

(Vidi: Komentari krivičnih-kaznenih zakona u BiH, knjiga II, str.1229)

Navedene radnje predstavljaju radnju izvršenja ovog krivičnog djela samo ako se vrše u vezi sa ugrožavanjem javnog prometa. Neće se raditi o ovom krivičnom djelu ako je neka od ovih radnji poduzeta da bi se na taj način prouzrokovala smrt ili tjelesna povreda neke određene osobe, ili oštećenje ili uništenje određenog prevoznog sredstva. Tada se radi o krivičnom djelu čija obilježja su ostvarena, a poduzete radnje predstavljaju radnju izvršenja tog (pokušanog ili svršenog) krivičnog djela (npr. Teška tjelesna povreda, ubistvo, oštećenje tuđe stvari). Ako je davanjem pogrešnog znaka ili postavljanjem prepreka ili na drugi način prouzrokovana smrt neke određene osobe, a tom prilikom je doveden u opasnost život ili tijelo ili imovina većeg obima i neke druge osobe, tada će se raditi o sticaju ovih krivičnih djela.

Posljedica krivičnog djela je dovodenje u opasnost života i tijela ljudi ili imovine većeg obima.

Zakonsko obilježje "imovina većeg obima" postoji kad vrijednost ugrožene imovine prelazi iznos od 30.000 KM, pravno shvatanje sjednice Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 16.11.2004.

"Imovina većeg obima" kao zakonsko obilježje krivičnog djela postoji ako vrijednost imovine prelazi 30.000 KM - sjednica Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda RS od 30.06.2004.

"Imovina većeg obima" kao zakonsko obilježje krivičnih djela postoji ako vrijednost imovine prelazi iznos od 30.000 KM - opća sjednica Apelacionog suda BDBiH od 06.07.2004.

Krivično djelo smatra se dovršenim kada je sredstvima i radnjama navedenim u ovom članu javni saobraćaj tako ugrožen da je doveden u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većeg obima. Ne traži se i nastupanje povrede dobara koja su dovedena u opasnost.

Počinitelj ovog krivičnog djela može biti svaka osoba.

Krivično djelo se može izvršiti sa umišljajem - st. 1. ili iz nehata - st. 2.

Za umišljajno izvršenje ovog krivičnog djela kod izvršioca mora postojati svijest da se radi o napravi, sredstvu, znaku ili napravi za signalizaciju koji služe za sigurnost javnog prometa i da se njegovom djelatnošću i poduzetom radnjom ugrožava ili može ugroziti javni promet i dovesti u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovina većeg obima.

*Krivični zakon RS u ovom članu u st. 3. i 4. propisuje i odgovornost za nastupanje teže posljedice, koja se može sastojati u nastupanju smrti jednog ili više lica, teške tjelesne povrede jednog ili više lica ili imovinske štete velikih razmjera.

Stav 3. inkriminira nastupanje teške tjelesne povrede jednog ili više lica ili imovinske štete velikih razmjera. Imovinska šteta "velikih razmjera" prema stavu Vrhovnog suda RS od 30.06.2004. postoji ako je vrijednost ugrožene imovine veća od 100.000 KM.

Ako je djelo iz st. 1. počinjeno sa umišljajem, propisana je kazna zatvora od šest (6) mjeseci do pet (5) godina, a za nehatno učinjeno djelo kazna zatvora do tri (3) godine.

Stav 4. inkriminira nastupanje smrti jednog ili više lica i za djelo iz st. 1. počinjeno sa umišljajem propisuje kaznu zatvora od dvije (2) do petnaest (15) godina, a za nehatno učinjeno djelo kaznu zatvora od jedne (1) do osam (8) godina.

4.4. Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

Član 335.

1) Odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača, ili odgovorna osoba kojoj je povjereno upravljanje vožnjom, koja nesavjesnim obavljanjem dužnosti izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se kaznom zatvora do pet godina.

2) Kaznom iz stava 1. ovoga člana kazniće se odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju, iako zna da vozač zbog umora, bolesti, utjecaja alkohola ili drugih razloga nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg obima.

3) Tako kazneno djelo iz st. 1. i 2. ovoga člana počini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Djelo je propisano u čl. 335. KZ FBiH, čl. 413. KZ RS i čl. 329. KZ BDBIH(vidi: tačku 2.4).

*U KZ RS je propisana i odgovornost za težu posljedicu.

Javni promet se može ugroziti ne samo od strane učesnika u javnom prometu, što se najčešće događa, već i od strane osoba koje ne učestvuju direktno u javnom prometu, ali im je na osnovu zakonskih propisa i ovlaštenja povjereno vršenje nadzora nad prometnicama, objektima i sredstvima kojima se promet vrši. Ovim krivičnim djelom predviđeni su posebni slučajevi ugrožavanja javnog prometa i nastanka konkretne opasnosti za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima od odgovornih osoba.

Ovim krivičnim djelom štiti se sigurnost svih oblika javnog prometa, osim zračnog. Propuštanje dužnosti kontrole zračnog prometa predviđeno je u čl. 198. KZ BiH

Zakon predviđa u st. 1. i 2. dva oblika ovog krivičnog djela, a u oba slučaja se radi o nesavjesnom postupanju odgovorne osobe, dok se razlika sastoji u prirodi obaveze prema kojoj odgovorna osoba nesavjesno postupaju.

4.4.1. Krivičnim djelom iz st. 1. ovoga člana izaziva se opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima nesavjesnim vršenjem dužnosti nadzora od strane odgovorne osobe nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima; prevoznim sredstvima ili javnim prometom; ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača; ili povjerenoj dužnosti rukovođenja-upravljanja vožnjom od strane odgovorne osobe. Čini ga odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i vršenjem nadzora nad javnim prometom svojim nesavjesnim postupanjem.

U smislu ovog krivičnog djela prometnice su one površine po kojima se odvija javni promet; objekti na prometnicama su npr. podvožnjaci, nadvožnjaci, mostovi, semafori i dr.; nadzor nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada odnosi se na stručnu i psihofizičku spremnost vozača da učestvuje u javnom prometu i na tehničke i druge uslove vožnje (razlikuju se prema obliku javnog prometa i vrsti vozača i kategoriji vozila kojim se upravlja); upravljanje vožnjom je rukovođenje vožnjom i staranje o odvijanju i bezbjednosti vožnje, kontroliranje podobnosti vozila i dr. i treba ga razlikovati od upravljanja vozilom.

Krivično djelo je blanketnog karaktera, jer njegova dispozicija upućuje na odgovarajuće propise u prometu i vršenju nadzora nad njim, vezano za nesmetano odvijanje javnog prometa (u prvom redu ZOOBS na putevima i pravilnici i drugi propisi vezani za nesmetano i sigurno odvijanje prometa).

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je određena kao nesavjesno vršenje dužnosti nadzora od strane odgovorne osobe. Odgovorna osoba nesavjesno vrši svoju dužnost kad postupa protivno obavezama i zabranama koje proizilaze iz konkretnih odgovarajućih propisa.

Djelo se može počiniti činjenjem (podrazumijeva poduzimanje radnji suprotnih propisanim za određeni vid javnog prometa) ili nečinjenjem (propuštanjem da se obavi propisana dužna radnja nadzora).

Nesavjesno obavljanje dužnosti mora se odnositi na nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta za rad vozača, kao i na povjereno rukovođenje vožnjom. (Vidi komentar i navedene primjere sudske prakse u Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH, knjiga II, str.1231)

Pod nesavjesnim vršenjem dužnosti treba smatrati jače naglašeno svjesno nepridržavanje propisa i drugih pravila, koje se ispoljava u negativnom odnosu prema dužnosti, a ne i svaku slučajnu grešku ili propust.

Posljedica krivičnog djela je izazivanje opasnosti za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima.

Zakonsko obilježje "imovina većeg obima" - "obima" - postoji kad vrijednost ugrožene imovine prelazi iznos od 30.000 KM (Vidi pravna shvatanja uz član 334).

Izvršilac-počinitelj djela može biti samo odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad javnim prometom.

Krivično djelo je dovršeno kada se nesavjesnim vršenjem nadzora nad javnim prometom izazvana opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima.

Za djelo iz st. 1. ovog člana potreban je umišljaj počinioca koji obuhvata svijest o nesavjesnom obavljanju dužnosti nadzora nad javnim prometom (ili propuštanju dužnog nadzora) i o posljedici takvog postupanja.

4.4.2. Djelom iz st. 2. ovog člana inkriminira se poseban oblik nesavjesnog vršenja dužnosti nadzora odgovorne osobe. I ono ima blanketni karakter, jer su odgovarajućim prometnim propisima predviđeni uslovi koji se moraju ispuniti da bi se upravljalo motornim vozilom određene kategorije, kao i uslovi vezani za kontrolu i tehničku ispravnost vozila koja učestvuju u javnom prometu.

Ovo krivično djelo čini odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju, iako zna da je vozač zbog umora, bolesti, utjecaja alkohola ili zbog drugih razloga nesposoban za sigurno upravljanje vozilom ili, pak, da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima.

Radnja izvršenja se sastoji u izdavanju naloga za vožnju ili dozvoljavanju vožnje vozaču za kojeg odgovorna osoba-učinitelj zna da nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili da vozilo nije ispravno. Izdavanje naloga je naređivanje vozaču, usmeno ili pismeno, da upravlja vozilom ili da upotrijebi za vožnju određeno vozilo, a dozvoljavanje je odobravanje vozaču, izričito ili prećutno da upravlja vozilom ili upotrebljava određeno (neispravno) vozilo.

Da bi postojalo djelo, potrebno je da odgovorna osoba zna da je vozač kome je naložio vožnju zbog navedenih razloga nesposoban za sigurno upravljanje vozilom, ili, pak, da zna da je vozilo za koje je dozvolio ili naložio upotrebu tehnički neispravno i može dovesti do izazivanja opasnosti i nastajanja posljedica. Traži se jači intezitet svijesti u pogledu navedenih okolnosti (nesposobnosti za upravljanje i ispravnosti vozila).

Posljedica krivičnog djela je izazivanje opasnosti za život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg obima (o čemu je navedeno u razmatranju uz st. 1. ovog člana).

Učinitelj djela može biti samo odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad psihofizičkom sposobnošću vozača i ispravnosti vozila.

Za djelo iz st. 2 ovog člana potreban je umišljaj počinitelja.

4.4.3. U stavu 3. propisano je kažnjavanje za nehatno učinjenje djela iz st. 1. i st. 2. ovog člana. Međutim, s obzirom na to da se za postojanje djela iz st. 2. traži da je učinitelj znao da vozač zbog određenih okolnosti nije u stanju da sigurno upravlja vozilom, odnosno da vozilo nije ispravno, mogućnost nehatnog učinjenja takvog djela je upitno.

(Komentari KZ, Knjiga II, str.1232)

*Krivični zakon RS u ovom članu u st. 4. i 5. propisuje i odgovornost za nastupanje teže posljedice, koja se može sastojati u nastupanju teške tjelesne povrede jednog ili više lica ili imovinske štete velikih razmjera, ili nastupanju smrti jednog ili više lica.

Stav 4. inkriminira nastupanje teške tjelesne povrede jednog ili više lica ili imovinske štete velikih razmjera. Imovinska šteta "velikih razmjera", prema stavu Sjednice Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda RS od 30.06.2004. je obilježje djela kad prelazi iznos od 100.000 KM.

Ako je usljed djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti za djelo iz st. 1. i 2. zatvorom od jedne (1) do osam (8) godina, a za djelo iz st. 3. zatvorom od šest (6) mjeseci do pet (5) godina.

Stav 5. inkriminira nastupanje smrti jednog ili više lica i za djelo iz st. 1. i 2. počinjeno sa umišljajem propisuje kaznu zatvora od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz st. 3 - nehatno učinjeno djelo, propisuje kaznu zatvora od jedne (1) do osam (8) godina.

Iz sudske prakse:

Krivično djelo nesavjesnog vršenja nadzora nad javnim saobraćajem vrši rukovodilac autobuskog preduzeća koji, iako je znao da vozač nije koristio odmor u zakonom predviđenom trajanju već daleko manje, šalje ga na vožnju u kojoj je došlo do saobraćajne nesreće u kojoj je udes nastupio usljed tog zamora. Sud smatra da je takvim ponašanjem učinitelj svjesno kršio zakonske propise i pristao na posljedice koje iz toga mogu proizići.

(Presuda Vrhovnog suda Hrvatske, br. KZ 1336/67)

Krivično djelo nesavjesnog vršenja nadzora nad javnim saobraćajem čini i kondukter auto-transportnog preduzeća koji nije provjerio šta su putnici unijeli u autobus, tako da je usljed kante benzina koju je unio jedan putnik došlo u autobusu do požara u kome su četiri lica izgubila živote.

(Presuda Saveznog vrhovnog suda, br. KZ 59/62)

4.5. Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa

Član 336.

1) Ako je kaznenim djelom, iz čl. 332 (Ugrožavanje javnog prometa) st. 1. i 2, čl. 333 (Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti) st. 1, čl. 334 (Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom) st. 1, i čl. 335 (Nesavjestan nadzor nad javnim prometom) st. 1. i 2. ovoga Zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

2) Ako je kaznenim djelom iz čl. 332. st. 1. i 2, čl. 333. st. 1, čl. 334. st. 1. i čl. 335. st. 1. i 2. ovog Zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti zatvorom najmanje godinu dana.

3) Ako je kaznenim djelom iz čl. 332. st. 3, čl. 333. st. 2, čl. 334. st. 2 i čl. 335. st. 3. ovoga Zakona prouzrokovana teška tjelesna povreda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

4) Ako je kaznenim djelom iz čl. 332. st. 3, čl. 333. st. 2, 334. st. 2. i čl. 335. st. 3. ovog Zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

U KZ FBiH i KZ BDBiH propisano je u 4. stavu, kao teži oblik prethodno navedenih krivičnih djela, jer je nastupila teža posljedica, sa izvjesnim razlikama, koje proizilaze iz propisane inkriminacije osnovnog djela.

U KZ RS nije sistematizirano kao posebno krivično djelo, već je u odgovarajućim krivičnim djelima u slučaju nastanka teže posljedice, to propisano u tim članovima.

U ovom članu propisani su kvalificirani oblici krivičnog djela iz čl. 332 (Ugrožavanje javnog prometa); čl. 333 (Ugrožavanje javnog prometa usljed omamljenosti); čl. 334 (Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom) i čl. 335 (Nesavjestan nadzor nad javnim prometom) ovog Zakona.

Kao kvalifikatorne okolnosti Zakonom su određene: prouzrokovanje teške tjelesne povrede neke osobe, prouzrokovanje imovinske štete velikih razmjera i prouzrokovanje smrti jedne ili više osoba.

Prema pravnom shvatanju usvojenom 16.11.2004. na sjednici Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH, zakonsko obilježje "imovinska šteta velikih razmjera" postoji kad šteta ili ugrožavanje imovine prelazi iznos od 100.000 KM.

Pravno shvatanje Sjednice Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda RS od 30.06.2004. smatra da zakonsko obilježje "imovinska šteta velikih razmjera" postoji kad je vrijednost ugrožene imovine veća od 100.000 KM.

"Imovinska šteta velikih razmjera" kao zakonsko obilježje krivičnih djela postoji ako šteta prelazi iznos od 100.000 KM; Opća sjednica Apelacionog suda BDBiH od 06.07.2004.

Kvalifikatorna okolnost teških krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa propisanih u st. 1. i 3. ovog člana su prouzrokovanje teške tjelesne ozljede neke osobe ili imovinske štete velikih razmjera. U st. 1. su oblici kod kojih je osnovno krivično djelo učinjeno sa umišljajem, a u st. 3. su oblici krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa kod kojih je i osnovno djelo učinjeno iz nehata.

I u teškim oblicima krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa važi i primjenjuje se ono što je ranije rečeno da ukoliko je učinjenjem osnovnog djela protiv sigurnosti javnog prometa prouzrokovana teška tjelesna ozljeda ili imovinska šteta teških razmjera samo kod

učinitelja osnovnog krivičnog djela (sam učinitelj zadobio tešku tjelesnu ozljedu ili je na njegovoj imovni nastupila navedena šteta), neće se raditi o teškom krivičnom djelu protiv sigurnosti javnog prometa.

Kvalifikatorna okolnost teških krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa propisanih u st. 2. ovog člana je prouzrokovanje smrti jedne ili više osoba kod kojih je osnovno djelo učinjeno s umišljajem, a u st. 4. kod kojih je osnovno djelo učinjeno iz nehata.

Za postojanje ovog krivičnog djela potrebno je postojanje uzročne veze između osnovnog krivičnog djela i teže posljedice koja je propisana ovim djelom.

* U KZ RS i KZ BDBiH je u osnovnom djelu propisano i nastupanje posljedice u vidu teške tjelesne povrede, tako da u teškim djelima protiv sigurnosti javnog prometa u KZ BDBiH u čl. 330. st. 1. kvalifikatornu okolnost predstavlja samo nastupanje imovinske štete velikih razmjera, dok je u ostalim članovima krivičnih djela iz te glave kvalifikatorna okolnost teška tjelesna povreda i nastupanje imovinske štete velikih razmjera. Također u st. 1. i 3. je predviđeno počinjenje krivičnog djela sa umišljajem ili iz nehata.

4.6. Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

Član 337.

1) Vozač motornog vozila ili drugog prevoznog sredstava koji ostavi bez pomoći osobu koja je ozlijeđena tim prevoznim sredstvom ili čiju je ozljedu prouzrokovao, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

2) Ako je kaznenim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana teška tjelesna ozljeda ili smrt ozlijeđene osobe, počinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Djelo je propisano u čl. 337. KZ FBiH, čl. 414. KZ RS i čl. 331. KZ BDBiH.

Predviđeno je kao krivično djelo u sva tri zakona, sa izvjesnim razlikama:

- u KZ FBiH i BDBiH predviđena ista inkriminacija, sa istim zaprijećenim kaznama za st. 1 - novčana kazna ili zatvor do jedne godine i st. 2 - kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine;
- u KZ RS u st. 2 propisano kao posljedica teška tjelesna povreda nekog lica i sa propisanom kaznom do tri godine zatvora, a u st. 3 nastupanje smrti povrijeđenog lica sa propisanom kaznom od jedne do osam godina zatvora.

Ovim krivičnim djelom se sankcionira propuštanje obaveze od strane vozača bilo kojeg prevoznog sredstva da pruži pomoć licu koje je povrijeđeno tim prevoznim sredstvom. Ta obaveza proizilazi iz odredbi čl. 154. do 161. ZOOBS-a na putevima BiH, kojima je propisan cijeli niz obaveza za učesnika u saobraćajnoj nesreći, a te obaveze proizilaze i iz propisa kojima su regulirani pojedini vidovi prometa.

4.6.1. Radnja izvršenja ovog krivičnog djela u st. 1. je određena kao ostavljanje bez pomoći osobe koja je ozlijeđena motornim vozilom ili prevoznim sredstvom kojim je upravljao učinitelj, ili čiju je ozljedu prouzrokovao. Ostavljanje bez pomoći se u praksi manifestuje na različite načine, a najčešće nezaustavljanjem vozila nakon nanijete povrede, bježanjem sa lica mjesta saobraćajne nezgode, ne pružanje pomoći povrijeđenom licu, ne pozivanje ljekara i drugih lica radi ukazivanja pomoći i dr.

Za postojanje djela nebitan je intezitet povrede, može se raditi o lakoj ili teškoj tjelesnoj povredi, ali je bitno da je osoba povrijeđena prevoznim sredstvom. Postoji mišljenje da bi se

moglo raditi o ovom krivičnom djelu i u slučaju da se povreda ne može kvalificirati kao tjelesna povreda u krivičnopravnom smislu (ugruvanost, bol i sl., bez spoljašnje manifestacije povređivanja), a iz razloga što učinilac u vrijeme nanošenja povreda nije mogao znati o kakvim se povredama radi, a napustio je lice mjesta.

U sudskoj praksi općeprihvaćano je stanovište da okolnost da su nalicu mjesta saobraćajne nezgode bila i druga lica koja su mogla pružiti pomoć povrijeđenom ne isključuje odgovornost počinioca navedenog krivičnog djela. Za vozača motornog vozila ili drugog prevoznog sredstva, koji je tim prevoznim sredstvom povrijedio neku osobu postoji obaveza da zaustavi vozilo na mjestu događaja i pomogne povrijeđenoj osobi. Normalno da se od vozača koji je i sam povrijeđen u istoj saobraćajnoj nezgodi ne očekuje da pruža pomoć drugome (pogotovu ako je teško povrijeđen, a tada i nije bez pomoći ostavio drugo povrijeđeno lice).

Da bi postojalo ovo krivično djelo potrebno je da je povrijeđena osoba živa i da joj treba ukazati pomoć. Ako je nastupila trenutna smrt usljed povreda zadobijenih pri saobraćajnoj nezgodi neće se raditi o ovom krivičnom djelu. Radi toga je neophodno utvrditi vrijeme nastupanja smrti i to ne samo zbog postojanja kvalificiranog oblika ovog djela, nego i zbog ocjene da li postoji osnovno djelo. Nije od značaja ni okolnost da su zadobijene povrede bile smrtonosne i da bi smrt nastupila i pored ukazane pomoći, bitna činjenica je da je povrijeđena osoba živa i da joj treba ukazati pomoć. Osobi koja nije živa nije potrebno ni ukazivati pomoć, pa nema ni obilježja ovog krivičnog djela i u toj situaciji će se bjekstvo vozača cijeliti kao otežavajuća okolnost.

Povreda druge osobe treba da je prouzrokovana motornim vozilom ili drugim prevoznim sredstvom. Povreda može biti prouzrokovana direktnim djelovanjem tog motornog vozila ili drugog sredstva (npr. udaranje, gaženje, odbacivanje, okrznuće i sl.), a može biti prouzrokovana tim sredstvom posredno (vozač drugog vozila da bi izbjegao vozilo koje je prešlo na njegovu stranu, skrene van kolovoza i nastane povreda pješaka, ili da bi izbjegao da ga vozilo udari pješak odskoči u kanal i zadobije povrede.)

Učinilac ovog krivičnog djela može biti samo vozač motornog vozila ili drugog prevoznog sredstva. ZOOBS na putevima u BiH u svojim odredbama određuje pojmove - vozač i motorno vozilo, a drugim prevoznim sredstvom smatraju se sva sredstva koja služe za prevoz osoba ili stvari u bilo kojem vidu prometa.

Djelo je dovršeno ostavljanjem bez pomoći ozlijeđene osobe.

Djelo se može učiniti samo sa umišljajem. Umišljaj treba da obuhvata svijest počinioca da je sredstvom kojim je upravljao prouzrokovao povređivanje neke osobe i da je to lice ostavio bez pomoći.

4.6.2. U stavu 2. ovog člana propisan je kvalificirani oblik ovog krivičnog djela koji postoji ako je zbog ne pružanja pomoći nastupila teška tjelesna povreda ili smrt povrijeđene osobe. Potrebno je da postoji uzročna veza između ne pružanja pomoći i nastajanja teže posljedice. Djelo će postojati ako se utvrdi da ove posljedice ne bi nastupile da je povrijeđenom pružena blagovremena pomoć.

Za odgovornost učinitelja za teži oblik traži se nehat u odnosu na nastupanje teže posljedice.

U KZ RS je za kvalificirani oblik ovog krivičnog djela kada nastupi smrt ozlijeđene osobe zapriječena kazna od jedne do osam godina zatvora.

Iz sudske prakse:

Osloboden je optužbe okrivljeni da je nakon saobraćajne nezgode koja se dogodila na način opisan pod tačkom 1. presude, odmah nakon saobraćajne nezgode napustio lice mjesta i ostavio bez pomoći lica koja su povrijeđena u vozilu S.S, a tom prilikom teške i po život opasne

povrede je zadobio K.K., koji je od zadobijenih povreda preminuo na putu za bolnicu, a teške povrede šake je zadobio saputnik M.N., sud navodi da je u dokaznom postupku na nesumnjiv način utvrdio da je okrivljenom nakon saobraćajnog udesa prišao vozač pmv S.S., koji mu nije saopćio posljedice udesa, a sa mjesta na kojem je bio okrivljeni, s obzirom na prostornu udaljenost, činjenicu da je bila noć i da taj dio puta nije bio osvijetljen, okrivljenom nije bilo moguće vidjeti automobil koji je učestvovao u nezgodi kao i putnike u automobilu koji su zadobili povrede. Okrivljeni treba da je svjestan da je prevoznim sredstvom kojim je upravljao povrijedio drugo lice i da ga ostavlja bez pomoći, a kako okrivljeni nije imao saznanja o povredama drugih lica sud je smatrao da nema dokaza da je počinio krivično djelo iz čl. 329. st. 1. KZ-a BDBiH.

(Presuda Osnovnog suda BDBiH, br. K-136/00 od 12.06.2003)

Odlučujući po žalbi, drugostepeni sud navodi: "Razloge koje navodi prvostepeni sud u cijelosti prihvata i ovaj sud, radi čega je žalba ocijenjena kao neosnovana i presuda potvrđena."

(Presuda Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH, br. KŽ-7//03 od 24.09.2003)

Ista teža posljedica (npr. smrt jednog lica), ne može biti kvalifikatorna okolnost dva različita krivična djela, već samo onog od njih iz koga je proizišla.

Kada je (kao u konkretnom slučaju) smrt oštećenog, povrijeđenog u saobraćajnoj nezgodi posljedica ne pružanja pomoći od strane okrivljenog koji je prouzrokovao tu nezgodu, radnje okrivljenog sadrže obilježja osnovnog čl. 181. st. 3 (a ne teškog krivičnog djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz čl. 186. st. 5) i težeg krivičnog djela ne pružanja pomoći licu povrijeđenom u saobraćajnoj nezgodi iz čl. 185. st. 2. KZ SRBiH.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. KŽ 492/89 od 02.11.1989)

5. SIGURNOSNE MJERE

U okviru problematike vezane za razmatranje krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa, mjere sigurnosti koje se mogu izreći počiniocima ovih krivičnih djela zaslužuju posebnu pažnju, jer se njihovim izricanjem dodatno preventivno djeluje i otklanjaju uvjeti za činjenje novih istovrsnih krivičnih djela.

Članom 5. KZ BiH propisane su vrste krivičnih sankcija koje su prihvaćene u novom krivičnom zakonodavstvu u BiH. Čine ga četiri vrste krivičnih mjera: kazne, uvjetna osuda, mjere sigurnosti i odgojne mjere.

U Glavi IX KZ BiH - Mjere sigurnosti, propisane su i navedene vrste mjera sigurnosti koje se po zakonu mogu izreći učiniocima krivičnih djela (detaljnije razmatranje vidi uz komentare čl. 5. KZ BiH i komentare Glave IX KZ BiH, Komentari krivičnih/kaznenih zakona u BiH, knjiga I, Izdanje 2005).

Međutim, u KZ BiH nije predviđena niti ustanovljena mjera sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom, jer se ta mjera sigurnosti može izreći samo učinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa, a KZ BiH ne propisuje tu grupu krivičnih djela.

S obzirom na to da su krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa propisana u analognim krivičnim zakonima FBiH, RS i BDBiH, u općim odredbama tih zakona je propisan i sistem mjera sigurnosti koje se mogu izreći učiniocima krivičnih djela

Član 71. KZ FBiH, član 55. KZ RS i član 71. KZ BDBiH

Odredbom čl. 71. KZ FBiH i analognih članova KZ RS i BDBiH, propisan je sistem sigurnosnih mjera koje se mogu izreći počiniteljima krivičnih djela, da bi se njihovim izricanjem

utjecalo preventivno na počiniocce i na druge osobe da ne čine krivična djela.

Za razmatranje krivičnih djela iz oblasti saobraćaja, od značaja je sigurnosna mjera - Zabrane upravljanja motornim vozilom iz čl. 77 KZ FBiH (kao i analognih članova KZ RS i KZ BDBiH).

U tom članu su propisani cilj, svrha i uvjeti izricanja, kao i dužina trajanja mjere sigurnosti koje se mogu izreći učinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa uz kaznu.

Bitno je naglasiti:

- Ova mjera se može izreći samo vozaču motornog vozila, a ne i prema nekom drugom učesniku u javnom prometu;
- Uvjet za njeno izricanje je postojanje opasnosti da će učinitelj upravljajući motornim vozilom ponovo učiniti krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa;
- Zabrana se odnosi na određenu kategoriju i vrstu vozila, što treba naglasiti u sudskoj presudi, a može se odnositi i na sve vrste motornih vozila;
- Izriče se u trajanju od tri (3) mjeseca do pet (5) godina, a vrijeme izvršenja kazne zatvora se ne uračunava u vrijeme trajanja mjere.

Također, može se izreći i za nehatno izvršenje krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa.

Iz sudske prakse:

Presudom Općinskog suda u Kalesiji br. 029-0-K-06-000093 od 25.09.2006. godine oglašen je krivim optuženi zbog krivičnog djela - Ugrožavanje javnog prometa - iz čl. 332. st. 1. KZ-a FBiH. Sud optuženom, i pored prijedloga tužioca, nije izrekao mjeru sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije smatrajući da optuženi do sada nije osuđivan, zbog krivičnih djela iz oblasti saobraćaja i da sud nije stekao uvjerenje da postoji opasnost da će optuženi upravljajući motornim vozilom ponovo počiniti ovako krivično djelo. Odlučujući po žalbi na navedenu presudu drugostepeni sud nalazi da je opravdan i utemeljen prijedlog za izricanje mjere sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije, jer je optuženi u vrijeme saobraćajne nezgode upravljao pmv u alkoholiziranom stanju sa koncentracijom od 3,10 g/kg usljed čega je bio apsolutno nesposoban za sigurnu vožnju, te da je na dijelu puta sa uzdužnom punom linijom prešao vozilom na lijevu kolovoznu traku namijenjenu za kretanje vozila iz suprotnog smjera gdje je i došlo do sudara sa vozilom koje se kretalo u susret. (...) Imajući u vidu ovako visok stepen alkoholiziranosti optuženog koji je u direktnoj uzročnoj vezi sa nastankom nezgode, te okolnosti pod kojima je predmetno krivično djelo učinjeno, a prvenstveno ponašanje optuženog kao učesnika u saobraćaju i karakter kršenja saobraćajnih propisa ukazuju na neophodnost izricanja mjere sigurnosti (...), jer konkretno ponašanje optuženog kao sudionika predmetne nezgode ukazuje da postoji opasnost, pa i kod čijenice da optuženi ranije nije činio ovakva krivična djela, da će optuženi upravljajući motornim vozilom ponovo počiniti ovakvo krivično djelo. Stoga je ovaj sud, uvažavajući žalbu tužioca, optuženom sukladno odredbi čl. 77. KZ FBiH izrekao mjeru sigurnosti zabrana upravljanja motornim vozilom "B" kategorije u trajanju od jedne godine.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, br. 003-0-Kž-06-000334 od 21.01.2006)

Za mogućnost izricanja mjere bezbjednosti zabrane upravljanja motornim vozilom iz čl. 68. KZ SFRJ nije odlučno to da li se radi o umišljajnom ili nehatnom ugrožavanju bezbjednosti javnog saobraćaja, već to, da li kod izvršioca djela postoji sklonost za kršenje saobraćajnih propisa ili je iz drugih razloga (vožnja pod djejtvom alkohola, grubo kršenje saobraćajnih propisa i sl.) opasno da on upravlja motornim vozilom.

Zbog toga se ova mjera može izreći i za nehatno krivično djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja pod naprijed navedenim uslovima.

(Vrhovni sud BiH, br. KŽ 18/96 od 26.06.1986)

Ako je od okrivljenog protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog izvršenog krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja oduzeta vozačka dozvola, a on se nalazio na slobodi to vrijeme (za koje je vozačka dozvola oduzeta), ima se u smislu čl. 141. st. 4. ZKP-a prilikom donošenja osuđujuće presude uračunati u izrečenu mjeru bezbjednosti zabrane upravljanja motornim vozilom iz čl. 68. KZ SFRJ.

(Vrhovni sud BiH, br. KŽ 643/86 od 13.11.1986)

Mjera sigurnosti zabrane upravljanja motornim vozilom, prema pravilnom shvaćanju odredbe čl. 68. KZ SFRJ, može se izreći ne samo osobi koja ima vozačku dozvolu već i onoj koja je nema.

U takvu slučaju svrha je ove odredbe da se neko ko se pokazao da je opasan u javnom prometu, kao potencijalni upravljač motornog vozila, spriječi za izvjesno vrijeme u tome da dođe do vozačke dozvole koja bi mu to pravo inače davala.

(Vrhovni sud Hrvatske, br. KŽ 703/82 od 05.01.1983)

POPIS ZAKONA

Popis zakona koji sadrže blanketne odredbe značajne za primjenu:

1. *Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini*, Sl. glasnik BiH, br. 6/06 od 31.01.2006;
2. *Zakon o međunarodnom i međuentitetskom cestovnom prevozu*, Sl. Glasnik BiH, br.1/02 i 14/03;
3. *Zakon o unutrašnjoj i pomorskoj plovidbi*, Sl. novine FBiH, br. 73/05 (sa nizom pravilnika, odluka, naredbi i uputstava u kojima su od strane ovlaštenih organa bliže određeni uslovi i pravila koja se primjenjuju);
4. *Zakon o željeznicama Federacije Bosne i Hercegovine*, Sl. novine FBiH, br.41/01, i "Sl. novine FBiH", br.41/01;
6. *Zakon o željeznicama Bosne i Hercegovine*, Sl. glasnik BiH, br. 52/05;
7. *Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine*, Sl. glasnik BiH, br. 16/04;
8. *Pravilnik o postavljanju posebnih objekata na cesti radi smanjenja brzine kretanja vozila*, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Sl. glasnik BiH, br. 17 od 12.03.2007;
9. *Pravilnik o saobraćajnim znakovima i signalizaciji na cestama, načinu obilježavanja radova i prepreka na cesti i znakovima koje učesnicima u saobraćaju daje ovlaštena službena osoba*, Ministarstvo komunikacija i transporta BiH, Sl. glasnik BiH, br. 16 od 07.03.2007;
10. *Pravilnik o stjecanju zvanja vozača - instruktora motornih vozila*;
11. *Pravilnik o osposobljavanju vozača motornih vozila*,
Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, "Sl. glasnik BiH", br.15 od 06.03.2007.

POPIS LITERATURE:

Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini, "Sl. glasnik BiH, br. 6/06 od 31.01.2006.

Krivični zakon FBiH, Sl. glasnik FBiH, br. 36/03 od 29.07.2003.

Krivični zakon RS, Sl. glasnik RS, br.49/03 od 25.05.2003.

Krivični zakon BDBiH, Sl. glasnik BČ DC, br.10/03.

Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjiga II, (2005), Vijeće Evrope i Evropska komisija, Sarajevo

RAJIĆ Z. i dr., *Komentar kaznenog zakona FBiH (posebni dio)*, (2000), OSCE - ured za demokratizaciju, Mostar

Grupa autora, *Komentar krivičnih zakona SR Srbije, SAP Kosova i SAP Vojvodina*, (1981), redakcija Srzentić N., Beograd

Neki problemi odgovornosti za saobraćajne delikte, (septembar 1990), Vrhovni sud BiH

Pravna shvaćanja, Vrhovni sud FBiH, sjednica Krivičnog odjeljenja od 16.11.2004.

Pravna shvatanja, Vrhovni sud RS, sjednica Krivičnog odjeljenja od 30.06.2004.

Pravni stavovi, Opća sjednica Apelacionog suda BDBiH od 06.07.2004.

PODMODUL II – PROCESNI ASPEKTI

I ULOGA SUBJEKATA KRIVIČNOG POSTUPKA U ISTRAZI

1. UVOD

Reforma i izmjena krivičnog zakonodavstva izvršena tokom 2003. godine izvršena je sa ciljem modernizacije i efikasnosti materijalnog i procesnog zakonodavstva i njihovog približavanja savremenim zahtjevima i pravnoj regulativi zemalja iz okruženja i naprednih pravnih sistema. U tom pogledu je osavremenjeno materijalno zakonodavstvo, propisivanjem nekih novih, aktuelnih krivičnih djela i korekcijom nekih postojećih, a također je procesno zakonodavstvo značajno izmijenjeno. Tendencija izmjena je naglašena sa aspekta efikasnosti krivičnog postupka i zaštite prava i sloboda čovjeka. U tu svrhu su uvedeni neki novi instituti (priznanje krivnje, pregovaranje o krivnji, davanja imuniteta i dr.) koji su bili suštinski neprimjenljivi u ranijem zakonu o krivičnom postupku, a kroz osnovna i općepriznata procesna načela je stvoren okvir za odvijanje krivičnog postupka kroz sve njegove stadije. Pored prisutnog akcenta na zaštiti ljudskih prava i sloboda, kroz načela je snažno izražena i prisutna akuzatornost krivičnog postupka.

Najveće izmjene u odnosu na raniji krivični postupak upravo se i sastoje u izmijenjenoj ulozi subjekata krivičnog postupka. Ovlaštenja koja je u ranijem zakonu o postupku imao istražni sudija, u cijelosti su prenesena na tužioca.

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu nadležnog tužitelja/tužioca (princip akuzatornosti). Na taj način je nadležnost za provođenje istražnog postupka u cijelosti data tužiocu, a on neka od tih ovlaštenja može prenijeti na ovlaštena službena lica, koja moraju djelovati pod njegovim rukovođenjem i nadzorom. Na taj način je tužilac od početka, od samog otkrivanja krivičnog djela u situaciji da usmjerava istražni postupak i obezbijedi zakonitost pribavljanja dokaza, što mu opet omogućava efikasno podizanje optužnice i zastupanje na glavnom pretresu.

Izmjenom uloge tužioca, izmijenila su se i ovlaštenja ovlaštenih službenih osoba u istražnom postupku u pogledu validnosti dokaza koje pribave, naravno ako su pribavljeni na zakonit način, čime je znatno ojačan položaj ovlaštenih službenih lica u istražnom postupku.

I položaj osumnjičenog u istražnom postupku je također izmijenjen, tako da su od samog početka istrage osumnjičenom zagantovana njegova procesna prava, što ranije nije bio slučaj u prekrivičnom postupku. Osumnjičeni već od prvog pojavljivanja pred tužiocem ili ovlaštenim službenim osobama mora biti poučen o svojim pravima, te su mu prilikom ispitivanja obezbijedena i zagantovana sva njegova prava.

Uloga branioca u istražnom postupku je u skladu sa položajem osumnjičenog, također doživjela promjene, za koje možemo reći da su u skladu sa izmjenom ovlaštenja za vođenje istrage, tako da od trenutka saznanja za istragu može da poduzima sve radnje u cilju utvrđivan-

ja činjenica i pribavljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenog, da razvija strategiju odbrane i daje aktivnu odbranu osumnjičenog. Izvjesna ograničenja ipak postoje i odnose se na tajnost istrage i dokaze koji idu na štetu osumnjičenog.

Zbog promijenjene uloge tužioca u istrazi i uloga suda je također doživjela veliku izmjenu u odnosu na raniji Zakon o krivičnom postupku. Po njemu je istražni sudija bio nosilac istražnog postupka i provodio istragu, dok je sada uloga suda svedena i ograničena na one istražne radnje i mjere kojima se u određenoj mjeri ograničavaju ljudska prava i slobode građana, tako da to ima i određenu kontrolu zakonitosti primjene tih mjera.

Uloga subjekata krivičnog postupka u istražnom postupku, tok istrage i radnje dokazivanja u svjetlu promjena Zakona o krivičnom postupku BiH i sa njim usaglašenim zakonima o krivičnom postupku FBiH, RS i BDBiH, detaljnije je objašnjena i prikazana u Modulu 1, Krivična oblast - ISTRAŽNI POSTUPAK, a komentari i objašnjenja adekvatnih članova su dati u Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, grupa autora 2005. godina, dok je u ovom podmodulu 2. dat prikaz vezan za primjenu navedenih pravila postupka uz krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa.

2. ULOGA TUŽITELJA/TUŽIOCA U ISTRAZI

Uloga tužioca u novom Zakonu o krivičnom postupku je određena u osnovnim načelima kroz princip akuzatornosti (čl. 16. ZKP BiH) i princip legaliteta krivičnog gonjenja (čl. 17. ZKP BiH).

Osnovna prava i dužnosti tužioca propisana su navedenim članovima Zakona o krivičnom postupku BiH i njima analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, a njima je tačno određena uloga i ovlaštenja tužioca.

U članu 16. ZKP BiH je propisano da se:

Krivični postupak može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužioca, a u članu 17. istog zakona:

Tužilac je dužan poduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je učinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Ovo dalje čini osnov za postupanje tužioca u postupku, jer su članom 35. ZKP BiH i BDBiH, odnosno čl. 45. ZKP FBiH i čl. 43. ZKP RS propisana prava i dužnosti tužioca:

- 1) *Osnovno pravo i osnovna dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje učinitelja krivičnih djela koja su u nadležnosti suda.*
- 2) *Tužilac ima pravo i dužan je da:*
 - a) *odmah po saznanju da postoji osnov sumnje da je učinjeno krivično djelo poduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i provođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,*
 - b) *provede istragu u skladu s ovim zakonom,*
 - e) *izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu s ovim zakonom,*
 - f) *naredi ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od suda u skladu s ovim zakonom,*

iz čega jasno proizilazi da je osnovna uloga tužioca u krivičnom postupku otkrivanje krivičnih djela i otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela.

a) S obzirom na intezitet saobraćaja i brojnost saobraćajnih nezgoda, uloga tužioca u blagovremenom reagiranju i samim tim prikupljanju dokaza bitnih za utvrđivanje postojanja krivičnih djela iz oblasti saobraćaja je važna i značajna.

Aktivnost tužioca počinje od samog trenutka saznanja-obavješćavanja da se dogodila saobraćajna nezgoda u kojoj ima povrijeđenih lica ili je neko izgubio život, ili je nastala veća materijalna šteta. Obično i po pravilu takvo obavješćenje tužiocu dolazi od ovlaštenih službenih osoba policije, mada nije isključeno da bude obaviješten od drugih osoba (građana, oštećenih i dr.), odnosno službenih i odgovornih osoba organa vlasti, javnih preduzeća i ustanova, ili drugih pravnih lica, ili da o tome ima neposredna saznanja.

U pravilu, od kvaliteta i obima prve i početne informacije koja dođe do tužioca umnogome zavisi i dalji tok stvari i poduzimanja adekvatnih mjera.

Shodno odredbi tačke a) tužilac neka od svojih ovlaštenja može prenijeti na ovlaštene službene osobe, koje poduzimaju aktivnosti i potrebne mjere, pod njegovim nadzorom i rukovođenjem, koje ovlaštenje je izvorno propisano i odredbom čl. 218. ZKP BiH (odnosno analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH).

Na osnovu ovog prenošenja ovlaštenja tužioca, ovlaštena službena osoba može izvršiti uvidaj prometne nezgode, prikupljati potrebne izjave od osoba, ograničiti kretanje na određenom prostoru, utvrđivati identitet osoba i predmeta, raspisati potragu za osobom ili vozilom, poduzimati i druge potrebne mjere i radnje u cilju otkrivanja i očuvanja tragova krivičnog djela.

Prilikom poduzimanja pojedinih radnji ovlaštena službena osoba sačinjava zapisnik ili službenu zabilješku, dužna je da postupa u skladu sa odredbama zakona o krivičnom postupku, propisanim za pojedine radnje i u tom slučaju se zapisnici i prikupljene izjave mogu upotrijebiti kao dokazi u krivičnom postupku.

b) Šta zakonodavac podrazumijeva pod pojmom istraga

Član 21. tačka j) ZKP BiH i ZKP BDBiH, te član 21. tačka j) ZKP FBiH i član 20. tačka i) ZKP RS, daju definiciju istrage i identično propisuju:

Istraga obuhvata aktivnosti poduzete od tužioca ili ovlaštene službene osobe u skladu s ovim zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza.

Prava i dužnosti tužioca su propisana u čl. 35. st. 2 tač. a) ZKP BiH i suštinski identičnim analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, te se izvedenom analizom i poređenjem propisa ovog člana sa čl. 21. tač. j) ZKP BiH došlo do odgovora na ovo pitanje.

Pod pojmom istraga zakonodavac podrazumijeva ***skup svih radnji i mjera koje poduzima tužilac ili ovlaštena službena osoba nakon saznanja da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo, usmjerenih na otkrivanje i rasvjetljavanje krivičnih djela i njihovih učinilaca a u cilju njihovog krivičnog gonjenja.***

(Vidi: Krivična oblast - Modul 1, Istražni postupak, str.16. i 17)

3. PRAVA I OVLAŠTENJA OVLAŠTENIH SLUŽBENIH OSOBA U ISTRAZI

Uloga ovlaštenih službenih osoba u istražnom postupku je stupanjem na snagu novih Zakona o krivičnom postupku u BiH proširena sa inicijatora-podnosioca krivične prijave, koju su imali po ranijem zakonu o krivičnom postupku, na aktivnog istražnog subjekta.

U okviru redovnih službenih dužnosti ovlaštene službene osobe poduzimaju niz operativnih djelatnosti, na koje su ovlaštena drugim propisima, a kad taj njihov operativni rad dovede do saznanja da postoji osnov sumnje da je izvršeno krivično djelo, od tog trenutka počinju djelovati na način propisan i određen u Zakonu o krivičnom postupku.

Članom 218. ZKP BiH; BDBiH i RS, odnosno čl. 233 ZKP FBiH, propisan je i određen osnov za postupanje ovlaštenih službenih osoba, kao i način obavještenja tužioca. Stav 1. navedenih članova regulira situaciju postojanja osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je zapriječena kazna veća od pet (5) godina zatvora i propisuje obavezu da ovlaštena službena osoba o tome odmah obavijesti tužioca i pod njegovim nadzorom poduzme sve potrebne mjere potrebne za pronalaženje učinitelja krivičnog djela, sprečavanje skrivanja ili bjekstva osumnjičenog ili saučesnika, otkrivanje i sačuvanje tragova krivičnog djela i predmeta koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku.

Stav 2 - Izuzetak je predviđen u slučaju opasnosti od odlaganja, kada je ovlaštena službena osoba dužna poduzeti neophodne radnje radi izvršenja zadataka iz st. 1, ali je i tada dužna da postupi po odredbama zakona o krivičnom postupku i odmah obavijestiti tužioca o svemu što je poduzeto.

Ako se radi o postojanja osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo za koje je zapriječena kazna do pet (5) godina zatvora, Zakon pravi razliku i u tom slučaju propisuje u st. 3. da ovlaštena službena osoba tužioca obavijesti o svim raspoloživim informacijama, radnjama i mjerama koje je poduzela najkasnije sedam (7) dana od saznanja (ZKP BiH, BDBiH i FBiH), odnosno tri (3) dana (ZKP RS).

U stavu 4. ovog člana je propisano da će tužilac u slučajevima iz st. 1- 3. ovog člana donijeti naredbu o provođenju istrage, ako to ocijeni potrebnim.

Članovima 219. i 220. ZKP BiH, BDBiH i RS, odnosno 234. i 235. ZKP FBiH, je propisano koje radnje može poduzimati ovlaštena službena osoba radi izvršenja zadataka iz prethodnog člana, obaveza da o poduzetim radnjama sačini zapisnik ili službenu zabilješku, kao i da prilikom poduzimanja pojedinih radnji postupa u skladu sa odredbama propisanim u ZKP za poduzimanje tih radnji, u kom slučaju se tako prikupljeni dokazi mogu upotrijebiti kao valjani u krivičnom postupku. Također je propisano da na osnovu prikupljenih izvjava i dokaza ovlaštena službena osoba sastavlja izvještaj koji dostavlja tužiocu.

Članom 221. ZKP BiH, BDBiH i RS, odnosno 236. ZKP FBiH, regulirano je da je ovlaštena službena osoba dužna da nakon obavještanja tužioca **izvrši uvidaj i odredi potrebna vještačenja, osim obdukcije i ekshumacije leša.**

Iz odredbe ovog člana jasno proizilazi dužnost i ovlaštenje ovlaštene službene osobe na vršenje uvida i potrebnih vještačenja, izuzev obdukcije i ekshumacije.

Također je propisano da se sve poduzete radnje moraju dokumentirati i obrazložiti u zapisniku i u posebnom službenom izvještaju.

Shodno navedenim odredbama ZKP, može se zaključiti da u slučaju saznanja o postojanju osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo, ovlaštene službene osobe imaju dužnost i ovlaštenje da poduzimaju sve gore navedene potrebne radnje. Propisano je kad te radnje poduzimaju pod nadzorom i ovlaštenjem tužioca, a kada su dužne da ih poduzmu i o tome u ostavljenom roku obavijeste tužioca.

Vezano za problematiku krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa, s obzirom na zapriječene kazne u krivičnim zakonima FBiH, BDBiH i RS, obavezno kad je nastupila smrtna posljedica u nekoj prometnoj nezgodi, a postoji osnov sumnje da je počinjeno krivično djelo, policija je dužna da odmah po saznanju obavijesti tužioca i dalje postupa po njegovim nalogima i pod njegovim nadzorom.

U slučaju prometne nezgode sa teškim tjelesnim povredama neke osobe, ili nastupanja materijalne štete (čl. 218. st. 3 i čl. 221 ZKP BiH) tužioca moraju da obavijeste u navedenim rokovima (7 i 3 dana) od saznanja, a ovlaštene su da poduzmu sve potrebne radnje u cilju prikupljanja dokaza i dokumentiranja krivičnog djela i da o tome podnesu izvještaj tužiocu.

Može se konstatirati da se u dosta slučajeva u praksi tako i dešava, jer tužilac ovlaštene osobe da izvrše uvidaj i prikupe potrebne podatke i dokaze. Razlog za to je što ima dosta prometnih nezgoda gdje nije u startu izvjesno da li se radi o događaju-prometnoj nezgodi sa osnovom sumnje da je počinjeno krivično djelo, ili se radi o prekršaju (ljekari ne mogu da se izjasne o težini tjelesnih povreda ili je nepoznata visina nastale štete), tako da policija poduzima potrebne radnje na prikupljanju dokaza, pa onda, zavisno od rezultata, podnosi izvještaj o učinjenom krivičnom djelu ili zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Policija, pored navedenih odredbi u ZKP, izvorno je ovlaštena i dužna po čl. 158. st. 1. ZOOPS-a na putevima u BiH, da izvrši uvidaj, fotografira mjesto nezgode, napravi zapisnik o uvidaju i obavi druge potrebne radnje, u skladu sa navedenim zakonom.

Također, neophodno je napomenuti da su ovlaštene službene osobe - policijski organ, na osnovu čl. 139. ZKP BiH i BDBiH, odnosno čl. 153. ZKP FBiH i čl. 196. ZKP RS, ovlaštene da liše slobode osobu za koju postoji osnov sumnje da je počinila krivično djelo. Kontrolu osnovanosti takvog lišenja slobode vrši tužilac, kome se osoba lišena slobode mora privesti bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata, koji nakon što osobu ispita odlučuje da li će staviti prijedlog za određivanje pritvora, ili će osobu lišenu slobode pustiti na slobodu.

Lišavanje slobode u problematici procesuiranja krivičnog djela ugrožavanja javnog prometa se primjenjuje u različitim situacijama (osumnjičeni pod djeinstvom alkohola, pobjegao sa mjesta nezgode, strani državljanin, nema mjesto prebivališta u BiH, nastupjela smrtna posljedica, bezobzirna vožnja i sl.)

4. OSUMNJIČENI I NJEGOV BRANILAC U ISTRAZI

Novim Zakonom o krivičnom postupku je određen položaj osumnjičenog i njegovog branioca u istražnom postupku na potpuno drugačiji način od njihovog položaja u ranije važećem zakonu o postupku. Novina u odnosu na raniji zakon o krivičnom postupku je pravo osumnjičenog na branioca već od prvog njegovog saznanja da protiv njega teče istraga, odnosno već od prvog njegovog pojavljivanja i ispitivanja pred organima koji provode istražni postupak (bez razlike da li tužilac ili ovlaštene službene osobe).

Pravo na odbranu i pravo na branioca je izvorno pravo koje pripada osumnjičenom, dok prava branioca proizilaze iz prava osumnjičenog u istražnom postupku. Osnovna prava osumnjičenog su identično propisana čl. 6. ZKP BiH, FBiH, RS i BDBiH, koji glasi:

1. *Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i osnovama sumnje koji stoje protiv njega.*
2. *Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.*
3. *Osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja.*

U osnovna prava osumnjičenog spada i pravo na izbor branioca, odnosno pravo na branioca po službenoj dužnosti, kao i pravo na prevodioca

Međutim, sa druge strane položaj osumnjičenog i njegovog branioca u istražnom postupku je značajno pasiviziran u odnosu na položaj koji su imali u ranijem zakonu. Praktično se svodi na

prisustvo osumnjičenog onim radnjama kojima se ograničavaju pojedina prava i slobode građana, ali ni tada nema neku aktivnu ulogu, već se radi o svojevrsnoj kontroli zakonitosti izvođenja određene radnje (pretres) - (detaljnije vidi: *Modul - I Istražni postupak, str. 39-50. i komentare uz odgovarajuće članove u Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, 2005. godina*).

Sve odredbe koje se odnose na prava osumnjičenog i njegovog branioca, te druga pravila vezana za poduzimanje potrebnih radnji, prikupljanje dokaza i tragova krivičnog djela propisana u Zakonu o krivičnom postupku, primjenjuju se na osumnjičenog i njegovog branioca (izabranog ili postavljenog) i u otkrivanju, provođenju istrage i procesuiranju krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa.

Prikupljanje dokaza i provođenje drugih potrebnih istražnih radnji uz poštovanje u zakonu propisanih pravila za izvođenje tih radnji, daju validnost tako prikupljenim dokazima i omogućavaju njihovo korišćenje u sudskom postupku.

S obzirom na to da su krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa, kako je to ranije navedeno, specifična krivična djela, to u dinamici poduzimanja radnji i prikupljanja potrebnih dokaza treba uvijek voditi računa o pravima osumnjičenog. Po pravilu učinilac krivičnog djela bude identificiran odmah nakon same nezgode (osim u slučaju bjekstva), tako da izostaje rad ovlaštenih osoba na otkrivanju učinioca. U pravilu učesnici nezgode u velikom broju slučajeva imaju jasnu predstavu o svojim učinjenim propustima iz pravila odvijanja prometa, iz čega dalje slijedi logičan zaključak do kojeg mogu doći sami - da će se protiv njih provesti istraga.

U zavisnosti od okolnosti nezgode i ličnih svojstava učesnika-osumnjičenog, tužilac može narediti zadržavanje i privođenje osumnjičenog radi saslušanja. Tada već donosi naredbu o provođenju istrage i upoznaje osumnjičenog prilikom prvog ispitivanja o osnovama sumnje i šta mu se stavlja na teret, kao i sa prikupljenim dokazima. Isto tako ga upoznaje i upozorava na sva njegova prava predviđena zakonom (na jezik u upotrebi, pravo na prevođenje, iznošenje odbrane, angažovanje branioca i dr.). Nakon ispitivanja odlučuje, u zavisnosti da li ima zakonom predviđenih razloga za određivanje pritvora, da li će predlagati određivanje pritvora, ili će osumnjičenog pustiti na slobodu.

Iz navedenog jasno proizilazi da u takvoj situaciji osumnjičeni zna da se protiv njega provodi istraga, šta mu se stavlja na teret, te može koristiti svoja zakonska prava (o kojima je ranije bilo riječi), angažovati branioca, predlagati provođenje dokaza koji mu idu u korist i koncipirati svoju odbranu i dr.

U drugom slučaju, kada ovlaštena službena osoba, nakon izvršenog uviđaja i prikupljenih potrebnih podataka i dokaza, tužiocu podnese izvještaj protiv osumnjičenog zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz oblasti saobraćaja, tužilac prilikom rada na predmetu, obično donosi naredbu o provođenju istrage i prvo ispita osumnjičenog, oštećenog i druge svjedoke (ako nisu ranije adekvatno ispitani), pa nakon toga naređuje potrebna vještačenja. Ovakvo postupanje ima svoju praktičnu stranu, jer se može provjeriti odbrana osumnjičenog i druge činjenice koje proizilaze iz prikupljenih dokaza i iskaza.

I u ovoj situaciji osumnjičeni je od početka upoznat sa osnovom sumnje koji mu se stavlja na teret, omogućeno mu je da se upozna sa do tada prikupljenim dokazima, da predlaže dokaze u svoju odbranu, da angažuje branioca, te da formira i koncipira svoju odbranu. Na taj način je u toku sa provođenjem istrage protiv njega, a upoznat je od početka postupka sa svojim zakonskim pravima.

Moglo bi se zaključiti da i pored, na početku navedene, pasivne uloge osumnjičenog i njegovog branioca određene odredbama novog Zakona o krivičnom postupku, to u većini slučajeva nema negativnog odraza prilikom njegove primjene na osumnjičene iz oblasti ugrožavanja javnog prometa.

5. ULOGA SUDA U ISTRAŽNOM POSTUPKU

Stupanjem na snagu novih zakona o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini značajno su izmijenjene uloge tužioca i suda u krivičnom postupku u odnosu na raniji Zakon o krivičnom postupku.

Uloga suda u istražnom postupku dobila je jedan novi vid. Istražni postupak je u cijelosti stavljen u nadležnost i ovlaštenje tužioca, tako da je uloga suda od aktivnog nosioca istražnog postupka, koju je imao po ranije važećem zakonu o krivičnom postupku, postala uloga svojevrsnog kontrolora istrage u situacijama kada istražne radnje, koje poduzimaju tužilac i ovlaštene službene osobe, narušavaju prava i slobode građana.

Sa druge strane uloga suda je upravo takva da je sud u stvari jedini zakonski mehanizam za izvođenje istražnih radnji kojima se ljudska prava i slobode građana ograničavaju, sa čime se obezbjeđuje zakonitost provođenja tih radnji i na taj način prikupljenih dokaza.

Proizilazi da je uloga suda u istražnom postupku dvojaka, jer se sud u fazi istražnog postupka stara o zaštiti ljudskih prava i sloboda građana i o ostvarivanju načela zakonitosti i ispunjenju svrhe krivičnog postupka da niko nevin ne bude osuđen, odnosno da se izvršiocu krivičnog djela izrekne krivično pravna sankcija.

Uloga suda u istražnom postupku se razvija kroz aktivnost sudije za prethodni postupak, koji tokom istrage donosi naredbe i rješenja, po prijedlogu i zahtjevima tužioca i ovlaštenih službenih osoba, kao i odlučuje po zahtjevima osumnjičenog u vezi sa svojim odlukama.

5.1. Uloga suda u ocjeni osnovanosti vodenja istrage

Istražni postupak započinje sa ocjenom postojanja osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo. Tu ocjenu shodno čl. 216. ZKP-a BiH, te analognim članovima ZKP BDBiH, RS i FBiH, daje tužilac donošenjem Naredbe o provođenju istrage. Zakonodavac u čl. 218. ZKP-a BiH, odnosno analognim članovima ZKP-a BDBiH, RS i FBiH, daje mogućnost takve ocjene postojanja osnova sumnje i ovlaštenoj službenoj osobi koja obavještava tužioca. Tužilac ako se saglasi sa takvom ocjenom započinje istragu donošenjem Naredbe.

Iz odredbi ovih članova proizilazi da zakonodavac ne predviđa niti uspostavlja mehanizam sudske kontrole osnovanosti donošenja Naredbe o provođenju istrage, odnosno osnovanosti pokretanja istrage, što je u isključivoj nadležnosti tužioca kao organa gonjenja (o čemu je prethodno bilo govora).

Ipak mehanizam sudske kontrole postojanja osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo postoji u slučajevima kada istražni postupak zahtijeva poduzimanje neke istražne mjere i radnje koja zahtijeva sudsku naredbu.

Ocjenjujući da li će uvažiti određeni prijedlog tužioca ili ovlaštene službene osobe za izdavanje takve naredbe, sudija za prethodni postupak se posredno upušta u ocjenu postojanja osnovane sumnje, pa ako nađe da nema tog osnova sumnje niti opravdanosti za poduzimanje određene istražne radnje može odbiti izdavanje tražene naredbe.

Međutim, to odbijanje izdavanja naredbe nema formalno djejestvo u smislu daljeg trajanja istražnog postupka, jer je to u cijelosti u nadležnosti i ovlaštenju tužioca, ali takva odluka sudije za prethodni postupak može suštinski onemogućiti tužioca u daljem provođenju istrage, jer mu onemogućava ili znatno otežava pribavljanje dokaza, zbog čega je protiv takve odluke sudije za prethodni postupak dozvoljena žalba vanraspravnom vijeću suda.

5.2. Dužnost suda da ograničenje ljudskih prava i sloboda građana u istražnom postupku svede na najmanju moguću mjeru.

Uloga suda u istražnom postupku je da posebno vodi računa i da se stara o mogućem ograničenju ljudskih prava i sloboda građana tokom provođenja istražnog postupka, te da se to

ograničenje i ako je neophodno svede na najmanju moguću i neophodnu mjeru. Ostvarujući tu svoju ulogu sud u svakom slučaju cijeni osnovanost poduzimanja predložene istražne radnje i opravdanost ograničenja ljudskih prava i sloboda građana do kojih može doći izvođenjem takve istražne radnje ili poduzete mjere.

Stoga sud mora uvijek voditi računa o izbjegavanju nepotrebnog ograničavanja ljudskih prava i sloboda građana i izbjegavati nepotrebnu primjenu takvih istražnih radnji koje se mogu zakonito pribaviti i na drugi način.

Obezbjeđivanje prava na odbranu

Jedna od bitnih uloga suda u istražnom postupku je obezbjeđivanje prava na odbranu osumnjičenog u istražnom postupku. Međutim, tu svoju ulogu sud može izvršavati tek nakon što mu se postavi prijedlog za određivanje branioca, odnosno tek pošto je postupao u nekom predmetu izdajući naredbu po prijedlogu tužioca ili ovlaštenih službenih osoba.

U drugom slučaju sud i ne zna da je protiv nekoga pokrenuta istraga i da se prikupljaju dokazi, pa samim tim ne može ni odlučivati o postavljanju branioca, niti pak za to ima potrebe.

Vežano za krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa postupanje suda - sudije za prethodni postupak vežano za obezbjeđivanje odbrane praktično nastupa nakon donošenja naredbe o provođenju istrage.

Tu se mogu razlikovati dvije situacije:

- nakon što je osumnjičeni ispitan od strane tužioca u svojstvu osumnjičenog, pa tužilac predloži određivanje pritvora, sudija za prethodni postupak, uvažavajući takav prijedlog tužioca, mora osumnjičenom postaviti branioca po službenoj dužnosti, jer je za osobe koje se nalaze u pritvoru obavezna odbrana;
- osumnjičeni prije davanja svoje odbrane na ispitivanju kod tužioca traži da mu se postavi branilac po službenoj dužnosti, jer smatra da se ne može uspješno braniti sam, a nema sredstava da angažuje izabranog branioca.

Tu postoji još jedna situacija predviđena Zakonom, a to je ako tužilac ocijeni bez obzira na stav osumnjičenog da se isti ne može sam uspješno braniti, pa predloži da mu se postavi branilac po službenoj dužnosti.

Sudsko obezbjeđenje dokaza

Sudsko obezbjeđenje dokaza je jedna od specifičnih uloga suda u istražnom postupku, u kojoj sud ima aktivnije učešće u obezbjeđivanju dokaza za koje postoji opasnost da se u vrijeme suđenja neće moći izvesti pred sudom.

Vežano za krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa do takve situacije može doći ako je oštećeni ili svjedok prometne nezgode osoba koja je strani državljanin, pa bi u slučaju potrebe pojavljivanja takve osobe u sudskom postupku kao svjedoka dolazak te osobe sa udaljenih destinacija bio povezan sa znatnim teškoćama i materijalnim troškovima.

Ako se procijeni da je svjedočenje takve osobe neophodno u budućem sudskom postupku, da bi se osiguralo zakonito prikupljanje i izvođenje dokaza i omogućilo da takva osoba ipak učestvuje u postupku, može se poduzeti radnja sudskog obezbjeđenja dokaza. Inače je ova radnja propisana radi zadovoljenja pravila postupka koja se sastoje u neposrednosti i kontradiktornosti postupka i odredbe za sudsko obezbjeđenje dokaza su predviđene i njihov način propisan u zakonu o krivičnom postupku.

(Opširnije komentare vežano za ulogu suda u istražnom postupku vidjeti u Modulu 1 - Krivična oblast, Istražni postupak str. 51. do 57)

II TOK ISTRAGE I RADNJE DOKAZIVANJA

1. UVOD

Novi zakon o krivičnom postupku podijelio je tok postupka na tok istrage koji je obrađen u glavi XIX ZKP BiH, odnosno analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH i radnje dokazivanja koje su obrađene u glavi VIII ZKP BiH i odrgovajućim glavama analognih zakona.

Razlog ovakve podjele nalazi se u činjenici da radnje dokazivanja nisu isključivo vezane za istražni postupak, mada se u istražnom postupku najviše primjenjuju, jer se te radnje dokazivanja provode i na glavnom pretresu i za njihovo provođenje vrijede ista pravila kao i kada se provode u istražnom postupku.

Prema tome, radnje dokazivanja su sistemski izdvojene u posebnu glavu Zakona o krivičnom postupku, kako bi se ukazalo da se radi o jedinstvenim pravilima dokazivanja koja vrijede u cijelom krivičnom postupku, a ne samo u jednoj njegovoj fazi.

2. TOK ISTRAGE

Tok istrage obuhvata tok postupka od momenta otvaranja istrage do momenta njenog završetka koji može rezultirati podizanjem optužnice ili obustavom istrage.

Da bi došlo do otvaranja istrage i njenog toka, potrebno je da tužilac sazna za postojanje osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo. Do tog saznanja tužilac dolazi na više načina, bilo podnošenjem prijave od građana, izvještaja od ovlaštenih službenih osoba, prijavom od službenih ili odgovornih osoba i na drugi način. U suštini prijavljivanje krivičnog djela i učinio-ca ne predstavlja istražni postupak, ali je inicijativa za njegovo pokretanje, radi čega se u kratkim crtama daju osnovne napomene vezane za prijavljivanje krivičnog djela, otvaranje istrage, završetak istrage i moguće odluke tužioca.

2.1. Prijavljivanje krivičnog djela

Tužilac o postojanju osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo saznaje putem:

- Prijave od strane službenih i odgovornih osoba koje imaju obavezu prijavljivanja krivičnog djela o kojima su obaviještene ili za koja saznaju na drugi način (shodno čl. 213. St. 1. ZKP BiH te analognih članova ZKP RS, BDBiH i FBIH), odnosno osoba koje su dužna da pružaju zaštitu i pomoć maloljetnim licima te da vrše nadzor, odgajanje i vaspitanje maloljetnika a koji u okviru svog rada saznaju da je maloljetno lice žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavljanja (shodno čl. 213. st. 2. ZKP BiH, odnosno analognih članova ZKP RS, FBIH i BDBiH);

- Prijave od strane građana (shodno čl. 214. ZKP BiH, odnosno analognih članova ZKP RS, FBIH i BDBiH);
- Obavještenja ili izvještaja ovlaštenog službenog lica (shodno čl. 218. st. 2. i 3. te čl. 219. st. 5. ZKP BiH, odnosno analognih članova ZKP RS, FBIH i BDBiH);
- Na drugi način.

2.1.1. Prijava od strane službenih i odgovornih osoba. Prema odredbi čl. 213. ZKP BiH, odnosno analognih članova ZKP FBiH, RS i BDBiH, službene i odgovorne osobe u organima vlasti, javnim preduzećima i ustanovama su dužne da prijave krivična djela o kojima su obaviještene ili su za njih saznale na koji drugi način, odmah po saznanju, bez odlaganja. O tome mogu obavijestiti tužilaštvo ili ovlaštenu službenu osobu, koja će potom obavijestiti tužilaštvo, i to bez odlaganja.

U slučajevima prometnih nezgoda u kojima ima teško povrijeđenih osoba, te osobe hitno budu prebačene do najbliže medicinske ustanove radi ukazivanja potrebne ljekarske pomoći i zdravstveni radnici imaju obavezu da o prijemu takve osobe, povrijeđene u prometnoj nezgodi, odmah obavijeste ovlaštenu službenu osobu - policiju, a mogu o tome obavijestiti i tužilaštvo direktno.

Najčešći način saznanja da se dogodila prometna nezgoda upravo se dobija obavještenjem od strane ovlaštenih osoba zdravstvene ustanove o prijemu povrijeđene osobe.

Samim tim što je neka osoba zatražila hitnu ljekarsku pomoć jer je povrijeđena u prometnoj nezgodi, postoji osnov sumnje da je počinjeno krivično djelo, te da dalje treba postupati u cilju očuvanja tragova i drugih dokaza vezanih za učinjeno krivično djelo.

2.1.2. Prijave od strane građana. Članom 214. ZKP BiH i analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, određeno je pravo građanima da prijave izvršenje krivičnog djela.

Može se konstatirati da je najveći broj prometnih nezgoda prijavljen od strane učesnika, ili drugih osoba koje imaju saznanja o njima, te da su nakon toga poduzete odgovarajuće zakonom propisane mjere za otkrivanje učinitelja, očuvanje tragova na mjestu nezgode, uviđaja i dr.

Međutim, postoji jedan broj prometnih nezgoda, koje zbog objektivnih ili subjektivnih okolnosti nisu prijavljene niti evidentirane, ili se prijave nakon dužeg protoka vremena.

Nekada se učesnici u prometnoj nezgodi "dogovore" i udalje sa mjesta nezgode, tako da ista ne bude prijavljena (obično zbog izbjegavanja prekršajne odgovornosti), a radi se o po njihovoj procijeni o maloj šteti ili neznatnim tjelesnim povredama. Naknadno se ispostavi da je šteta znatno veća, ili da su se povrede iskomplikirale i da se radi o teškoj tjelesnoj povredi, ili neki od učesnika ne ispoštuje "dogovor" u pogledu naknade štete, pa se tada prijavljuje izvršenje krivičnog djela od strane oštećene osobe.

2.1.3. Podnošenje prijave. U članu 215. ZKP BiH i odgovarajućim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, propisan je način podnošenja prijave, kome se podnosi uz odgovarajuća upozorenja i slučajeve postupanja ako je prijava dostavljena nenadležnom sudu ili tužilaštvu.

Međutim, Zakon o krivičnom postupku ni jednom svojom odredbom ne određuje formu niti sadržaj takve prijave. Logično je da bi prijava morala sadržati podatke o nekom događaju koji se prijavljuje, činjenice i okolnosti iz kojih bi proizilazio osnov sumnje da je izvršeno krivično djelo, prilozi ili naznačenje dokaza koji ukazuju na osnove sumnje kao i određenu osobu ili krug osoba koje se prijavljuju.

2.1.4. Obavještenja i izvještaji ovlaštenih službenih osoba. U stvari predstavlja najčešći način saznanja tužioca da je počinjeno krivično djelo. Prava i ovlaštenja ovlaštenih službenih osoba i obaveza na obavještavanje tužioca/tužitelja i podnošenje izvještaja razrađeni su u Podmodul 2, I Uloga subjekata krivičnog postupka u istrazi, tačka 3. str. 46.

Na ovom mjestu se samo ukazuje da u stvari Izvještaj ovlaštene službene osobe, zajedno sa dostavljenim prikupljenim dokazima i obavještenjima predstavlja osnov za donošenje naredbe za provođenje istrage.

2.2. Otvaranje istrage

Odredbom čl. 216. st. 1. i 2. ZKP BiH, odnosno analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, propisano je da tužitelj/tužilac naređuje provođenje istrage ukoliko postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo i o tome donosi naredbu koja sadrži :

- podatke o učinioocu krivičnog djela ukoliko su poznati,
- opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela,
- zakonski naziv krivičnog djela,
- okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze,

- okolnosti koje treba istražiti i istražne radnje koje treba poduzeti.

U pogledu naredbe za provođenje istrage u krivičnim djelima protiv sigurnosti javnog prometa, s obzirom na to da je sadržaj naredbe zakonodavac odredio i propisao, možemo ukazati na neke specifičnosti vezane za predmetna krivična djela.

2.2.1. Podatke o učiniocu krivičnog djela ukoliko su poznati

U gotovo svim slučajevima su podaci za učinioca poznati, jer se radi o poznatom učiniocu. Izuzetak postoji ako se učinilac udaljio sa mjesta nezgode i ostao nepoznat. U toj situaciji se može narediti provođenje istrage i protiv nepoznatog učinioca (kako radi prikupljanja potrebnih dokaza, tako i radi otkrivanja i rasvjetljavanja učinioca krivičnog djela.)

2.2.2. Opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela

S obzirom na to da je način na koji je došlo do prometne nezgode uglavnom jasan i utvrđen tokom vršenja uviđaja, prilikom opisa djela treba navesti blanketnu dispoziciju koja je povrijeđena, bar kako to osnovano proizilazi iz prikupljenih dokaza i saznanja. Taj opis i blanketna norma koja je prekršena se mogu, u zavisnosti od rezultata i utvrđenih činjenica u toku istrage, mijenjati i optužnica u opisu može imati sasvim drugi opis u odnosu na opis iz istrage.

2.2.3. Zakonski naziv krivičnog djela

Pravna kvalifikacija je u stvari pravna ocjena djela od strane tužioca iz kojeg prizilaze obilježja krivičnog djela. Pravna kvalifikacija se može mijenjati tokom istrage i u zavisnosti od rezultata istrage može biti znatno drugačija u optužnici nego u naredbi za provođenje istrage. Treba naglasiti da je pravna ocjena djela važna radi određivanja rokova zastare i određivanja nadležnosti postupajućeg suda.

2.2.4. Okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeći dokazi

Predstavljaju obično prikupljene dokaze tokom vršenja uviđaja, kao što su zapisnik o uviđaju, zapisnik o alkotestiranju, skica lica mjesta, razne službene zabilješke o poduzetim radnjama i rezultatima tih radnji, podatke o povredama osoba, o nastaloj šteti i sl.

2.2.5. Okolnosti koje treba istražiti i istražne radnje koje treba poduzeti

Obično je potrebno utvrđivati brzinu kretanja vozila koje je učestvovalo u nezgodi, težinu tjelesnih povreda, visinu štete, procenat alkoholiziranosti u trenutku nezgode i sl.

Radi utvrđivanja relevantnih podataka i pribavljanja dokaza naređuje se vršenje potrebnih vještačenja, po vještacima raznih profila - sudske medicine, saobraćajne struke, mašinske struke, procjena vrijednosti nastale štete, pribavljanje podataka od oštećenih i sl.

2.2.6. Primjer (obrazac) naredbe o provođenju istrage

Naziv tužilaštva:

Broj poslovnih:

Datum:

Na osnovu čl. 45.st. 1. i 2. i čl. 231.st. 1. i 2. ZKP-a FBiH, donosim

N A R E D B U O PROVOĐENJU ISTRAGE

Protiv osumnjičenog:

Lični podaci za osumnjičenog:

Zbog osnova da je:

Dana _____ godine oko 11,15 sati u mjestu _____ na magistralnom putu _____, u neposrednoj blizini kbr.274, kuće vlasništvo _____, upravljajući pmv

marke _____, reg. br. _____, vlasništvo _____ i krećući se navedenim putem od _____ prema _____, olako držeći da zabranjene posljedice neće nastupiti, propustio da obrati pažnju na pješake-djecu koji stupaju na kolovoz kao i da brzinu kretanja svoga vozila prilagodi konkretnoj saobraćajnoj situaciji, vožnji kroz naseljeno mjesto, gustini saobraćaja na magistralnom putu, većem broju pješaka koji su se nalazili sa obje strane kolovoza, što je suprotno odredbama čl. 28. st. 1. i čl. 45. st. 1. ZOOBS-a na putevima u BiH, usljed čega je prednjim lijevim dijelom vozila udario pješaka mldb. _____ rođenog 1996. godine, koji je pretrčavao preko kolovoza sa lijeve na desnu stranu i tom prilikom od kontakta sa vozilom zadobio teške tjelesne povrede čime bi počinio krivično djelo - Teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u vezi sa čl. 332. st. 3. KZ-a FBiH.

Osnovi sumnje da je osumnjičeni počinio gore navedeno krivično djelo proizilaze iz izvještaja PU _____ broj _____ od _____ - zapisnika o uviđaju, skice lica mjesta, fotodokumentacije, podataka o povredama i drugih priloga spisa.

U cilju utvrđivanja svih okolnosti vezanih za izvršenje navedenog krivičnog djela, potrebno je poduzeti sljedeće radnje:

- ispitati osumnjičenog _____,
- ispitati svjedoke _____,
- oštećenog _____ u pratnji zakonskog zastupnika _____,
- izvršiti vještačenje po vještaku prometne struke,
- izvršiti vještačenje po vještaku medicinske struke,
- pribaviti izvod iz KE za osumnjičenog
- po potrebi prduzeti i druge radnje za kojima se ukaže potreba u toku istrage.

Tužilac/Tužitelj

2.3. Neotvaranje istrage

Odredbom čl. 216. st. 3. ZKP BiH i analognih članova ZKP FBiH, RS i BDBiH, regulirana je situacija u kojoj tužilac neće narediti provođenje istrage. To je slučaj ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

Iz sadržaja ove odredbe proizilazi da se ona odnosi na situacije kada je krivično djelo prijavljeno od strane osoba koje imaju obavezu prijavljivanja ili od strane građana, i tužilac procjenjujući dostavljenu prijavu nade da djelo koje se prijavljuje nije krivično djelo ili da ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo.

Zakon nije predvideo posebnu formu u kojoj tužilac odlučuje o neprovođenju istrage. S obzirom na to dovoljno je da se u tužilačkom spisu službenom zabilješkom konstatuje da se po toj prijavi neće provesti istraga uz navođenje razloga, te da o tome obavijesti oštećenog i podnosioca prijave.

Obaveza tužitelja/tužioca je da o neprovođenju istrage i o razlozima za to obavijesti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana, koji ako su nezadovoljni odlukom imaju pravo pritužbe u roku od osam dana uredu tužioca.

S obzirom na to da tužilac u većini slučajeva bude odmah obaviješten o tome da se dogodila prometna nezgoda i o osnovama sumnje da je izvršeno krivično djelo, dalje djelovan-

je i poduzimanje radnji od strane ovlaštenih osoba je pod njegovim nadzorom i rijetko se događaju situacije da prijavljeno djelo nije krivično djelo i da se ne naredi provođenje istrage.

2.3.1. Posebni slučajevi kad tužilac neće narediti provođenje istrage

Pored navedenih slučajeva u čl. 216. st. 3. ZKP-a FBiH, odnosno analognih članova ZKP-a FBiH, RS i BDBiH, tužilac neće narediti provođenje istrage i u slučaju kad se primjenjuje međunarodno pravo za osobe sa imunitetom, kao i u slučaju kad je zaknom propisano da se za određene osobe krivično gonjenje može poduzeti samo po odobrenju nadležnog državnog organa.

Članom 208. ZKP-a BiH je propisana primjena pravila međunarodnog prava i navedeno:

Stav 1 - U pogledu isključenja krivičnog gonjenja za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, primjenjuju se pravila međunarodnog prava.

Stav 2 - U slučaju sumnje da li se radi o osobama iz st. 1. ovog člana sud će se za objašnjenje obratiti nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine.

Prema odredbama ovog člana osnovni preduslov za primjenu odredbi međunarodnog prava o imunitetu je da se radi o predmetu sa elementima inostranosti, odnosno da se radi o stranoj osobi koja na osnovu međunarodnog prava uživa pravo imuniteta od krivičnog progona u BiH.

Pravila o međunarodnom imunitetu sadržana su u međunarodnim ugovorima (multilaterarnim i bilaterarnim), međunarodnom običajnom pravom, međunarodnoj praksi i propisima domaćeg prava. Poseban značaj imaju Bečka konvencija o diplomatskim odnosima iz 1961. godine kao i Bečka konvencija o konzularnim odnosima iz 1963. godine, a njima su uređena pitanja imuniteta osoba sa diplomatskim statusom i članova porodice, administrativnog tehničkog osoblja i njihovih porodica.

Međunarodni imunitet je uređen i članom 51 Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP), čije odredbe se odnose na sudije.

Odredbom čl. 209. ZKP-a BiH i odredbama analognih članova ZKP-a FBiH, RS i BDBiH je navedeno: kad je zakonom propisano da je za krivično gonjenje pojedinih osoba potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog organa, tužilac ne može provesti istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dato.

U BiH propisi o imunitetu su sadržani u Zakonu o imunitetu BiH i u zakonima o imunitetu FBiH, RS i BDBiH i prema tim zakonima imunitet kod krivičnog progona uživaju samo članovi skupštine BiH.

Ukoliko se u toku krivičnog postupka osoba koja uživa imunitet prema odredbama navedenog Zakona pozove na imunitet i izjavi da je postupak koji predstavlja osnov za pokretanje krivičnog postupka izvršen u okviru njenih dužnosti, o tome će odlučiti sud.

U takvim slučajevima bez odobrenja nadležnog državnog organa tužilac ne može pokrenuti istragu niti može podići optužnicu.

2.4. Obustava istrage - čl. 224. ZKP-a BiH, odnosno analognih čl. ZKP-a FBiH, RS i BDBiH

Odredbama navedenih članova je propisano:

1. Tužilac će Naredbom obustaviti istragu ukoliko ustanovi da:

a/ djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo,

b/ nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo,

c/ da je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom ili postoje dr. smetnje koje isključuju krivično gonjenje.

2. *O obustavi istrage tužilac će obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena u čl. 216. ovog zakona.*
3. *Tužilac u slučajevima iz st. 1. tač. b. ovog člana može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju dodatne informacije koje pružaju dovoljno razloga za vjerovanje da je osumnjičeni učinio krivično djelo.*

Pretpostavka za donošenje Naredbe o obustavi istrage je da je prethodno provedena istraga koja može biti provedena i bez formalno donesene naredbe o provođenju istrage, ali je bitno da su poduzete određene istražne radnje, te da je rezultat tih provedenih istražnih radnji i prikupljenih dokaza rezultirao time da u konkretnoj situaciji nema nekih od predviđenih razloga za obustavu istrage (djelo nije krivično djelo, nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni učinio krivično djelo i da je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje).

Istraga se obustavlja Naredbom, iako njen sadržaj nije određen u odredbi ovog člana, međutim, logičan slijed stvari je da takva Naredba treba da sadrži sve podatke kao i naredba o provođenju istrage predviđena čl. 216. st. 2. ZKP-a, a koji podaci se odnose na krivično djelo i osumnjičenog, te razloge koji su doveli do obustave istrage.

O razlozima obustave istrage tužilac je dužan da obavijesti oštećenog koji i u ovom slučaju ima pravo da uloži pritužbu Uredu glavnog tužioca.

2.5. Okončanje istrage - čl. 225. ZKP-a BiH

Odredbom ovog člana regulirano je pitanje okončanja istrage koje rezultira podizanjem optužnice. Zakonodavac predviđa obavezu saslušanja osumnjičenog ukoliko u ranijem toku istrage nije bio saslušan, pa prema tome proizilazi da se istraga ne može okončati prije nego u istrazi ne bude saslušan osumnjičeni.

Kako je to navedeno u samoj odredbi čl. 225. ZKP BiH u st. 1. tužilac okončava istragu kada nade da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužba.

3. RADNJE DOKAZIVANJA

Radnje dokazivanja predstavljaju istražni mehanizam, odnosno sredstvo kojim se prikupljaju i obezbjeđuju dokazi u krivičnom postupku. Za svoj cilj imaju utvrđivanje tačnog i potpunog činjeničnog stanja, odnosno utvrđivanje istine o predmetu istrage, tako da ih ni u kom slučaju ne treba shvatiti kao radnje koje se poduzimaju na štetu osumnjičenog.

Radnje dokazivanja poduzimaju se radi prikupljanja i obezbjeđivanja dokaza koji idu na štetu osumnjičenog, ali i u korist osumnjičenog.

Zakon o krivičnom postupku BiH u Glavi VIII, a zakoni o krivičnom postupku FBiH, RS i BDBiH, u analognim glavama propisuju radnje dokazivanja, njihov sadržaj, način i uslove primjene, a prema tim odredbama radnje dokazivanja predstavljaju:

- pretresanje stana, prostorija i osoba;
- privremeno oduzimanje predmeta i imovine;
- privremeno oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljki;

- naredba banci ili drugoj pravnoj osobi;
- postupak sa sumnjivim stvarima;
- ispitivanje osumnjičenog;
- saslušanje svjedoka;
- uvidaj i rekonstrukcija;
- vještačenje.

Radnje dokazivanja detaljno su obrađene u Modulu 1 - Istražni postupak, a ovdje će biti obrađene one radnje dokazivanja koje su značajne za dokazivanje u ovoj oblasti - grupi krivičnih djela vezanih za saobraćaj i one su:

- uvidaj,
- rekonstrukcija,
- vještačenje,
- saslušanje svjedoka,
- ispitivanje osumnjičenog

3.1. Uvidaj

Uvidaj predstavlja jedno od najvažnijih, najefikasnijih i najčešće primjenjivanih sredstava za dobijanje dokaza. Neophodan je u svim slučajevima u kojima je na mjestu događaja ostalo ili moglo ostati tragova djelatnosti počinioca ili žrtve krivičnog djela, ili u slučajevima kada se na mjestu događaja dešavaju promjene u okolnostima ili predmetima koji se tamo nalaze, a također kada je upoznavanje sa mjestom događaja potrebno za objašnjavanje okolnosti i uslova pod kojim je izvršeno krivično djelo.

U čl. 106. ZKP FBiH, kao i u odgovarajućim članovima ZKP RS i BDBiH, propisano je poduzimanje uvidaja i predviđeno:

Uvidaj se poduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Uvidaj kod prometnih nezgoda po mnogo čemu je različit od uvidaja kod drugih krivičnih djela.

Javni promet se odvija na putevima i površinama koje su namijenjene za saobraćaj ili se u tu svrhu koriste (vidi iz Podmodula 1), i kada se dogodi prometna nezgoda to predstavlja neredovno stanje, koje objektivno dovodi do narušavanja bezbjednog odvijanja javnog prometa, a nerijetko i do zastoja i prekida prometa na određenoj relaciji puta. Radi otklanjanja tog neredovnog stanja, te da bi se utvrdile činjenice koje su od značaja za postojanje krivičnog djela i kasnije dokazivanje na sudu, kao i prikupili potrebni i relevantni dokazi o okolnostima pod kojima je došlo do prometne nezgode, neophodno je da se obavi uvidaj na licu mjesta nezgode. Zbog toga uvidaj vezan za prometne nezgode treba da predstavlja brz i operativan način reagiranja, a od uvidaja koji se poduzimaju vezano za druga krivična djela se razlikuje po mjestu gdje se vrši, radnjama koje se poduzimaju, osobama koje ga poduzimaju, mogućem krugu učesnika u prometu i dr.

Kao što je prethodno navedeno, s obzirom na to gdje se može dogoditi prometna nezgoda, uvidaj se vrši na putevima (koji mogu biti raznog značaja), ulicama (u gradu ili naselju), ili drugim površinama po kojima se odvija javni promet.

Odmah po izlasku na mjesto događaja neophodno je poduzeti niz radnji koje su od značaja za efikasno i uspješno saniranje nastale situacije: potrebno je pomoći licima

povrijeđenim u saobraćajnoj nezgodi i organizirati njihov prevoz do najbliže zdravstvene ustanove, obezbijediti lice mjesta radi očuvanja tragova i poduzeti potrebne mjere radi otklanjanja zastoja u prometu u što kraćem roku (upućivanjem na zaobilaznicu ili alternativni pravac, naizmjeničnim propuštanjem vozila i sl.)

Shodno ranije navedenim obavezama učesnika u prometnoj nezgodi i dr. koji se zateknu ili nađu na mjesto prometne nezgode (propisanih u Glavi V ZOOBS-a na putevima u BiH), da obavijeste najbližu policijsku stanicu, a po prijemu tog obavještenja - *Policijska i druga ovlaštena lica dužni su da izađu na mjesto saobraćajne nesreće u kojoj ima poginulih ili povrijeđenih lica ili je nastala veća materijalna šteta, obave fotografiranje mjesta nezgode, naprave zapisnik o uvidaju i obave druge potrebne radnje, ...* (čl. 158. ZOOBS-a). Članom 236. ZKP FBiH je propisano da - *Ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja tužioca, dužna je izvršiti uvidaj i odrediti potrebna vještačenja...*

Iz ovih odredbi navedenih zakona proizilazi obaveza i ovlaštenje policije da izvrši uvidaj prometne nezgode.

S obzirom na činjenicu da zbog slijeda stvari, o prometnoj nezgodi prvo budu obaviještene ovlaštene osobe policije (koje obavijeste građani, učesnici ili zdravstvena ustanova), proizilazi da prvu procjenu da li se radi o krivičnom djelu ili prekršaju vrše ovlaštene službene osobe policije.

Prema svojoj obavezi iz čl. 233. ZKP oni odmah obavještavaju tužioca, ako je procjena da je počinjeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet (5) godina i pod njegovim nadzorom poduzimaju potrebne mjere....

Odmah po saznanju da je došlo do prometne nezgode u kojoj ima povrijeđenih lica ili veća materijalna šteta, tužilac treba da poduzme radnje, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, u cilju obezbjeđivanja materijalnih tragova i očuvanja dokaza koji u većini slučajeva ostaju nakon prometne nezgode, pronalaženja učinitelja i dr.

Obezbjeđenje mjesta nezgode ima za cilj da, zadržavajući ga u neizmijenjenom stanju, stvori uslove da u toku uvidaja mogu da se utvrde svi relevantni podaci u obliku i položaju u kome su zatečeni neposredno nakon događaja.

Pod mjestom nezgode se podrazumijeva sav onaj prostor za koji se vjeruje da se na njemu nalaze tragovi i predmeti saobraćajne nezgode. Obično se obezbjeđenje tog prostora vrši postavljanjem službenog vozila policije sa upaljenim rotacionim svjetlima, postavljanjem sigurnosnog trokuta, čunjeva i najlonske trake za obilježavanje i sl.

Osnovana pretpostavka je da su učesnici nezgode motivirani da prikažu prometnu nezgodu i njen uzrok povoljnijim za sebe, radi čega je neophodno da patrola policije odmah po dolasku identificira učesnike prometne nezgode i zadrži ih do dolaska uvidajne ekipe, kao i onemogućiti im da dolaze u kontakt sa svjedocima i dogovaraju se. Također je potrebno da se svjedoci evidentiraju do dolaska uvidajne ekipe, te da se razdvoje i upozore da međusobno ne komentiraju o događaju. Ako se radi o saobraćajnoj nezgodi nakon koje je vozač, koji ju je prouzrokovao, napustio mjesto događaja, potrebno je nastojati da se od očevidaca pribavi što više obavještenja, kao i od drugih učesnika, da se pregledom mjesta prometne nezgode dobiju što potpuniji podaci o vrsti, marki, boji vozila kao i registarski broj i druge moguće individualne karakteristike (natpis firme na vozilu, razne naljepnice, prtljažnik na krovu i sl.), te dobijene podatke što prije uputiti dežurnoj službi MUP-a, koja će ih dalje prosljediti patrolama na terenu, radi organiziranja potrage za takvim vozilom. U slučaju da se na mjestu nezgode zatekne teško povrijeđeno lice, kojem je potrebno što prije ukazati ljekarsku pomoć, prije njegovog pomjeranja i otpremanja potrebno je kredom obilježiti njegov položaj, što može biti korisno u daljem toku rasvjetljavanja događaja.

Sve navedeno je uglavnom poznato ovlaštenim službenim osobama, ali se na to, u kratkim crtama, ukazuje sa ciljem da ih tužilac možda podsjeti na neke od radnji koje treba poduzeti, kako bi se očuvalo neizmijenjenim mjesto događaja do dolaska uvidajne ekipe i prikupili potrebni podaci, koji kasnije mogu postati nedostupni (npr. dozvoli se da svjedok-očevidac ode sa mjesta nezgode, a da se ne uzmu njegovi podaci i kasnije on postaje nepoznat, jer niko ne zna njegove podatke). Također treba imati na umu da na mjesto nezgode prva dolazi obično najbliža patrola, a da u njenom sastavu nisu saobraćajni krim. inspektori i saobraćajni tehničari, već recimo, mladi i neiskusni policajci, koji su odskora u saobraćajnoj policiji, pa im je korisno ukazati na poduzimanje nekih potrebnih radnji.

Kada je obaviješten o prometnoj nezgodi tužilac bi trebalo odmah da izda naloge šta da se u konkretnom slučaju poduzme, a u zavisnosti od konkretne nezgode, učesnika i posljedica odlučuje i da li će izlaziti na lice mjesta radi vršenja uvidaja, ili će ovlastiti ovlaštene službene osobe da izvrše uvidaj.

Mada je praksa na područjima raznih tužilaštava različita, moglo bi se zaključiti da se u svim ili u većini slučajeva gdje je došlo do smrtne posljedice neke osobe izlazi na uvidaj od strane nadležnog tužioca. Također bi bilo preporučljivo da tužilac u svim prometnim nezgodama u kojima su učesnici sa inostranim elementom, ovlaštene osobe policije ili međunarodnih snaga i organizacija sa sjedištem u BiH, izade na mjesto nezgode radi vršenja uvidaja i otklanjanja svake sumnje u vjerodostojnost prikupljenih podataka i evidentiranih tragova, te poduzetih radnji.

3.1.1. Tok uvidaja

Ako odluči da izade na mjesto nezgode radi vršenja uvidaja, tužilac o tome informira ovlaštene službene osobe, izdaje usmenu naredbu o formiranju uvidajne ekipe i upućuje se na lokaciju gdje je došlo do nezgode. Uvidajem na mjestu prometne nezgode rukovodi tužilac.

Na mjestu nezgode je potrebno utvrditi kako je došlo do prometne nezgode. U zavisnosti od tipa nezgode i zavisno od učesnika u nezgodi, to je u dosta slučajeva moguće nedvosmisleno utvrditi, mada ima situacija kada je prema zatečenom stanju apsolutno nemoguće vizuelno utvrditi na koji način se dogodila nezgoda (na otvorenom putu, učešće više vozila, rotacija i silazak sa kolovoza, odbačaj u provaliju i sl.). U takvim slučajevima su dragocjeni podaci koji se dobiju na licu mjesta od očevidaca ili učesnika-saputnika u vozilima. Vrlo često se događa da kada tužilac dođe na uvidaj nema nikoga od učesnika i saputnika na licu mjesta, jer su prevezeni u medicinsku ustanovu radi ukazivanja pomoći. Iako je lice mjesta obično obezbijedeno od patrole policije koja je prva došla na lice mjesta, treba selektivno pristupati evidentiranju tragova ostalih nakon nezgode, jer je obično od nastanka saobraćajne nezgode do obavještavanja policije proteklo neko vrijeme kada se u većini slučajeva odvijao saobraćaj preko tragova ostalih od učesnika u nezgodi, tako da oni mogu biti djelimično uništeni, pomjereni, izmijenjeni, ili narušeni, a kao takvi nisu pouzdan osnov za kasnije saobraćajno-tehničko vještačenje i izvođenje pravilnih zaključaka o uzrocima nezgode. U svakom slučaju, preporučljivo je da se prilikom vršenja uvidaja u svim slučajevima kompliciranih saobraćajnih nezgoda sa većim brojem učesnika i težim posljedicama, angažuje vještak saobraćajne struke da izade na lice mjesta i aktivno prisustvuje vršenju uvidaja, te naravno, tom prilikom, sa aspekta svoje struke locira i evidentira tragove i podatke od značaja za kasnije davanje svog nalaza i mišljenja u kasnijem vještačenju.

Nakon što se po dolasku na mjesto nezgode članovi uvidajne ekipe informiraju o učesnicima, oštećenim i očevicima nezgode, te do tada poduzetim radnjama od strane ovlaštenih osoba koje su obezbjeđivale mjesto nezgode, treba razgledati mjesto nezgode i pokušati napraviti "misaoni" tok odvijanja nezgode. Neophodno je uzeti podatke za učesnike,

vozila, povrijeđena lica i svjedoke događaja. Zatim se poduzima evidentiranje postojećih tragova nezgode, njihovo fiksiranje, sa detaljnim mjerama i fotografiranje zatečenog stanja.

Svi tragovi nastali u prometnoj nezgodi mogu se posmatrati vremenski i prostorno, a na osnovu njih se utvrđuju naročito sljedeće okolnosti:

- mjesto sudara ili naleta,
- ugao pod kojim se dogodio sudar ili nalet,
- ugao pod kojim su se prije saobraćajne nezgode kretala učesnička vozila u odnosu na osnu liniju puta,
- mehanizam nastanka saobraćajne nezgode,
- tok saobraćajne nezgode,
- redoslijed nastajanja tragova i oštećenja,
- identitet objekata saobraćajne nezgode ili njegova grupna pripadnost.

Nadene tragove treba evidentirati i opisati, jer svako propuštanje u fazi vršenja uviđaja kasnije se ne može nadoknaditi.

3.1.2. Zapisnik o uviđaju

Prema odredbi čl. 151. ZKP BiH, odnosno odredbama analognih članova ZKP FBiH, RS i BDBiH propisano je da se o svakoj radnji poduzetoj u toku krivičnog postupka sastavlja zapisnik istovremeno kad se radnja obavlja, a ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga.

Također je u čl. 152. istog zakona određen sadržaj zapisnika i podaci koje treba unijeti u zapisnik prilikom vršenja uviđaja, a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije i sl., to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

I prema odredbi čl. 158. st. 1. ZOOPS-a na putevima u BiH je predviđeno da su policija i druga ovlaštena lica dužni da izađu na mjesto saobraćajne nesreće u kojoj ima poginulih ili povrijeđenih lica ili je nastala veća materijalna šteta, obave fotografiranje mjesta nesreće, naprave **zapisnik o uviđaju** i obave druge radnje u skladu sa ovim zakonom.

Shodno navedenim odredbama prilikom vršenja uviđaja od strane tužioca ili pak ovlaštenih službenih osoba na mjestu prometne nezgode se sačinjava zapisnik o uviđaju.

Utvrđivanje bitnih elemenata i podataka pri uviđaju na mjestu nezgode i njihovo evidentiranje u zapisnik o uviđaju:

1. U zapisniku o vršenju uviđaja, pri svim saobraćajnim nezgodama, neophodno je utvrditi i evidentirati sljedeće grupe podataka:
 - a) Utvrđivanje podataka o mjestu saobraćajne nezgode:
 - utvrđivanje podataka o mjestu saobraćajne nezgode i njegov opis,
 - vrijeme kada je došlo do saobraćajne nezgode,
 - utvrđivanje meteoroloških prilika,
 - utvrditi vidljivost i preglednost u odnosu na kritično mjesto (vizuelno, sa navođenjem na kolikoj udaljenosti i na kom mjestu na kolovozu se mogu vidjeti učesnici saobraćajne nezgode);
 - b) Podaci o učesnicima saobraćajne nezgode kao i o vozilima koja su učestvovala u saobraćajnoj nezgodi:

- opći podaci, stručna kvalifikacija, kategorija i staž vozača motornog vozila,
- utvrđivanje tehničkih podataka o motornim vozilima koja su učestvovala u saobraćajnoj nezgodi;
- c) Utvrđivanje tragova i njihovo nastajanje prema vremenu i prostoru:
 - utvrđivanje fiksne tačke mjerenja (FT),
 - utvrđivanje tragova vozila na kolovozu i izvan kolovoza,
 - tragovi od živih bića na kolovozu i izvan kolovoza,
 - tragovi na vozilima,
 - tragovi na živim bićima,
 - tragovi na objektima na kolovozu i kraj kolovoza,
 - ostali tragovi saobraćajne nezgode;
- d) Podaci o posljedicama saobraćajne nezgode:
 - utvrđivanje podataka o poginulim,
 - utvrđivanje podataka o tjesnim povredama,
 - utvrđivanje podataka o materijalnoj šteti;
- e) Fiksiranje, čuvanje, pakiranje, otprema dokaznih sredstava i prikupljanje ostalih podataka na mjestu nezgode:
 - uzimanje tahograma o vožnji ako postoji,
 - uzimanje dijelova loma, skidanje i uzimanje točkova motornog vozila,
 - osiguranje i kalupljenje otiska pneumatika ili noge,
 - osiguranje i pakiranje kose, krvnih tragova te kontaktnih tragova,
 - prikupljanje i ostalih tragova radi misaone rekonstrukcije događaja;

2. Grafički prikaz mjesta nezgode

Grafički prikaz mjesta nezgode morao bi da sadrži:

- tumač znakova ili legendu. Preporučuje se da se pri fotografiranju, brojevima, slovima, krugovima ili strelicama označe pojedini predmeti i situacije. Te se oznake istodobno prenose i na skicu, odnosno plan mjesta nezgode i fotoelaborat,
- potrebno je označiti strane svijeta radi orijentacije u prostoru,
- sva mjesta sa kojih je vršeno fotografiranje moraju biti ubilježena posebnim znakom u skici, odnosno u planu mjesta nezgode,
- u planu mjesta nezgode moraju biti ubilježena mjesta pronađenih tragova, kao i ostali elementi koji su utvrđeni na mjestu nezgode;

3. Fotodokumentacija

Fotografija ima značajnu prednost u trajnom fiksiranju činjenica utvrđenih na mjestu saobraćajne nezgode.

- a) Pri fotografiranju mjesta događaja neophodno je izvršiti:
 - snimanje okoline mjesta događaja,
 - snimanje šireg mjesta događaja,

- snimanje samog mjesta događaja,
 - snimanje detalja;
- b) Zbog detalja i tragova neophodno je izvršiti snimanja:
- vozilo sa sve četiri strane,
 - svako oštećenje na vozilu,
 - oštećenja u unutrašnjosti vozila,
 - posebno utvrđene tragove na vozilu,
 - sve utvrđene tragove na cesti,
 - povrede poginulih osoba neposredno na mjestu saobraćajne nezgode,
 - povrede unesrećenih.

Konstatacija da fotodokumentacija i skica lica mjesta čine sastavni dio zapisnika o uvidaju je važna tačka zapisnika, jer se ako toga nema u toku postupka može osporavati zakonitost tog prikupljenog dokaza (da nisu sačinjeni tada na uvidaju i povodom te nezgode).

3.1.2.1. Primjer (obrazac) zapisnika o uvidaju sačinjenog od policije

NAZIV POLICIJSKOG OGRANA

Broj:

Datum:

Mjesto:

ZAPISNIK O UVIDAJU

Sastavljen dana 29.12.2005.godine na osnovu člana 236. Zakona o krivičnom postupku FBiH u Tuzli u ul. _____ do broja 18 u neposrednoj blizini OŠ "Solana" na licu mjesta saobraćajne nezgode u kojoj su učestvovali:

1. Putničko vozilo marke "daimler benz" tip 123 D reg. oznake _____ vlasništvo _____ iz _____, sa brojem šasije _____, registrirano do 13.09.2006. godine, vidljivo iz saobraćajne dozvole serijskog broja BH _____, izdata od strane SJB Doboj, godina proizvodnje 1981. Posjeduje posljednju polisu osiguranja. Broj 641986 sa rokom važenja do _____ godine izdatu od _____, kojim je iz pravca _____ prema bolnici Kreka desnom saobraćajnom trakom kolovozne trake upravljao vozač _____ (lični podaci), sada stalno nastanjen kao raseljeno lice u _____, zaselak _____ bb u kući vl. _____. Državljanin BiH, po zanimanju saobraćajni tehničar bez zaposlenja, po nacionalnosti _____, oženjen, otac četvero mlđb. djece. Posjeduje Cipsovu vozačku dozvolu broj _____ izdatu od strane MUP-a TK-a sa ovjerenom "B" i "C" kategorijom, JMB _____. i

2. Mlđb. pješakinja _____, rođena 22.09.1997. godine u Tuzli gdje je i nastanjena u ul. _____, učenica drugog razreda OŠ " _____" koja je u momentu nezgode stupila na kolovoz i obilježeni pješacki prelaz te vršila prelaženje istog sa lijeve na desnu stranu od frizerskog salona SZR " _____" prema OŠ _____, gledano u smjeru kretanja putničkog vozila "dimaler benz" reg. oznaka _____.

Usljed nezgode, odnosno od udara i pada na kolovoz pješakinja _____ je zadobila teške tjelesne povrede prelom potkoljenice desne noge konstatirane od strane dr _____ na Odjeljenju ortopedije na UKC _____, koja je nakon hospitalizacije zadržana na bolničkom liječenju.

Dana 29.12.2005. godine oko 10 sati i 39 minuta, operativni dežurni PU Tuzla, obavijestio je dežurnog službenika OKP-a PU Tuzla da se istog dana oko 10,00 sati u Tuzli u UI. _____ do broja 18 na pješačkom prelazu ispred OŠ " _____ " dogodila saobraćajna nezgoda u kojoj je učestvovalo jedno putničko vozilo i mlđb. Pješakinja, u kojoj je pješakinja zadobila teške tjelesne povrede, prelom potkoljenice desne noge konstatirane na UKC _____.

Nakon zaprimljene prijave o istoj je telefonom izviješten dežurni kantonalni tužilac _____, koji je zajedno sa službenicima OKP-a PU Tuzla izašao na lice mjesta i izvršio uviđaj.

Lice mjesta obezbjeđivali su policajci PS "Zapad" _____, koji su uviđajnu ekipu upoznali da su na lice mjesta stigli oko 10 sati i 15 minuta i da su na licu mjesta zatekli vozača _____ sa vozilom "daimler benz" reg. oznaka _____ a dok je do njihovog dolaska mlđb. pješakinja _____ prevezena do UKC od strane nailazećeg voziIa. Također su ekipu upoznali da su na licu mjesta u skladu za ZKP FBiH zadržali svjedoka-očevica _____, stalno nastanjen u _____ općina _____.

Saobraćaj se odvijao većim intenzitetom lijevom saobraćajnom trakom kolovozne trake uz prethodno reguliranje od strane patrole policije, kao i povećano kretanje pješaka. UVIĐAJ VRŠE: _____, službenik OKP-a PU Tuzla, _____, kriminalistički tehničar OKP-a PU Tuzla.

UVIĐAJU PRISUTNI: _____ vozač p/v marke "daimler benz" reg. oznake _____, UVIĐAJ ZAPOČET: 29.12.2005. godine oko 10 sati i 40 minuta.

LICE MJESTA:

Tuzla grad (gradska ulica) UI. _____ do broja 18, locirano u neposrednoj blizini OŠ "Solana" u naselju Solana, raskrsnica za skretanje prema DD Solani.

VREMENSKE PRILIKE:

U vrijeme vršenja uviđaja je dan, vrijeme hladno, oblačno, vidljivost dobra, kolovoz mokar i klizav. U vrijeme nezgode, po izjavi učesnika i patrole policije koja je obezbjeđivala lice mjesta, kolovoz i vrijeme su bili isti kao i u vrijeme vršenja uviđaja.

STANJE KOLOVOZA:

Kolovozna traka sa dvije saobraćajne trake koje su namijenjene za kretanje vozila pri jednosmjernom saobraćaju pri kretanju vozila iz pravca _____ prema bolnici _____, horizontalna signalizacija je uređena kojom prilikom uzdužna isprekidana linija razdvaja dvije saobraćajne trake, na licu mjesta ispred OŠ Solana nalazi se uređen pješački prelaz. Idući od benzinske pumpe "Ina" prema licu mjesta na kolovozu se nalaze ispisane oznake "Škola i X", poslije njih tri para po dva usporivača brzine označena bijelom bojom, pa obilježeni pješački prelaz i raskrsnica za skretanje prema DD Solani, pa drugi obilježeni pješački prelaz. Vertikalna signalizacija od BP "Ina" (je uređena) sa desne strane, gledano prema licu mjesta, nalaze se vidni saobraćajni znaci ograničenja brzine od 40 km/h i znak obavještenja "Djeca na putu i Školska zona" koji su postavljeni za taj dio puta ispred OŠ Solana. Kolovoz je izgrađen od finog asfalta bez udarnih rupa i bilo kakve deformacije. Poslije vertikalne signalizacije sa desne strane gledano prema bolnici " _____ " nalazi se uređeno i propisno obilježeno Autobusko stajalište na koje se veže trotoar, sa lijeve strane kolovozne trake nalazi se fizičko ostrvo koje razdvaja kolovoznu traku od druge trake koja je namijenjena za kretanje vozila iz suprotnog smjera na kojem se nalaze stubovi od ulične rasvjete i pješačka površina između dvije kolovozne trake i dva pješačka prelaza.

OPIS LICA MJESTA

Za Fiksnu tačku je uzet ugao stambene zgrade sa brojem 18 koja se nalazi sa desne strane kolovoza gledano prema Bolnici _____ i _____. Od fiksne tačke pod pravim uglom preko trotoara na dužini od 6,80 m izvedena je tačka na ivičnjak trotoara uz desnu ivicu kolovozne trake gledano prema bolnici _____, koja je uzeta kao orijentalni pravac i početna tačka mjerenja. Od te tačke prema bolnici Kreka na dužini od 0,35 izvedena je tačka na zadnji dio vozila "daimler benz" reg. oznaka _____ do zadnjeg desnog ugla, čija zadnja desna strana na dužini od 0,40 m prelazi jednim svojim dijelom na trotoar, a zatečeni položaj je označen pozicijom broj "1". Prednji desni dio do desnog ugla na trotoar prelazi 0,50 m. Od tačke koja je uzeta za početnu tačku mjerenja idući prema Ircu na dužini od 2,30 m izvedena je tačka koja označava početak obilježenog (markiranog) pješackog prelaza čija je dužina 4,10 m sa označenom tačkom od koje na dužini od 7,95 m počinju usporivači brzine i završetak autobusnog stajališta. Širina kolovoza je 6 m. Prilikom mjerenja korištena je ortogonalna metoda mjerenja, a lice mjesta je također fotografirano, dok skica i fotodokumentacija lica mjesta čine prilog ovog zapisnika.

STANJE I OŠTEĆENJA NA VOZILU I OBJEKATA PORED PUTA:

Na putničkom vozilu marke "daimler benz" reg. oznaka _____, oštećen je prednji lijevi blatobran u vidu blagog udubljenja i izražene brisotine oko ruba i dijela između gornjeg dijela ruba i vrata blatobrana.

Saputnika u putničkom vozilu nije bilo.

POVRIJEĐENA LICA:

Provjerom na UKC _____ na odjeljenju Ortopedije, od udara i pada na kolovoz teške tjelesne povrede prelom potkoljenice desne noge zadobila je mlđb. pjesakinja, koja je nakon hospitalizacije zadržana na daljem liječenju.

OSTALE RADNJE:

Na licu mjesta nezgode vozač _____ je alkotestiran pomoću alkotesta marke "contralko" kojom prilikom reagentna supstanca u ampuli nije reagirala na alkohol, a dok uzorak krvi i urina nije vađen.

Po pismenoj naredbi tužioca _____ navedeno vozilo je upućeno na vanredni tehnički pregled na stanicu za tehničku ispravnost vozila DOO "Soni lux" u Tuzli, kojom prilikom je utvrđena neispravnost uređaja za upravljanje i zaustavljanje kao i neispravnost ostalih uređaja i dijelova na vozilu, kao što su vrsta i veličina pneumatika.

Od vozača _____ i svjedoka _____ je uzeta pismena izjava na zapisnik o prikupljanju izjave.

Upućena je depeša SJB _____ za provjeru vaznosti registracije vozila kao i o osiguranju, kojom prilikom je utvrđeno da je navedeno vozilo registrirano do 13.09.2005. godine.

Uvidaj završen istog dana u 11:30 sati.

Službenik PU

3.1.2.2. Primjer (obrazac) zapisnika o uvidaju sačinjenog od strane tužitelja/tužioca

NAZIV NADLEŽNOG TUŽILAŠTVA

Broj protokola tužilaštva:

Datum:

Mjesto:

ZAPISNIK O UVIDAJU

Sačinjen povodom događaja od (*navesti datum*), u kojem je (*navesti mjesto, vrijeme i kratak opis događaja*),

Uvidaju prisustvuju:

1. navesti nadležnog tužioca

2. navesti nadležne službene osobe i funkciju (saobraćajni krim. inspektor, tehničar)

(ime i prezime)

3. Vještak (struka)

4. Druge osobe/lica (učesnici, svjedoci i dr.)

Lice mjesta objezbjeđuju policajci _____.

Dežurni tužilac je od dežurnog _____, dana _____, u _____ sati, obaviješten da je (ukratko opisati događaj o kojem je tužilac obaviješten).

Zajedno sa pripadnicima policije, tužilac je izašao na lice mjesta u cilju obavljanja uvidaja.

Dolaskom na lice mjesta utvrđeno je da je - nije lice mjesta obezbijedeno.

Uvidaj započeo u _____ sati.

Saznanja i konstatacija o tačnom ili približno tačnom vremenu kad se nazgoda dogodila, vremenski uslovi u vrijeme uvidaja i u vrijeme događaja, stanje kolovoza i atmosfere prilike, saobraćajna signalizacija, znaci i dr. (važno za dalji tok prikupljanja dokaza i izdavanja naredbi).

Dežurni tužilac daje nalog krim.tehničaru _____, da izvrši fotografiranje lica mjesta i sačini skicu lica mjesta.

1. OPIS LICA MJESTA

U ovoj rubrici opisati sve relevantne podatke i činjenice uočene na samom licu mjesta. Posebno opisati tragove krivičnog djela i predmete koji mogu biti u vezi sa izvršenim krivičnim djelom, navesti gdje se ti predmeti i tragovi nalaze, uz naredbu policiji da se isti fotografiraju, a zatim fiksiraju i označe pozicijama i unesu u skicu lica mjesta. Isto tako, pored tragova i pronađenih predmeta potrebno je opisati i šire lica mjesta ili dati detaljniji opis užeg lica mjesta, ukoliko bi to moglo pomoći razjašnjenju okolnosti vezanih za izvršenje krivičnog djela. Konstatirati sve uočene tragove na licu mjesta, bez obzira da li pripadaju predmetnoj nezgodi.

2. PODACI O MOGUĆEM IZVRŠIOCU KRIVIČNOG DJELA
3. PODACI O UMRLIM-POVRIJEĐENIM OSOBAMA
4. PODACI O OSOBAMA KOJE BI MOGLE IMATI SAZNANJA O NAVEDENOM DOGAĐAJU
5. PODACI O VOZILIMA KOJA SU UČESTVOVALA U SAOBRAĆAJNOJ NEZGODI (iz saobraćajne dozvole, vlasništvo, osiguranje, zelena karta osiguranja i dr.)
6. ŠTO DETALJNIJI OPIS OŠTEĆENJA I TRAGOVA NA VOZILIMA
7. NALOZI TUŽIOCA: npr. da se tijelo umrlog preveze na odjel Patologije zbog obdukcije, da se od određenih lica izvadi krv radi utvrđivanja alkohola u krvi ili utvrđivanja krvne grupe, da se privremeno oduzmu određeni predmeti uz izdavanje potvrde i to oni predmeti pronađeni na licu mjesta i u vozilima (tahograf iz teretnog vozila, tragovi iz vozila - krv, kosa i dr. radi mogućeg vještačenja.), da se sačini skica lica mjesta i fotodokumentacija itd.

Uvidaj završen u _____ sati.

Konstatacija da fotodokumentacija i skica lica mjesta čine priloge zapisnika o uvidaju.

Na kraju potrebno je konstatirati i opisati radnje koje je tužilac obavio nakon završenog uvidaja.

Tužilac/Tužitelj

3.1.3. Uvidaj kod postojanja imuniteta

Vezano za razmatranje uz čl. 208. i 209. ZKP-a FBiH u slučaju kada je za krivično gonjenje potrebno odobrenje nadležnog organa ili pak postoji međunarodni imunitet i kod krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa postavlja se pitanje vršenja uvidaja i prikupljanja potrebnih dokaza u slučajevima kad su učesnici u prometnoj nezgodi ili jedan od učesnika prometne nezgode nosioci imuniteta.

S obzirom na već ranije navedene specifičnosti krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa i prikupljanje dokaza vezanih za ta krivična djela, koje prikupljanje se vrši neposredno nakon same prometne nezgode i nakon proteka određenog vremena je te dokaze nemoguće prikupiti ukazujemo na sljedeće:

- Zbog činjenice što se protiv neke osobe ne može voditi krivični postupak, jer je zaštićena imunitetom bilo zbog primjene međunarodnog prava ili zbog funkcionalnog imuniteta, organi gonjenja, prije svega tužilac, se ne oslobađaju dužnosti da prikupe sve dokaze o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti učinitelja, a koji dokazi se mogu sakupiti bez uznemiravanja osobe sa imunitetom. Ako se to ne bi učinilo, kasnije bi bilo nemoguće protiv te osobe uspješno voditi krivični postupak. S obzirom na ranu fazu postupka na koju se imunitet proteže, sakupljanje dokaza bi se u slučajevima prometnih nezgoda sa inostranim elementom, u kojima je učestvovala osoba sa međunarodnim imunitetom, moglo obaviti tako da se izvrši uvidaj prometne nezgode i provedu potrebne radnje "protiv nepoznate osobe";

- Zbog kratkoće vremena i specifičnosti radnji koje treba poduzeti odmah nakon što se dogodila prometna nezgoda tužilac nije u mogućnosti pribaviti odobrenje za vođenje istražnog postupka, već je neophodno da se odmah pristupi vršenju uvidaja i evidentiranju potrebnih tragova i dokaza ostalih na mjestu nezgode, kako isti ne bi bili uništeni ili izmijenjeni.

Naravno, u ovakvim slučajevima bi bilo poželjno poduzimanje radnje vršenja uvidaja od strane i u prisustvu tužioca.

Međunarodni imunitet za osobe u sastavu NATO snaga i njima odgovarajućih snaga koje ih mijenjaju proizilazi iz odredbi Sporazuma zaključenog između Bosne i Hercegovine i Organizacije sjevernoatlanskog pakta (NATO) o statusu NATO-a i njegovog osoblja.

3.2. Rekonstrukcija događaja - čl. 93. ZKP BiH

Odredbom čl. 93 ZKP BiH, kao i odredbama analognih članova ZKP FBiH, RS i BDBiH, propisana je rekonstrukcija događaja, razlozi kada se određuje, ko je vrši, način na koji se vrši i radnje koje se poduzimaju.

1. U stavu 1. je propisano - *Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih radnje ili situacije različito prikazane rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.*
2. *Rekonstrukcija se ne smije vršiti na način kojim se vrijeđa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.*
3. *Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovo izvesti pojedini dokazi.*

Dok se uvidaj vrši neposredno nakon krivičnog djela, rekonstrukcija događaja se vrši naknadno u toku postupka, ako je potrebno provjeravanje izvedenih dokaza ili utvrđivanje činjenica značajnih za razjašnjenje stvari. U zavisnosti u kojoj je fazi krivični postupak, može se vršiti u istrazi, u fazi glavnog pretresa ili fazi pretresa pred vijećem apelacionog odjeljenja. Shodno tome je i naređuje i vrši nadležni organ koji vodi postupak.

Ovlaštene osobe policije nemaju ovlaštenje za vršenje rekonstrukcije, pa je ne mogu ni vršiti, niti narediti.

Odredba iz stava 2. izričito zabranjuje navedene načine vršenja rekonstrukcije.

Prema odredbi stava 3 - za razliku od uvidaja, na rekonstrukciji se mogu saslušavati svjedoci i njihovi iskazi unositi u zapisnik o rekonstrukciji. Također se mogu izvoditi i pojedini drugi dokazi, a primjenjuju se odredbe propisane zakonom za izvođenje te radnje. (*vidi: Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku čl. 93. Rekonstrukcija događaja, str. 275*)

Rekonstrukcija saobraćajne nezgode može se vršiti u različitim situacijama. Njome se nastoji ponoviti, potpuno ili djelimično, tok nezgode, radi stvaranja jasnije i potpunije slike onoga što se dogodilo. Međutim, uspješno obavljanje rekonstrukcije i dobijanja validnih rezultata zavisi od obima i kvaliteta podataka prikupljenih uvidajem. Ponekad je nemoguće iz objektivnih razloga (izmijenjeni ili uništeni tragovi mjesta nezgode, jer se do dolaska ovlaštenih osoba odvijao preko njih saobraćaj, ili su uništeni od jake kiše nakon nezgode) ili subjektivnih razloga (nestručno i površno obavljen uvidaj, nemanja dovoljno početnih saznanja) prikupiti relevantne podatke prilikom vršenja uvidaja. To kasnije predstavlja teškoću vještaku prometne struke kod davanja i mišljenja svog nalaza o uzrocima prometne nezgode, radi čega je prinuđen da se izjasni sa određenom "vjerovatnoćom" umjesto sa kategoričnom tvrdnjom, koja slijedom stvari proizilazi iz podataka evidentiranih na uviđaju.

Sagledavanje i analiza razloga zbog kojih se najčešće provodi rekonstrukcija je bilo predmet mnogih domaćih i inostranih istraživanja, a uglavnom se dolazilo do sličnih zaključaka, u zavisnosti od pristupa problemu i profila istraživača. Citiraju se neki od zaključaka, sa ciljem

da bi se kroz upoznavanje sa njima pomoglo i ukazalo na detalje na koje treba obratiti pažnju prilikom vršenja uviđaja, kao i njihovo utvrđivanje prilikom vršenja uviđaja:

"Prema istraživanjima Vodinelića, Pešića, Vasiljevića i Granića, rekonstrukcija se u praksi najčešće provodi s ciljem da se utvrdi: ⁸⁴⁸⁾

1. da li je oštećeni mogao da vidi vozilo sa određenog mesta i na određenom rastojanju,
2. da li je vozač mogao sa datog mesta i uz date okolnosti da vidi saobraćajne znakove ili uoči milicionerove signale,
3. preglednost puta u kritičnoj zoni,
4. mogućnost zaslepljenja u noćnoj voznji na kritičnom mestu,
5. u kojoj su meri parkirana vozila i uskladištena ambalaža smanjivali vidljivost na kritičnom mestu,
6. da li konkretni svedok može da vidi određenu pojedinost o kojoj se izjašnjava sa tačno određenog mesta i na određenom rastojanju,
7. da li svedok može da čuje određen zvuk sa tačno određenog mesta na određenom rastojanju,
8. kakav je utecaj imao smer i jačina duvanja vetra na prijem zvučnog signala,
9. da li je oštećeni mogao da čuje zvučne signale vozila,
10. da li je i u kom trenutku vozač kamiona mogao da čuje signal voza,
11. koliko je vremena bilo potrebno da voz stigne do mesta gde ga je ugledao vozač do mesta gde je naleteo na kamion,
12. položaj kamiona kojim je oboren i pragažen pesak,
13. položaj vozila pre saobraćajne nezgode i u trenutku nezgode, prvobitni izgled lica mesta, koji je promenjen pre dolaska uviđajne ekipe,
14. detalji čije je ustanovljenje propušteno prilikom vršenja uviđaja,
15. lokacija i položaj-stav-držanje usmrćenih i povredjenih lica,
16. mogućnost prolaženja vozila određenim delom puta (uzak put),
17. da li je od (tog) vozila ostao trag koji je fiksiran uviđajem na licu mesta,
18. gde počinje trag skretanja vozila, što nije ustanovljeno uviđajem,
19. momenat kidanja polomljenog gibnja, što je propušteno da bude utvrđeno uviđajem,
20. brzina kretanja vozila, prema tragovima na licu mesta,
21. brzina kretanja unesrećenog pešaka,
22. da li je vozač mogao pravovremeno da zaustavi vozilo ili na neki drugi način spreči saobraćajnu nezgodu,
23. da li je izvesna radnja mogla biti izvršena na opisani ili pretpostavljeni način,
24. da li je izvesna radnja mogla da prouzrokuje posledicu, koja je konstatovana uviđajem,
25. da li je učesnik nezgode mogao da izvrši određenu radnju u potrebnom vremenskom razmaku,
26. da li je određena okolnost mogla da bude neposredni uzrok nezgode (npr. određeni kvar na voziilu, izvesni atmosferski uslovi, stanje kolovoznog zastora i sl.),
27. tačnost novoiznetih činjenica u korist ili na štetu okrivljenog,
28. tačnost raznih pojedinosti koje iznose učesnici i svedoci nezgode.

Prema mišljenju navedene grupe autora, postoji pet osnovnih tipova rekonstrukcije saobraćajne nezgode:

1. uspostavljanje na licu mesta stanja kakvo je bilo u momentu saobraćajne nezgode, a koje je izmenjeno do dolaska uviđajne ekipe,
2. rekonstrukcija toka saobraćajne u slučajevima kada nije bilo očevidaca, a učesnici su usmrćeni, teško povređeni ili iz bilo kog drugog razloga nisu sposobni za davanje iskaza,
3. provera navoda učesnika i svedoka;
4. provera brzine kretanja sa vozilima koja su učestvovala u nezgodi,
5. ponavljanje celog scenarija saobraćajne nezgode, sa svim uslovima koji su bilo prisutni u momentu stvarnog događanja, a na osnovu uviđajnog elaborata.

Podloga za vršenje rekonstrukcije i uslov za njen uspešan ishod jeste solidno provođenje uviđaja. Dokazni efekat ove istražne radnje, koja bi se zasnivala isključivo ili pretežno na iskazima svedoka i učesnika, je mali ili gotovo nikakav. Obnavljanje dinamike jednog tako kompleksnog događaja kao što je saobraćajna nezgoda moguće je samo na osnovu svestranog i temeljnog uvida u sve njegove aspekte. Izdvojeni segmenti sačuvani u svesti ljudi ili pojedinim tragovima ni izdaleka nisu dovoljni."

(Dr Atanacković D. i grupa autora, str. 283)

Razni autori u svom istraživačkom radu i izvršenim ispitivanjima izvršenim u oblasti prometnih nezgoda dolaze do različitih ili sličnih rezultata, iz čega se mogu izvesti i neka pravila, a ovdje je nešto od toga prezentirano sa ciljem da se ukaže na neke segmente na koje treba obratiti pažnju i podsjetiti ih se prilikom svakodnevnog postupanja, jer neka od navedenih razmatranja mogu dati dobre ideje za postupanje i rješavanje konkretnih situacija.

Takoder se može izvesti zaključak da se u svjetlu primjene važećih odredbi zakona o postupku i pravila dokazivanja, odredbe vezane za rekonstrukciju prometnih nezgoda, odnosno sama rekonstrukcije primjenjuje u manjem broju slučajeva, što ne znači da joj ne treba poristupati i primjenjivati i tu mogućnost za otklanjanje sumnji ili provjeru navoda svjedoka ili razjašnjenja drugog spornog stanja vezanog za nastanak, tok i posljedice pojedine prometne nezgode.

3.3. Vještačenje - čl. 95. ZKP BiH

Vještačenje je jedna od radnji dokazivanja, koja se, u zavisnosti od vrste krivičnog djela, najčešće koristi i primjenjuje u krivičnom postupku, radi zakonitog prikupljanja i obezbjeđivanja dokaza važnih za krivični postupak. Njeno provođenje je neophodno u svim slučajevima kada je potrebna pomoć stručnih osoba, koje raspolažu potrebnim stručnim i naučnim znanjem i mogu pomoći sudu u ocjeni dokaza ili razjašnjenju spornih činjenica. S obzirom na to da je propisano da vještak, kao posebna vrsta svjedoka, može svjedočiti davanjem svog nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama, propisan je i Zakonom određen tok i postupak vještačenja. Pravila predviđenih i propisanih u Zakonu je neophodno da se pridržavaju, kako angažovani vještaci, tako i tužilac i sud, jer njihovo nepoštivanje ima za posljedicu da se na tako pribavljenom dokazu ne može zasnivati sudska odluka.

Pravila kojima se određuje način, sadržaj i tok vještačenja su propisana u Odjeljku 7 - Vještačenje, ZKP BiH, odnosno analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH.

Detaljno su razrađena u čl. 95. Određivanje vještačenja; čl. 96. Naredba o vještačenju; čl. 97. Dužnosti vještaka koje je odredio tužilac, odnosno sud; čl. 98. Ko ne može biti vještak; čl.

99. Postupak vještačenja; čl. 100. Pregledanje predmeta vještačenja; čl. 101. Dostavljanje nalaza i mišljenja i čl. 102. Vještačenje u stručnoj ustanovi ili državnom organu, dok su ostalim članovima tog Odjeljka propisane pojedine vrste vještačenja.

(Vidi komentare uz navedene članove u Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, str. 279-309)

Prometna nezgoda je događaj povodom kojeg se gotovo uvijek javlja potreba za vještačenjem. "Do vještačenja povodom saobraćajne nezgode može doći u različitim fazama njenog razjašnjavanja, počev od uviđaja pa do okončanja glavnog pretresa. Jasno je da što se veštak ranije pojavi u postupku, to su i izglednije pretpostavke za uspješniji ishod njegovog posla. U tom smislu veliki značaj imaju pojedine vrste kriminalističkih vještačenja, koje imaju sve veću primenu i značajniju ulogu u prethodnoj kriminalističkoj obradi i istrazi. Ta vještačenja imaju naglašeno operativni karakter i budući da se ne zasnivaju uvek na formalnim zahtevima iz pokrenutog krivičnog postupka, njihova uloga je upravo najvažnija u obezbeđivanju osnova za njegovo pokretanje." (Vodinić i grupa autora str. 454) Najpovoljnija varijanta bi bila da vještak saobraćajne struke bude prisutan prilikom vršenja uviđaja svake prometne nezgode i upozna se sa mjestom nezgode, uzme potrebne podatke i informacije i o tome kasnije da svoj nalaz i mišljenje. Međutim, to se vrlo rijetko događa u praksi i obično se vještačenje saobraćajne nezgode naređuje pri kraju provođenja istrage, kada su prikupljeni ostali dokazi i vještačenja drugih vrsta, saslušani svjedoci i osumnjičeni.

U predmetima prometnih nezgoda u zavisnosti od načina kako su se dogodile, ko su učesnici, koje su posljedice nastale i sl., po pravilu su potrebna tehnička, sudsko-medicinska i kriminalistička vještačenja, koja se vezuju za **1. vozila, 2. učesnike u nezgodi i 3. tragove i predmete nezgode.**

ODREĐIVANJE VJEŠTAČENJA - čl. 95. ZKP BiH, odnosno analogni članovi ZKP FBiH, RS i BDBiH

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Naredbu za vještačenje, na osnovu svojih zakonskih ovlaštenja iz čl. 45 st. 2. tač. e. i čl. 110. st. 1. ZKP FBiH, odnosno analognih članova ZKP RS i BDBiH, izdaje tužilac ili sud. Naredba se izdaje u pisanom obliku i u njoj će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.

3.3.1. Naredbe vezane za vozilo koje je učestvovalo u nezgodi

Tehnički pregled vozila. Jedna od često potrebnih naredbi vezanih za vozilo je naredba za tehnički pregled vozila, radi utvrđivanja tehničke ispravnosti. Tehnička ispravnost vozila je značajan faktor bezbjednog odvijanja javnog prometa i vrlo često je neispravnost uređaja za kočenje i upravljanje direktan uzrok nastanka prometne nezgode. Tehnička ispravnost vozila se uglavnom utvrđuje na stanicama tehničkog pregleda preduzeća, koje su na osnovu zakona ovlaštene da vrše tehnički pregled.

Ako se prilikom vršenja uviđaja posumnja u tehničku ispravnost vozila (nisu ostali tragovi kočenja, nisu ravnomjernog inteziteta i dužine, skretanje sa kolovoza na pravcu i sl.) potrebno je kada god je to moguće (ako vozilo nije uništeno ili tako oštećeno da je nemoguće provjeriti ispravnost) narediti vršenje tehničkog pregleda vozila koja su učestvovala u nezgodi.

Kvar na vozilu. U pojedinim situacijama je neophodno utvrditi postojanje tehnički nepredviđenog kvara, što se također povjerava stručnom licu-vještaku (npr. osumnjičeni navo-

di da je došlo do iznenadnog skretanja vozila, bez njegove volje i poduzete radnje; do "propadanja" kočnice; do gašenja svjetala-farova - za osvjetljavanje kolovoza i sl.). Ako se prilikom vršenja uviđaja dođe do saznanja o postojanju takvih mogućnosti, neophodno je narediti određena vještačenja-preglede od strane stručnih lica ili ovlaštenih osoba, radi utvrđivanja faktičkog stanja odmah na licu mjesta ili neposredno po završetku uviđaja. I za takve radnje tužilac izdaje adekvatne naredbe: za prevoz vozila (ako je nepokretno, tehnički neispravno) do određenog mjesta gdje će biti pregledano od strane stručnih osoba saobraćajno-mašinske struke, o čemu također treba izdati odgovarajuću naredbu.

Utvrđivanje identiteta. Radi identificiranja vozila kojim je nepoznati učinilac izazvao nezgodu i pobjegao sa mjesta nezgode je također potrebno odrediti odgovarajuće vještačenje tragova boje, dijelova otpalih sa vozila i sl. Ova vještačenja se obično naređuju po pronalasku vozila koje je dovedeno u vezu sa nezgodom operativnim ili drugim saznanjima, radi pribavljanja nesumnjivog dokaza da je baš to vozilo učestvovalo u nezgodi. Vještačenjem se traži upoređivanje tragova prikupljenih prilikom vršenja uviđaja (farba, plastični dijelovi, dijelovi stakla i sl.) sa nespornim dijelovima na tom vozilu.

Procjena vrijednosti vozila. Veoma često je potrebno narediti vještačenje - procjenu vrijednosti vozila i visine štete nastale na vozilu u vrijeme saobraćajne nezgode. Ovo je obavezno kod nezgoda u kojima je nastala samo materijalna šteta ili i materijalna šteta, kao obilježje krivičnog djela, radi pribavljanja dokaza i donošenja odluke da li se radi o krivičnom djelu ili prekršaju.

U većini slučajeva naredba za vještačenje-procjenu nastale štete se izdaje zajedno sa naredbom za saobraćajno-tehničko vještačenje uzroka saobraćajne nezgode.

3.3.1.1. Primjer obrazac - naredbe za tehnički pregled vozila

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Povodom saobraćajne nezgode koja se dogodila dana _____ . godine u _____, u kojoj su učestvovali _____

_____ a pozivom na čl. 45. st. 2. tač.c. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje:

NAREDBU

ZA TEHNIČKI PREGLED VOZILA

Dana _____ . godine, došlo je do saobraćajne nezgode u kojoj su učestvovali (lični podaci), kao vozač putničkog vozila reg. br. _____ na način da je na pravom i preglednom dijelu kolovoza na desnoj kolovoznoj traci ostvario kontakt sa pješakom _____ (lični podaci) koji je prelazio preko kolovoza sa lijeve na desnu stranu, a pješak je tom prilikom zadobio teške tjelesne povrede.

Iza vozila koje je zatečeno na desnoj kolovoznoj traci nisu ostali tragovi kočenja, niti tragovi vožnje, pa se sumnja u ispravnost kočionih uređaja i uređaja za upravljanje vozilom (ili navesti moguće druge neispravnosti).

Radi toga ima se izvršiti tehnički pregled vozila marke _____ registarski broj _____, u cilju utvrđivanja tehničke ispravnosti vozila, a posebno ispravnosti mehanizma za kočenje i upravljanje vozilom ili drugih neispravnosti _____.

Ako se utvrdi neispravnost sistema za kočenja ili upravljanje vozilom (ili druga neispravnost), potrebno je određeno navesti i kratko opisati u čemu se konstatirana neispravnost sastoji.

Tehnički pregled će izvršiti _____.

Vozilo će na tehnički pregled biti preveženo od strane korisnika _____ vlasnika uz prisustvo ovlaštenih službenih osoba PU _____ (ili preveženo od strane _____ podaci prevoznika-šlep službe).

Nalaz o tehničkoj ispravnosti dostaviti ovom Tužilaštvu u tri primjerka, sa troškovnikom, radi isplate naknade troškova.

Tužilac

3.3.1.2. Primjer naredbe za prevoz vozila

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Povodom saobraćajne nezgode koja se dogodila dana _____, godine u _____, u kojoj je _____, a pozivom na čl. 45. st. 2. tač. c. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U ZA PREVOZ VOZILA

Dana _____, godine, došlo je do saobraćajne nezgode u kojoj su učestvovali _____, a u kojoj su/je _____.

Radi toga ima se izvršiti prevoz vozila marke _____, registarski broj _____.

Prevoz vozila izvršiće _____.

Troškovnik o prevozu vozila dostaviti ovom Tužilaštvu u tri primjerka, sa troškovnikom.

Tužilac

3.3.2. Naredbe vezane za učesnike u nezgodi

Vrše se uobičajena sudsko-medicinska vještačenja radi utvrđivanja težine tjelesnih povreda, uzroka smrti, alkoholiziranosti i dr., a također vještačenja tragova vozila na učesnicima u nezgodi (tragovi ostali na garderobi, djelići stakla ili metala pronađeni u tijelu i sl.)

3.3.2.1. Vještačenje tjelesnih povreda propisano je u čl. 122. ZKP FBiH, čl. 108. ZKP BDBiH i čl. 172. ZKP RS:

Stav 1. Vještačenje tjelesnih povreda vrši se, po pravilu, pregledom povrijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.

Stav 2. Pošto tačno opiše povrede vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su povrede nanesene i na koji način.

Zakon propisuje u ovom članu da se vještačenje tjelesne povrede vrši na tri načina: pregledom povrijeđenog-oštećenog, na osnovu medicinske dokumentacije ili na osnovu drugih podataka u spisu (ako nema medicinske dokumentacije, na osnovu zapisnika o uviđaju, iskaza svjedoka, fotografija i dr.)

(Vidi: Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, str. 318)

Kao posljedica većine krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa pojavljuje se nastupanje tjelesnih povreda kod lica koja su učesnici u prometnoj nezgodi. S obzirom na to da zadobijanje svake tjelesne povrede nije sankcionirano kao krivično djelo, već samo teška tjelesna povreda, utvrđivanje i ocjenu o toj važnoj činjenici treba pribaviti od osoba koje raspolazu stručnim znanjem iz te oblasti.

Nakon kompletiranja potrebne dokumentacije i dokaza, ovlaštene osobe tužiocu dostavljaju izvještaj, koji pored ostalog sadrži medicinsku dokumentaciju za oštećenog u obliku: Otpusnog pisma iz medicinske ustanove, Istorije bolesti, Izvještaja ljekara specijaliste, Izvještaja kontrolnog pregleda, rentgenskih snimak i sl. Ti medicinski dokumenti obično sadrže lične podatke o osobi: kada je primljena u medicinsku ustanovu, kada je i na koji način osoba zadobila povrede, poduzete mjere na saniranju povrede, propisanu terapiju i dr., ali ne sadrže i kvalifikaciju težine tjelesnih povreda. Mada je nekad očigledno da se radi o teškim tjelesnim povredama, u svrhu dokazivanja težine tjelesnih povreda neophodno je narediti vještačenje tjelesnih povreda i o tome dobiti mišljenje stručne i kvalificirane osobe, specijaliste sudske medicine ili specijaliste određene oblasti medicine.

Radi toga tužilac izdaje naredbu za vještačenje tjelesnih povreda, a u zavisnosti od faze postupka, tu naredbu može izdati tužilac ili sud.

3.3.2.1.1. Primjer naredbe za vještačenje tjelesnih povreda

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Ovo tužilaštvo je pokrenulo istragu protiv osumnjičenog , zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo - - iz čl. - KZ FBiH.

Na osnovu čl. 45. st. 2. tač. e, čl. 110. st. 1 i čl. 122. st. 1 ZKP-a FBiH, tužilac _____, izdaje

NA R E D B U

ZA VJEŠTAČENJE TJELESNIH POVREDA

1. Ima se izvršiti vještačenje tjelesnih povreda oštećenog _____, sin _____, rođen _____
2. U toku vještačenja izvršiće se pregled oštećenog i/ili analiza relevantne medicinske dokumentacije i drugih podataka, a zatim će se dati nalaz i mišljenje o svim okolnos-

tima vezanim za nanošenje tjelesnih povreda, sa posebnim osvrtom na vrstu tjelesnih povreda, njihovu težinu, mehanizam njihovog nanošenja i, ako je to moguće, međusobni položaj povredioca i oštećenog u trenutku nanošenja tjelesnih povreda.

3. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
4. Shodno čl. 112. st. 1. ZKP-a FBiH, za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (čl. 96. ZKP-a FBiH) kao i bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, srodnik osumnjičenog po krvi u pravoj liniji, srodnik osumnjičenog u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik osumnjičenog po tazbini do drugog stepena, kao i usvojenik i usvojilac osumnjičenog (čl. 97. st. 1. ZKP-a FBiH), te osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno (oštećeni).

Shodno čl. 112. st. 2. ZKP-a FBiH razlog za izuzeće vještaka postoji i u slučaju ukoliko je vještak zajedno sa osumnjičenim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu ili drugoj pravnoj osobi, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod osumnjičenog ili oštećenog.

5. Vještačenje se povjerava dr. _____, koji će vještačenju pristupiti odmah po preuzimanju naredbe, relevantne podatke može dobiti uvidom u tužilački spis, a svoj nalaz i troškovnik će dostaviti ovom Tužilaštvu u tri primjerka.

Tužilac

3.3.2.2. Tjelesni pregled i druge radnje čl. 123. ZKP FBiH, čl. 109. ZKP BDBiH i čl. 173. ZKP RS

1. *Tjelesni pregled poduzeće se i bez pristanka osumnjičenog, odnosno optuženog ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihovog pristanka poduzeti samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.*
2. *Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se po pravilima medicinske nauke poduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se poduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda - ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njeno zdravlje.*
3. *Poduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenog, odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako postoji opasnost od odlaganja - tužilac.*
4. *Nije dopušteno da se prema osumnjičenom, odnosno optuženom ili svjedoku primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se utjecalo na volju pri davanju iskaza.*
5. *Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.*

Materijalni dokazi nekada mogu biti na ljudskom tijelu ili u njemu, a ovim članom je regulirano njihovo pribavljanje. Uobičajeno je da se ovi dokazi pribavljaju uz saglasnost osumnjičenog-optuženog, ili drugih osoba - obično oštećenih, ali u slučaju njihovog protivljenja, u ovom članu je propisano da se činjenice važne za krivični postupak mogu pribavljati i bez njihovog pristanka.

U stavu 1. ovog člana je propisano da će se tjelesni pregled osumnjičenog-optuženog poduzeti i bez njegovog pristanka i protiv njegove volje, ako je to potrebno radi utvrđivanja

činjenica važnih za krivični postupak. Tjelesni pregled je svaki pregled ljudskog tijela ili dijelova tijela, radi pronalaženja tragova krivičnog djela, koji se mogu nalaziti na površini tijela ili skriveni u tjelesnim šupljinama. Kada će se i kod koga tražiti neki od dokaza ove vrste, zavisi od krivičnog djela (npr. kradljivac otkriven u izvršenju, proguta ukradeni prsten - neophodno je izvršiti rendgensko snimanje ili na drugi način medicinskim sredstvima utvrditi postojanje ove važne činjenice).

Detaljnije opće razmatranje uslova, načina vršenja pregleda i inteziteta mjera prinude i dr., kao i postojanje saglasnosti osnova za prinudu u čl. 6. st. 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima vidi u Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, str. 320-325.

U određenim situacijama, radi utvrđivanja važnih činjenica za rasvjetljavanje krivičnog djela protiv sigurnosti javnog prometa, može biti neophodno izdavanje naredbe za tjelesni pregled u toku vršenja uviđaja ili neposredno po završetku (npr. svako od dva lica iz istog vozila koje je učestvovalo u prometnoj nezgodi negira da su bili vozači. Na uviđaju, u vozilu na razbijenom vjetrobranu ispred suvozača pronađeni tragovi krvi i kose, što ukazuje da je povrijeđen u predjelu glave. Narediti tjelesni pregled obojice, radi utvrđivanja postojanja povreda na glavi, što se kasnije može koristiti u postupku ili za dalja vještačenja. Ili, tjelesni pregled radi utvrđivanja da li postoje tragovi na grudnom košu od udara u volan, ili tragovi na lijevom ili desnom ramenu, ako su korišteni sigurnosni pojasevi i sl.). Ovakva naredba i vršenje pregleda može imati još više značaja, ako se radi o smrtnoj posljedici nekog od učesnika u nezgodi, a saputnici i osoba za koju se pretpostavlja da je vozilom upravljala to negiraju.

Vršenje ovog pregleda odmah nakon nezgode i dobijeni rezultat može značajno utjecati na dalje odluke (predlaganje određivanja pritvora, poduzimanje drugih vještačenja) i prikupljanje drugih dokaza.

3.3.2.2.1. Primjer naredbe za tjelesni pregled uz saglasnost

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Na osnovu čl. 45. st. 2. tač. e ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U

za tjelesni pregled sa pristankom i druge radnje

U cilju utvrđivanja činjenica važnih za krivični postupak, te pronalaženja tragova na tijelu ostalih od kontakta sa vozilom, izvršiće se tjelesni pregled i druge liječničke radnje pregledom sljedećih lica:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Pregled navedenih lica će se izvršiti od strane nadležnog ljekara specijaliste i to

Za lice _____ na Odjeljenju intenzivne njege, a za lice na Odjeljenju ortopedije Kliničkog centra _____.

Gore navedena lica daju svoj pristanak i saglasna su da se nad njima izvrši tjelesni pregled i druge liječničke radnje, što potvrđuju svojim potpisom.

Tužilac

Saglasnost dali:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3.3.2.2.2. Primjer naredbe za tjelesni pregled bez saglasnosti

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Povodom prometne nezgode od _____, u kojoj su učestvovali X. Y. i Z.S. kao vozači putničkih motornih vozila, radi prikupljanja potrebnih dokaza, a pozivom na član 45. stav 2. tačka e i član 123. stav 1, 2. i 3. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U

Z A T J E L E S N I P R E G L E D O S U M N J I Č E N O G I / L I D R U G O G L I C A

Dana _____, u mjestu _____, u prometnoj nezgodi učestvovao je X.Y. (lični podaci) koji je upravljao pmv marke VW tip "golf IV" reg. br. _____ desio se događaj u kojem je _____

_____. Imajući u vidu činjenice da je u pomenutom događaju došlo do tjelesnog povređivanja _____,

a što je utvrđeno na uviđaju, neposrdnim opažanjem, to je u cilju utvrđivanja postojanja činjenica ili tragova važnih za krivični postupak kao i posljedica krivičnog djela, neophodan tjelesni pregled, uzimanje krvi i urina radi analize prisustva alkohola i druge ljekarske radnje _____ od sljedećih lica _____.

Kako navedena lica ne daju pristanak da se nad njima izvrši tjelesni pregled, a imajući u vidu opasnost od odlaganja, jer bi činjenice i tragovi koje se sada pronadu na tijelu imenovanih kasnije mogle biti uništene, a mogu biti važne za krivični postupak, to kantonalni tužioc smatra da su ispunjeni uslovi iz čl. 123. st. 3. ZKP-a FBiH, zbog čega je i izdao gornju naredbu za tjelesni pregled.

Tjelesni pregled izvršiće _____.

Tužilac

U stavu 2. ovog člana je propisano da se uzimanje krvi i druge liječničke radnje također mogu poduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda. Bitno je da se poduzimaju po pravilima medicinske nauke, da zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po zdravlje te osobe i da se radnje poduzimaju radi analize i utvrđivanja činjenica važnih za krivični postupak. Ove radnje mora da obavlja samo stručno lice, a može ih poduzeti nakon što utvrdi da poduzimanje te konkretne radnje neće škoditi licu prema kome se poduzima.

Mišljenje je da ova odredba u suštini predstavlja obavezu osumnjičenog, odnosno optuženog i drugog lica da se podvrgnu ekspertiznom ispitivanju u uslovima u kojima su isključene štetne posljedice po njihovo zdravlje. Osoba prema kojoj se radnja poduzima dužna je da trpi radnje poduzete bez njene volje, ali time nije prinuđena na aktivno sudjelovanje u poduzetoj radnji. (Komentari ZKP BiH, str.321).

Prema odredbama čl. 159. st. 3, 4. i 5. ZOOPS-a na putevima BiH, ovlašteno lice koje vrši uvidaj saobraćajne nesreće u kojoj ima teško povrijeđenih lica ili je nastupila veća materijalna šteta, podvrgnuće neposredne učesnike ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i aparata, ili će ih uputiti na stučni pregled radi provjeravanja da li imaju alkohola ili drugih opojnih sredstava u organizmu, a u slučaju da imaju odrediće da im se uzme krv ili urin radi analize. Ako ima poginulih lica uzimanje krvi i urina radi utvrđivanja prisustva alkohola ili opojnih droga u organizmu je obavezno.

I odredbe ovog zakona imaju isti značaj u cilju prikupljanja dokaza i činjenica važnih za krivični postupak, kao i navedene odredbe u ZKP-u .

S obzirom na to da se veliki broj prometnih nezgoda događa zbog toga što su učesnici pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava, neophodno je prilikom vršenja uvidaja svake prometne nezgode koja ima obilježja krivičnog djela, narediti uzimanje krvi od učesnika radi utvrđivanja prisustva alkohola ili opojnih droga u njihovom organizmu. U praksi se ova naredba izdaje tako što se naznači da se od određene osobe uzme uzorak krvi i urina, radi utvrđivanja prisustva alkohola u krvi i prikupljanja dokaza neophodnih za krivični postupak.

3.3.2.2.3. Primjer naredbe za uzimanje krvi uz saglasnost

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Na osnovu člana 45. stav 2. tačka e ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U

za tjelesni pregled uzimanje krvi i urina i druge radnje

U cilju utvrđivanja činjenica važnih za krivični postupak, izvršiće se tjelesni pregled, uzimanje krvi i urina radi analize prisustva alkohola u krvi i urinu i druge liječničke radnje _____ od sljedećih lica:

1. _____
2. _____
3. _____

Uzimanja uzoraka krvi od navedenih lica će se izvršiti za _____
na Odjeljenje intenzivne njege, a za _____

u Domu zdravlja _____

U slučaju nemogućnosti uzimanja urina od navedenih lica, izvršiti uzimanje krvi dva puta u razmaku od 45 do 60 minuta.

Gore navedena lica daju svoju pristanak i saglasni su da se nad njima izvrši tjelesni pregled i druge liječničke radnje, što potvrđuju svojim potpisom.

Tužilac

Saglasnost dali:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

3.3.2.2.4. Primjer naredbe za uzimanje krvi bez saglasnosti

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola

Datum

Povodom prometne nezgode od _____, u kojoj su učestvovali X. Y. i Z.S. kao vozači putničkih motornih vozila, radi prikupljanja potrebnih dokaza, a pozivom na član 45. stav 2. tačka e i član 123. stav 1, 2. i 3. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U

Z A T J E L E S N I P R E G L E D U Z I M A N J E K R V I I U R I N A O D O S U M N J I Č E N O G I / L I D R U G O G L I C A

Dana _____, u mjestu _____, u prometnoj nezgodi učestvovao je X.Y. (lični podaci) koji je upravljao pmv marke VW tip "golf IV" reg br. _____ desio se događaj u kojem je _____

_____. Imajući u vidu činjenice da je u pomenutom događaju došlo do tjelesnog povređivanja _____

_____, a što je utvrđeno na uvidaju, neposrdnim opažanjem, to je u cilju utvrđivanja postojanja činjenica ili tragova važnih za krivični postupak kao i posljedica krivičnog djela, neophodan tjelesni pregled, uzimanje krvi i urina radi analize prisustva alkohola i druge ljekarske radnje _____ od sljedećih lica _____.

U slučaju nemogućnosti uzimanja urina od navedenih lica, izvršiti uzimanje krvi dva puta u razmaku od 45 do 60 minuta.

Kako navedena lica ne daju pristanak da se nad njima izvrši tjelesni pregled i uzimanje uzoraka krvi i urina, a imajući u vidu opasnost od odlaganja, jer bi činjenice i tragovi koje se sada pronadu na tijelu imenovanih kasnije mogle biti uništene, a mogu biti važne za krivični postupak,

to kantonalni tužilac smatra da su ispunjeni uslovi iz čl. 123. st. 3. ZKP-a FBiH, zbog čega je i izdao gornju naredbu za tjelesni pregled i uzimanje uzoraka krvi i urina od navedenih lica.

Tjelesni pregled izvršiće _____.

Tužilac

Međutim, nije rijetka situacija da je iz raznih razloga od određene osobe nemoguće uzeti uzorak urina (nepokretna zbog zadobijenih povreda, u besvjesnom stanju, zbog specifičnih povreda, ne može da mokri i sl.). Uzeti uzorak krvi bez uzorka urina, sa sudsko-medicinskog aspekta ima relativnu važnost i značaj za utvrđivanje procenta alkoholiziranosti te osobe u momentu nezgode. Činjenica je da se krv i urin od osobe koja je učestvovala u saobraćajnoj nezgodi uzima nakon izvjesnog vremena od momenta same nezgode. To je i normalno i zavisi od niza objektivnih faktora (obavještavanja policije o nezgodi, obavještavanja tužioca, izlaska na mjesto nezgode, udaljenosti mjesta nezgode od medicinske ustanove, učesnik nije zatečen na licu mjesta i sl., momenta izdavanja naredbe i vremena potrebnog za njenu realizaciju). Ako je uzet samo uzorak krvi, alkoholemijskom pretragom se utvrdi procenat alkohola u krvi u tom uzorku i to je vrijednost u trenutku uzimanja uzorka. Međutim, ako je od momenta nezgode prošlo jedan ili više sati, potrebno je narediti vještačenje radi utvrđivanja stepena alkoholiziranosti u vrijeme nezgode, a za pouzdano vještačenje nema dovoljno elemenata, jer se ne zna da li je osoba u momentu uzimanja uzorka bila u fazi resorpcije ili eliminacije alkohola, pa vještak može samo alternativno da se izjasni, što relativizuje princip utvrđivanja istine. Nije sporno da će se u sumnji uzeti rezultat koji je povoljniji za osumnjičenog-optuženog, ali navedena situacija može da se relativno jednostavno izbjegne. Sugerira se da se u naredbi za uzimanje krvi i urina postavi alternativan zahtjev, tako što bi se naredilo: "... u slučaju nemogućnosti uzimanja uzorka urina, da se uzorak krvi uzme dva puta u razmaku od 45 min. ili jedan sat vremena." Na osnovu rezultata ta dva uzorka krvi, vještak može pouzdano da odredi stepen alkoholiziranosti u momentu same nezgode.

3.3.2.2.5. Primjer naredbe za vještačenje krvi sa vremenskom razlikom

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Ovo tužilaštvo je pokrenulo istragu protiv osumnjičenog _____, zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo - _____, iz člana _____ KZ FBiH.

Na osnovu čl. 45. st. 2. tač. e) i čl. 110. st. 1. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

N A R E D B U

ZA VJEŠTAČENJE KONCENTRACIJE ALKOHOLA

1. Ima se izvršiti vještačenje koncentracije alkohola u krvi osumnjičenog _____ u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode.

Prema podacima u spisu, do saobraćajne nezgode je došlo dana _____. godine oko _____ časova, a krv je od osumnjičenog uzeta dana _____ godine u _____ sati. Izvršenom alkoholometrijskom pretragom je u krvi osumnjičenog _____ utvrđena koncentracija od _____ g/kg.

S obzirom na vremensku razliku od događanja saobraćajne nezgode do uzimanja krvi radi alkoholometrijske pretrage potrebno je da vještak izvrši preračunavanje radi utvrđivanja stanja i koncentracije alkohola u krvi osumnjičenog u vrijeme kad se saobraćajna nezgoda dogodila.

2. U toku vještačenja izvršiće se analiza relevantne medicinske dokumentacije i drugih podataka u spisu, a zatim će se dati nalaz i mišljenje o koncentraciji alkohola u vrijeme nezgode.
3. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
4. Shodno čl. 112. st. 1. ZKP-a FBiH, za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (čl. 96. ZKP-a FBiH) kao i bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, srodnik osumnjičenog po krvi u pravoj liniji, srodnik osumnjičenog u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik osumnjičenog po tazbini do drugog stepena, kao i usvojenik i usvojilac osumnjičenog (čl. 97. st. 1. ZKP-a FBiH), te osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno (oštećeni).

Shodno čl. 112. st. 2. ZKP-a FBiH razlog za izuzeće vještaka postoji i u slučaju ukoliko je vještak zajedno sa osumnjičenim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu ili drugoj pravnoj osobi, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod osumnjičenog ili oštećenog.

5. Vještačenje se povjerava vještaku dr. _____, koji će vještačenju pristupiti odmah po preuzimanju naredbe, relevantne podatke može dobiti uvidom u tužilački spis, a svoj **nalaz i mišljenje, sa troškovnikom**, će dostaviti ovom Tužilaštvu u tri primjerka.
6. Troškove vještačenja snosi _____ Tužilaštvo.

Tužilac

Kao što je ranije navedeno utvrđivanje alkoholiziranosti se može utvrđivati i na drugi način- ljekarskim pregledom, iskazima svjedoka i sl.

Alkoholiziranost kao objektivno stanje u spoljnjem svijetu i kao krivična pravna relevantna činjenica može se i mora utvrditi svim dokaznim sredstvima koja su podobna da takvu činjenicu utvrde i dokažu.

Ukoliko bi svjedoci u nekom konkretnom slučaju potvrdili da je otpušeni teže govorio, da je zaplitaio jezikom, da se u hodu zanosio, i tome slično, onda bi se i bez analize krvi, moglo uzeti kao utvrđeno da je takav optuženi u alkoholiziranom stanju...

U stavu 3. propisuje da poduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenog, odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje sud, a ako postoji opasnost od odlaganja - tužilac.

U istražnom postupku, po pravilu dolazi do postupanja tužioca u naređivanju poduzimanja radnje tjelesnog pregleda osumnjičenog, a izuzetno to naređuje sud.

U stavu 4. zabranjuje se primjena bilo kakvih medicinskih intervencija ili davanje određenih sredstava, čime bi se utjecalo na volju i svijest pri davanju iskaza. Vidi komentar ZKP.

U stavu 5. navedenog člana je propisano: **Ako je postupljeno protivno odredbama ovog člana, na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.**

Odredbama stavova 1- 4. ovoga člana su propisani način, sredstva i metode pribavljanja važnih dokaza od učesnika prometne nezgode. Međutim, ako su ovi dokazi ili izjave pribavljeni protivno ovih odredbi, nedozvoljenim sredstvima ili metodama, oni ne mogu biti osnov sudske odluke. Suprotno postupanje predstavlja apsolutno bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz čl. 297. st. 1 tač. i) zakona.

Ovo jasno ukazuje da je potrebno obratiti pažnju prilikom postupanja i izdavanja naredbi za postupanje, jer se može desiti da se ostane bez možda jedinog dokaza u nekom predmetu.

3.3.3. Naredbe vezane za tragove i predmete nezgode

Prilikom svake prometne nezgode, po pravilu ostaju tragovi na prostoru gdje se dogodila prometna nezgoda i ti tragovi mogu biti okarakterizirani kao tragovi vožnje, tragovi kočenja, tragovi zanošenja i klizanja, tragovi eksplozije gume, tragovi boje, tragovi polomljenih farova i pokazivača pravca.

Također pri kontaktu između dva ili više vozila na vozilima i oko mjesta kontakta ostaju tragovi ulubljenja lima u predjelu kojim je ostvaren kontakt, tragovi blata i zemlje koji obično ispadaju iz blatobrana i donjeg postroja prilikom kontakta, te polomljeni dijelovi stakla sa vozila, tragovi boje, ogrebotine i druga oštećenja i sl.

Obično prilikom kontakta između vozila i pješaka na vozilu ostaju tragovi brisanja tankog sloja prašine koja postoji na svim vozilima, osim na svježe opranim, a ostaju tom prilikom i ogrebotine i druga oštećenja na vozilu kao i tragovi odjeće i tragovi biološkog porijekla.

Kao što je ranije navedeno prilikom vršenja uviđaja prometne nezgode treba posebno obratiti pažnju na tragove i predmete vezane za konkretnu prometnu nezgodu, te iste pronaći, fiksirati i na odgovarajući način prikupiti i uzorke obezbijediti na adekvatan način, radi potrebe kasnijeg vještačenja.

Potrebno je uzeti nesporne uzroke sa vozila kao i uzorke koji su ostali na kolovozu i oko mjesta prometne nezgode radi poređenja istih i utvrđivanja njihovog porijekla, te pripadnosti-ma određenim vozilima ili drugim učesnicima u nezgodi.

Ako se prilikom vršenja uviđaja neko od učesnika prometne nezgode poziva na činjenicu da je do predmetne nezgode došlo iz razloga što određeni učesnik nije dao pokazivač pravca, onda je potrebno uzeti sa vozila sijalicu/žarulju pokazivača pravca, jer se vještačenjem može utvrditi da li je ista prilikom nezgode i kontakta vozila bila upaljena ili ne.

Značajno je istaći da prilikom kontakta vozila i pješaka na vozilu osim tragova brisanja prašine u većini slučajeva ostaju mikro tragovi u vidu vlakana koji pripadaju odjeći nastradalog pješaka, a u velikom broju slučajeva na vozilu koje je ostvarilo kontakt sa čovjekom mogu se naći tragovi biološkog porijekla, kao što su krv, dlake a ponekad i dijelovi tkiva. Oni su najčešće locirani na onim mjestima na vozilu sa kojima je došlo do kontakta između pješaka i vozila, i neophodno je na odgovarajući način takve tragove obezbijediti i fiksirati kako bi se mogla izvršiti potrebna vještačenja.

U tu svrhu se po potrebi određuju-naređuju vršenja vještačenja vezana za određivanje krvne grupe, pripadanja određenih tragova ostalih na ljudima ili njihovoj odjeći određenom vozilu - ostaju mikro tragovi farbe na odjeći, na osnovu kojih se može utvrditi pripadnost nekom vozilu i sl.

Ponekad je potrebno izvršiti i DNK analizu radi utvrđivanja da li nesporni tragovi na vozilu pripadaju određenoj osobi koja je učestvovala u prometnoj nezgodi, radi čega se na adekvatan način i po potrebi uz naredbu suda uzimaju nesporni tragovi te se odgovarajućim vještačenjem njihova pripadnost dovodi u vezu sa tragovima pronađenim i otkrivenim u prometnoj nezgodi.

3.4. Obdukcija i ekshumacija leša - čl. 103. ZKP BiH, odnosno analogni članovi ZKP FBiH, RS i DB

Članom 103. ZKP BiH propisano je:

Stav 1. Pregled i obdukcija leša poduzeće se uvijek kad u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da se ne radi o prirodnoj smrti. Ako je leš već zakopan, određiće se ekshumacija u cilju njegovog pregleda i obdukcije.

Stav 2. Pri obdukciji leša poduzeće se potrebne mjere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o vanjskim i unutrašnjim tjelesnim osobinama leša.

U ovom članu Zakon predviđa da se u svim slučajevima sumnjive smrti ima izvršiti pregled i obdukcija leša. Cilj ove radnje je da se utvrdi uzrok smrti, da li je smrt nastupila prirodno ili nasilno. Prvo se poduzima pregled leša i to je radnja koja prethodi svakoj obdukciji, ali se nakon svakog pregleda ne mora vršiti obdukcija. Pregled može izvršiti samo ljekar, kao stručno lice, ali to ne mora biti ljekar specijalista koji će vršiti obdukciju, ako bude potrebno. Obdukcija je obavezna ako postoji sumnja da je smrt nasilna, odnosno da je nastupila u vezi ili povodom izvršenja krivičnog djela. Ako je leš zakopan, zakon predviđa ekshumaciju u cilju pregleda i obdukcije.

Prema navedenom, razjašnjenju uzroka smrti, načinu i vremenu nastanka prethodi pregled leša, a to se u sudsko medicinskoj nauci naziva vanjski pregled leša. Ta radnja u procesno-pravnom smislu ima karakter vještačenja, u kojoj vještak u okviru primjene stručnih i naučnih pravila svoje struke utvrđuje činjenice važne za krivični postupak.

Nakon toga se utvrđuje identitet leša, što se u većini slučajeva čini na osnovu ličnih isprava i prepoznavanja od strane rodbine. Međutim, u sumnjivim stvarima, ili kad je nemoguće utvrditi identitet, sačinjava se detaljan opis leša sa nadenim specifičnostima koje mogu poslužiti za identificiranje, te se pored ostalih radnji poduzetih radi identificiranja (provjere da li je prijavljen nestanak osobe, CIPS evidencija i sl.) može izdati i objava u smislu čl. 444. zakona.

U članu 104. stav 1. ZKP BiH je propisano da pregled i obdukciju leša vrši specijalizirana medicinska ustanova i tada se primjenjuju odredbe čl. 102, ali je u st. 2. propisano da se pregled i obdukcija mogu vršiti i van medicinske ustanove i za takvo vještačenje su propisane odredbe u čl. 104. Može ga vršiti samo ljekar specijalista sudske medicine, vještačenjem rukovodi tužilac i u zapisnik unosi nalaz i mišljenje vještaka, a za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrlog, već se može saslušati kao svjedok.

(Detaljnije vidi: Komentar ZKP BiH, uz čl. 103. str. 309-314)

U najvećem broju slučajeva prometnih nezgoda u kojima je neko od učesnika ili sapatnika izgubio život neophodno je narediti vršenje obdukcije poginulog, jer je smrt nasilna i postoji osnov sumnje da je izvršeno krivično djelo.

Još prilikom vršenja uvidaja, nakon konstatiranja smrti od ovlaštenog ljekara, tužilac izdaje neophodne naredbe za prevoz poginulog do klinike za sudsku medicinu ili patologiju, ili na drugo mjesto, gdje će se obaviti obdukcija, kao i naredbu za prijem leša od strane te ustanove ili dr. do dobijanja naredbe za vršenje obdukcije.

U zavisnosti od okolnosti prometne nezgode i nastalih posljedica, postoji situacija kada nije neophodno narediti vršenje obdukcije. Ako je osoba koja je kao vozač prouzrokovala prometnu nezgodu i sama poginula u njoj, onda se u smislu odredbe čl. 205. ZKP BiH, odnosno odgovarajućih članova analognih zakona, neće voditi krivični postupak, pa nema razloga za vršenje obdukcije, već je u većini slučajeva dovoljno izvršiti vanjski pregled leša.

3.4.1. Primjer (obrazac) naredbe za vanjski pregled leša

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Povodom saobraćajne nezgode od _____, u kojoj je u mjestu _____ život izgubio X. Z. iz _____, pozivom na članove 45. stav 2. tačka e), 110. stav 1. i 117. stav 1 ZKP-a FBiH (ili drugi analogni zakon i član), tužilac _____ izdaje

NAREDBU O VANJSKOM PREGLEDU LEŠA

1. Ima se izvršiti vanjski pregled leša-mrtvog tijela _____.
2. Prilikom vanjskog pregleda pokušaće se utvrditi uzrok i vrijeme smrti.
3. Ukoliko na lešu postoje povrede, one će se opisati, navešće se karakter tih povreda, koliko ih ima, čime su mogle biti nanesene, da li ih je nanio umrli ili neko drugi, te da li su te povrede i na koji način mogle dovesti do smrtnog ishoda.
4. Ako se prilikom vanjskog pregleda na lešu pronađu strana tijela ili tijela nepoznatog sadržaja, potrebno ih je izuzeti i sačuvati radi eventualnog odgovarajućeg vještačenja.
5. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
6. Vanjski pregled leša se povjerava ljekaru specijalisti _____, koji će vršenju vanjskog pregleda pristupiti odmah, a svoj nalaz i mišljenje će dostaviti ovom Tužilaštvu u tri primjerka.
7. Troškove vještačenja snosi Tužilaštvo po ispostavljanju troškovnika.

Tužilac/Tužitelj

Veoma često se događaju situacije kada osoba teško povrijeđena u prometnoj nezgodi umre nakon izvjesnog vremena, iako joj je blagovremeno i sve vrijeme pružana adekvatna medicinska pomoć. Taj vremenski period često bude i znatno duži. U takvoj situaciji je neophodno naložiti u naredbi za obdukciju da se vještak što preciznije izjasni o važnoj okolnosti - da li postoji uzročna veza između povreda koje je osoba zadobila u nezgodi i nastupjele smrti. Od tog izjašnjenja zavisi i pravilno kvalificiranje krivičnog djela.

Prilikom određivanja naredbe treba naglasiti da se sa leša uzme uzorak krvi i po potrebi drugi uzorci, radi vršenja analize na alkohol, kao i za potrebe drugih vještačenja, koja bi mogla uslijediti.

3.4.2. Primjer naredbe za obdukciju sa izjašnjenjem o uzročnoj vezi

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

NAZIV USTANOVE ili VJEŠTAKA SPECIJALISTE SUDSKE MEDICINE

Povodom događaja od (*datum*) _____, u kojem je u saobraćajnoj nezgodi u direktnom sudaru vozila u (*navesti mjesto*), kao saputnik u vozilu život izgubio _____, pozivom na članove 45. stav 2. tačka e), 110. stav 1, 117. stav 1. i 237. ZKP-a FBiH (ili drugi članovi analognih zakona), tužilac _____ izdaje

NAREDBU ZA OBDUKCIJU

1. Ima se izvršiti obdukcija leša-mrtvog tijela _____ (nužni podaci za identificiranje).
2. U nalazu o obdukciji će se navesti uzrok i, po mogućnosti, vrijeme smrti. Ukoliko se na lešu pronađe kakva povreda ona će se opisati, utvrditi da li je ta povreda nanesena od strane umrlog ili nekog drugog, čime je nanesena, koji je karakter te povrede, kada je nanesena u odnosu na vrijeme nastupanja smrti, a ako je pronađeno više povreda, onda je potrebno izjašnjene da li su nanesene istim sredstvom, koja je od njih neposredno utjecala na smrtni ishod, a ako je bilo više smrtonosnih povreda, onda koje su od njih svojim zajedničkim djelovanjem i na koji način doprinijele nastanku smrti.
3. S obzirom na to da je do smrti _____ došlo nakon 50 dana od dana zadobijanja povreda u prometnoj nezgodi potrebno je da se prilikom vršenja obdukcije obrati naročita pažnja i utvrdi uzrok smrti, odnosno da li je nastupanje smrti u uzročnoj vezi sa primarnim povredama koje je umrli zadobio u prometnoj nezgodi.
4. Potrebno je i izjašnjenje da li je do smrti došlo usljed povreda koje je zadobio umrli, ili zbog posebnog stanja njegovog organizma, ili, pak, zbog drugih slučajnih okolnosti.
5. Ukoliko se u toku obdukcije nađe biološki materijal (krv, pljuvačka, sperma, urin itd.) potrebno ga je sačuvati za eventualno biološko vještačenje.
6. Isto tako, ukoliko se u toku obdukcije nađe neko strano tijelo ili sadržaj nepoznatog porijekla (predmet, dio metka, nepoznata tekućina) isti će se također sačuvati radi eventualnog odgovarajućeg vještačenja.
7. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
8. Shodno čl. 112. st. 1. ZKP-a FBiH, za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (čl. 96. ZKP-a FBiH) kao i bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, srodnik osumnjičenog po krvi u pravoj liniji, srodnik osumnjičenog u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik osumnjičenog po tazbini do drugog stepena, kao i usvojenik i usvojilac osumnjičenog (čl. 97. st. 1. ZKP-a FBiH), te osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno (oštećeni).
9. Shodno čl. 112. st. 2. ZKP-a FBiH, razlog za izuzeće vještaka postoji i u slučaju ukoliko je vještak zajedno sa osumnjičenim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu ili drugoj pravnoj osobi, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod osumnjičenog ili oštećenog.
10. Obdukcija se povjerava specijalisti sudske medicine Dr. X.Z., koji će vršenju obdukcije pristupiti odmah, a svoj nalaz i mišljenje će dostaviti ovom tužilaštvu u tri primjerka, zajedno sa troškovnikom za obavljeno vještačenje.
11. Troškove vještačenja snosi (tužilaštvo koje izda naredbu), po dostavljenom računu (troškovniku).

Tužilac/Tužitelj

3.4.3. Primjer (obrazac) naredbe o obdukciji

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

NAZIV USTANOVE ili

VJEŠTAKA SPECIJALISTE SUDSKE MEDICINE

Povodom događaja od (datum)_, u kojem je u saobraćajnoj nezgodi u direktnom sudaru vozila u (navesti mjesto), kao saputnik u vozilu život izgubio _____, pozivom na članove 45. stav 2. tačka e, 110. stav 1, 117. stav 1. i 237. ZKP-a FBiH (ili drugi članovi analognih zakona), tužilac _____ izdaje

NAREDBU ZA OBDUKCIJU

1. Ima se izvršiti obdukcija leša-mrtvog tijela _____ (nužni podaci za identificiranje).
2. U nalazu o obdukciji će se navesti uzrok i, po mogućnosti, vrijeme smrti. Ukoliko se na lešu pronađe kakva povreda ona će se opisati, utvrditi da li je ta povreda nanesena od strane umrlog ili nekog drugog, čime je nanesena, koji je karakter te povrede, kada je nanesena u odnosu na vrijeme nastupanja smrti, a ako je pronađeno više povreda, onda je potrebno izjašnjene da li su nanesene istim sredstvom, koja je od njih neposredno utjecala na smrtni ishod, a ako je bilo više smrtonosnih povreda, onda koje su od njih svojim zajedničkim djelovanjem i na koji način doprinijele nastanku smrti.
3. Potrebno je i izjašnjenje da li je do smrti došlo usljed povreda koje je zadobio umrli, ili zbog posebnog stanja njegovog organizma, ili pak, zbog drugih slučajnih okolnosti.
4. Ukoliko se u toku obdukcije nađe biološki materijal (krv, pljuvačka, sperma, urin itd.) potrebno ga je sačuvati za eventualno biološko vještačenje.
5. Isto tako, ukoliko se u toku obdukcije nađe neko strano tijelo ili sadržaj nepoznatog porijekla (predmet, dio metka, nepoznata tekućina) isti će se također sačuvati radi eventualnog odgovarajućeg vještačenja.
6. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
7. Shodno čl. 112. st. 1. ZKP-a FBiH, za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (čl. 96. ZKP-a FBiH) kao i bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, srodnik osumnjičenog po krvi u pravoj liniji, srodnik osumnjičenog u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik osumnjičenog po tazbini do drugog stepena, kao i usvojenik i usvojilac osumnjičenog (čl. 97. st. 1. ZKP-a FBiH), te osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno (oštećeni).
8. Shodno čl. 112. st. 2. ZKP-a FBiH, razlog za izuzeće vještaka postoji i u slučaju ukoliko je vještak zajedno sa osumnjičenim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu ili drugoj pravnoj osobi, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod osumnjičenog ili oštećenog.
9. Obdukcija se povjerava specijalisti sudske medicine Dr. X.Z., koji će vršenju obdukcije pristupiti odmah, a svoj nalaz i mišljenje će dostaviti ovom tužilaštvu u tri primjerka, zajedno sa troškovnikom za obavljeno vještačenje.
10. Troškove vještačenja snosi (tužilaštvo koje izda naredbu), po dostavljenom računu (troškovniku).

Tužilac/Tužitelj

3.5. Saobraćajno-tehničko vještačenje

Saobraćajne nezgode s obzirom na svoju specifičnu prirodu, uglavnom nameću potrebu za određivanjem saobraćajno-tehničkih vještačenja radi razjašnjavanja uzroka i toka prometne nezgode, kao i nastupjelih posljedica. Koliko god imaju sličnosti, pojedinačne nezgode su poseban događaj za sebe sa specifičnostima koje ih u svakom slučaju individualiziraju. Zbog toga i možemo reći da je svaka slučaj za sebe i treba joj tako i pristupati u cilju njenog razrješavanja.

Prometne nezgode se događaju pod raznim okolnostima i zbog različitih propusta učesnika, pa su i kriteriji za njihovu pojelu mnogobrojni i različiti, ali prema strukturi učesnika mogu se podijeliti na nezgode u kojima učestvuju: vozila (jedno ili više), pješaci i biciklisti i motorciklisti. Svaka od ovih nezgoda nosi grupne karakteristike i različite načine pristupanja pronalaženju njihovog uzroka, toka nastanka i posljedica, a samim tim je još prilikom uviđaja neophodno vršiti i prikupljanje relevantnih podataka, koji će kasnije biti značajni za potrebe vještačenja.

Direktni sudari između vozila se događaju tako što jedan od učesnika prelazi na drugu kolovoznu traku, namijenjenu za učesnike iz suprotnog smjera. Potrebno je utvrđivati koji je od vozača prešao na drugu stranu kolovoza, gdje je mjesto kontakta na putu, kao i mjesto kontakta na vozilima.

Bočni sudari, kod kojih se ostvaruje kontakt prednjeg dijela jednog vozila sa bočnim dijelom drugog vozila, uglavnom se događaju na raskrsnicama u gradu, ili prilikom uključivanja na put sa pravom prvenstva prolaza. Događaju se uglavnom zbog nepoštivanja ili "iznuđivanja" prava prvenstva prolaza, slabe procjene i sl. Potrebno je obratiti pažnju na postojanje saobraćajnih znakova koji određuju status ulice ili puta, postojanje znakova ograničenja na putu sa pravom prvenstva prolaza, režim rada semafora u vrijeme nezgode, vrstu kolovoznog zastora, širinu i druge karakteristike kolovoza u slučaju nepostojanja saobraćajnog znaka i sl.

Sudari prednjeg dijela jednog vozila sa zadnjim dijelom drugog vozila, relativno se često događaju u uslovima savremenog prometa, kada se veći broj vozila kreće u koloni. Pravno se obično jednostavno rješavaju (ne držanje dovoljnog odstojanja), ali nije naodmet utvrditi da li je i zbog čega prvo vozilo naglo smanjivalo brzinu i da li je to opravdano u datoj saobraćajnoj situaciji (postoji obaveza da vozač o poduzimanju radnji blagovremeno obavijesti druge učesnike o svojoj namjeri).

Učestvovanje jednog vozila u nezgodi je česta pojava, a njeni uzroci su obično u vozaču ili nastalom mehaničkom kvaru. Potrebno je utvrditi koji je od ova dva moguća uzroka doveo do nezgode. Izvršiti kontrolu komandi na vozilu i psihofizičko stanje vozača ako je to moguće (događa se da je vozilo teško havarisano; vozač poginuo). U takvim situacijama posvetiti više pažnje ispitivanju i pronalaženju tragova na mjestu nezgode, pristupiti određenim vještačenjima radi utvrđivanja uzroka.

Učešće pješaka u nezgodi zahtijeva nešto drugačiji pristup i prilikom razrješavanja takvih nezgoda o tome treba voditi računa. Oštećenja do kojih dolazi na vozilu prilikom kontakta sa pješakom su po svom intezitetu i lokalitetu daleko manja, nego u sudaru dva vozila. Također treba voditi računa o povredama nanesenim pješaku, jer su one u direktnoj vezi sa oblikom i dimenzijama dijelova vozila, koji su ostvarili kontakt sa pješakom, a na koje utiču i pravac kretanja pješaka kao i visina pješaka i sl. (odrasla osoba, dijete...). Obratiti pažnju na oštećenja ostala na vozilu (često ostaju samo obrisi prašine), kao i na odbačaj predmeta koji pripadaju pješaku (obuća spala sa nogu; predmeti koje je nosio pješak...), jer daljina i odbačaj tih predmeta su u direktnoj vezi sa položajem pješaka i brzinom kretanja vozila u momentu nezgode.

Učešće bicikliste i motorcikliste, također, ima svojih specifičnosti, vezanih za mjesto kontakta, odbačaj tijela i bicikla, odnosno motorcikla, tijela suvozača i drugih predmeta. Motorcikli

se kreću mnogo brže i prilikom sudara sa automobilom daljine odbačaja su mnogo veće u odnosu na mjesto kontakta, a to je u direktnoj vezi sa brzinom kretanja vozila u trenutku udara.

U zavisnosti od toga kako se dogodila prometna nezgoda i ko su učesnici prometne nezgode u većini predmeta sa postojanjem osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo pojavljuje se i potreba i neophodno je izdati naredbu za saobraćajno-tehničko vještačenje uslova pod kojima je došlo do konkretne nezgode.

Naredbom za ovo vještačenje od vještaka prometne struke traži se izjašnjenje obično o brzini kretanja vozila koja su učestvovala u prometnoj nezgodi, razlogu njihovog skretanja sa kolovoza, te druge okolnosti, a vezano za konkretnu prometnu nezgodu sa posebnim osvrtom na mogućnost izbjegavanja nastajanja prometne nezgode u konkretnim okolnostima, izjašnjenje o prilagodenoj brzini pri kojoj bi bilo moguće izbjegavanje nezgode, kao i bočnom pomaku usljed izbjegavanja obično pješaka, razdaljini na kojoj su pješaci uočeni i niz drugih okolnosti do kojih vještak može da dođe proračunima kroz vršenje vremensko-prostorne analize toka događanja predmetne nezgode.

S obzirom na to da je svaka prometna nezgoda specifična u pogledu učesnika, načina na koji nastaje i vremenskih uvjeta pod kojima nastaje, neophodno je u naredbi, koja se izdaje radi vršenja saobraćajno tehničkog vještačenja, vještaku naznačiti koje elemente treba da analizira i na koja pitanja treba da da odgovor kroz svoj nalaz i mišljenje prilikom vještačenja svake prometne nezgode.

Ranije važećim Zakonom o krivičnom postupku bilo je određeno da se u slučaju neadekvatnog vještačenja može perdložiti novo vještačenje od strane stranaka u postupku ili pak suda, a u slučaju nesaglasnosti ta dva vještačenja sud je obično određivao tzv. supervještačenje koje je obično povjeravano nekoj ovlaštenoj ustanovi (obično saobraćajnom fakultetu ili insitutu za saobraćaj) i takvo vještačenje je prihvatano kao adekvatno, s obzirom na to da je dato od tima stručnjaka sa te ustanove.

Međutim, novim Zakonom o krivičnom postupku nije predviđena niti propisana takva mogućnost, tako da u slučaju dva različita nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke koji su angažovani od strane tužioca i osumnjičenog-optuženog nije predviđeno, niti propisano ni usaglašavanje tih vještaka, niti pak određivanje nadvještačenja.

Mada nije precizno određeno, u slučaju potrebe za prevazilaženjem takve situacije mogućnost da naredi saobraćajno-tehničko vještačenje ima sud, međutim, ni u tom slučaju nije određeno na koji način se postupa u prihvatanju nekog od tih nalaza i mišljenja vještaka saobraćajne struke.

Praksa u postupanju vezano za ovu problematiku je različita u raznim sudovima i vjerovatno će se kroz različitu primjenu u praksi doći do adekvatnog rješenja ovog problema, koji bi mogao biti inkorporiran u zakonu.

3.5.1. Primjer (obrazac) naredbe za saobraćajno vještačenje

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

Povodom saobraćajne nezgode koja se dogodila u _____, dana _____, ovo tužilaštvo je pokrenulo istragu protiv osumnjičenog _____, zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo _____, iz člana _____ KZ FBiH.

Na osnovu članova 45. stav 2. tačka e) i 110. stav 1. ZKP-a FBiH, tužilac _____ izdaje

NAREDBU ZA VJEŠTAČENJE SAOBRAĆAJNE NEZGODE

1. Ima se izvršiti vještačenje svih okolnosti nastanka navedene saobraćajne nezgode, koja je predmet istrage. U nalazu i mišljenju vještak je dužan osvrnuti se na one okolnosti koje su, posredno ili neposredno, dovele do nastanka saobraćajne nezgode. Te okolnosti su npr.: brzina kretanja vozila kojim je upravljao osumnjičeni ili drugi učesnik u nezgodi, preglednost i vidljivost, mogućnost izbjegavanja udara ili sudara bočnim pomakom ili reagiranjem na kočioni mehanizam, tehnička ispravnost vozila, način kretanja pješaka i utjecajna nastanak same nezgode itd.
2. Vještak se upozorava da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke i vještine, te se posebno upozorava da je lažno vještačenje krivično djelo.
3. Shodno čl. 112. st. 1. ZKP-a FBiH, za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (čl. 96. ZKP-a FBiH) kao i bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, srodnik osumnjičenog po krvi u pravoj liniji, srodnik osumnjičenog u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik osumnjičenog po tazbini do drugog stepena, kao i usvojenik i usvojilac osumnjičenog (čl. 97. st. 1. ZKP-a FBiH), te osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno (oštećeni).
4. Shodno čl. 112. st. 2. ZKP-a FBiH razlog za izuzeće vještaka postoji i u slučaju ukoliko je vještak zajedno sa osumnjičenim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu ili drugoj pravnoj osobi, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod osumnjičenog ili oštećenog.
5. Vještačenje se povjerava vještaku saobraćajne struke _____, koji će vještačenju pristupiti odmah po preuzimanju naredbe, relevantne podatke može dobiti uvidom u tužilački spis, a svoj nalaz će dostaviti ovom tužilaštvu u tri primjerka.
6. Troškove vještačenja snosi Tužilaštvo _____ i biće isplaćeni po ispostavljanju računa od strane vještaka.

Tužilac

3.6. Saslušanje svjedoka

Jedan od načina dobijanja informacija i saznanja o događanju predmetne prometne nezgode, naročito u onim slučajevima gdje postoji nedostatak tragova ili su učinjeni propusti u njihovom otkrivanju, fiksiranju i prikupljanju predstavlja i saslušavanje oštećenog i drugih svjedoka - očevidaca prometne nezgode.

Svjedoci mogu dati značajan i važan doprinos o onome šta su zapazili i o toku događanja predmetne prometne nezgode.

Zakon o krivičnom postupku je u odredbama čl. 100. ZKP-a, kao i drugim članovima, precizno predvidio i propisao upozorenja koja se moraju uputiti prema svjedoku prilikom njegovog ispitivanja.

Međutim, neophodno je da se vodi računa da svjedoci često imaju subjektivan pristup prema određenim objektivnim činjenicama vezanim za prometnu nezgodu, tako da nisu baš najpouzdaniji izvor neposrednog uzroka i toka događaja, mada mogu svjedočiti i o ponašanju i stanju učesnika prije nezgode (zamor, alkoholiziranost i sl.), kao i o događaju poslije prometne nezgode.

Posebnu pažnju treba posvetiti svjedocima koji su bili putnici u vozilima koja su učestvovala u nezgodi, jer oni u većini slučajeva pokazuju sklonost da u svojim ocjenama i iskazima stanu na stranu vozača u čijem su se vozilu nalazili, što treba imati u vidu prilikom ocjene njihovih iskaza.

3.6.1. Primjer zapisnika o saslušanju svjedoka

NAZIV NADLEŽNOG TUŽILAŠTVA

Broj protokola Tužilaštva:

Datum:

Mjesto:

**Z A P I S N I K
O SASLUŠANJU SVJEDOKA**

Sastavljen dana _____. godine, u prostorijama Kantonalnog tužilaštva TK, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela _____ iz člana __. KZ F BiH.

P R I S U T N I:

Tužilac

Svjedok

Zapisničar

Saslušanje svjedoka započeto u ____ sati

Svjedok se u smislu članova 8. i 9. ZKP-a FBiH poučava da su u krivičnom postupku u ravnopravnoj upotrebi bosanski, hrvatski i srpski jezik, da su službena pisma latinica i ćirilica, te da će se svjedoku osigurati usmeno prevođenje onoga što on iznosi, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala putem sudskog tumača, ukoliko isti ne razumije jedan od službenih jezika BiH, odnosno FBiH.

Svjedok izjavljuje da je razumio gornja prava i da ih se odriče, jer razumije jezik na kojem se vodi postupak.

U smislu čl. 100. st. 2. ZKP-a FBiH svjedok se opominje da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, te se upozorava da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.

U smislu čl. 100. st. 3. ZKP-a FBiH svjedok daje slijedeće podatke:

- Ime i prezime: _____
- Ime oca ili majke: _____
- Zanimanje: _____
- Mjesto i adresa stanovanja: _____
- Mjesto i godina rođenja: _____
- Odnos sa osumnjičenim i oštećenim: _____

Svjedok se poučava da ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju, ali da je dužan dati odgovore i na ta pitanja ako mu se da imunitet.

Nakon toga, svjedok se upozorava da je dužan o promjeni adrese ili boravišta obavijestiti tužilaštvo i sud.

Svjedok se upozorava da je dužan odazvati se na poziv tužilaštva, a ako to ne učini može biti naređeno njegovo prinudno dovođenje ili kažnjavanje novčanom kaznom do 5.000 KM.

Svjedok se, također, upozorava da je dužan svjedočiti i da u slučaju odbijanja svjedočenja bez opravdanog razloga, može biti kažnjen novčanom kaznom do 30.000 KM.

Nakon pouka i upozorenja, svjedok iskazuje ono što mu je o predmetu poznato:

SASLUŠANJE SVJEDOKA

Svjedok se upozorava da ima pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da mu se isti pročita.

Svjedok izjavi da je upozorenje razumio, da zapisnik ne treba čitati i da isti potpisuje.

Saslušanje svjedoka završeno u ____ sati.

Zapisničar

Svjedok

Tužilac

3.7. Ispitivanje osumnjičenog

Osnovna pravila izvođenja radnje ispitivanja osumnjičenog Zakon o krivičnom postupku uređuje među osnovnim načelima Zakona u članovima 5, 6, 7. i 10. Članom 6. Zakona uređeno je da osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega, mora mu se omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.

Međutim, osumnjičeni nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja i tim svojim pravom osumnjičeni/optuženi se može služiti tokom cijelog postupka.

Saopćenje osumnjičenom koje krivično djelo mu se stavlja na teret mora sadržavati činjenični opis događaja iz kojeg proizilaze obilježja krivičnog djela i pravnu kvalifikaciju krivičnog djela.

U pogledu krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa ispitu osumnjičenog treba pristupiti što je prije moguće i čim on bude u stanju da odgovara na pitanja, s obzirom na to da prometna nezgoda može i kod njega prouzrokovati iste posljedice kao i kod oštećenog. Nerijetko, osumnjičeni ispoljava spremnost da pomogne u objektivnom i svestranom razjašnjavanju krivičnog djela, međutim, takvo priznanje može da dovede u daljem toku postupka do negativnih posljedica u smislu da osumnjičeni ne želi da daje svoju odbranu, pa u takvoj situaciji, ako nisu utvrđeni i prikupljeni svi valjani i relevantni dokazi vezani za prometnu nezgodu, može da rezultira negativnim ishodom procesuiranog predmeta.

S obzirom na to da je tužilac dužan da tokom provođenja istrage predmet svestrano razmotri i prikupi dokaze koji idu na štetu osumnjičenog, kao i dokaze koji mu idu u korist, to proizilazi da ako osumnjičeni u svojoj odbrani navodi neke od dokaza koji mu idu u korist da je u toku istrage tužilac dužan da provede i te dokaze, a sve radi utvrđivanja objektivnog učinka osumnjičenog u konkretnoj prometnoj nezgodi.

3.7.1. Primjer zapisnika o ispitivanju osumnjičenog

NAZIV NADLEŽNOG TUŽILAŠTVA:

Broj protokola tužilaštva:

Datum:

Mjesto:

Z A P I S N I K O ISPITIVANJU OSUMNJIČENOG

Sastavljen dana _____ . godine, u prostorijama Kantonalnog tužilaštva TK, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela _____ iz člana _____ KZ FBiH.

P R I S U T N I:

Tužilac _____ Osumnjičeni _____ Zapisničar _____

Ispitivanje osumnjičenog započeto u ____ sati

Osumnjičeni se u smislu članova 8 i 9 ZKP-a FBiH poučava da su u krivičnom postupku u ravnopravnoj upotrebi bosanski, hrvatski i srpski jezik, da su službena pisma latinica i ćirilica, te da će se osumnjičenom osigurati usmeno prevođenje onoga što on iznosi, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala putem sudskog tumača, ukoliko isti ne razumije jedan od službenih jezika BiH, odnosno FBiH.

Osumnjičeni izjavljuje da je razumio gornja prava i da ih se odriče, jer razumije jezik na kojem se vodi postupak.

U smislu čl. 92. st. 1. ZKP-a FBiH, osumnjičeni o sebi daje sljedeće podatke:

- Ime i prezime: _____
- Nadimak: _____
- Ime i prezime roditelja, djevojačko prezime majke: _____
- Mjesto rođenja: _____
- Mjesto i adresa stanovanja: _____
- Dan, mjesec i godina rođenja: _____
- Narodnost i državljanstvo: _____
- JMBG: _____
- Zanimanje: _____
- Porodične prilike: _____
- Da li je pismen: _____
- Završene škole: _____
- Da li je, gdje i kada služio vojsku: _____
- Da li ima čin rezervnog vojnog starješine: _____
- Da li se vodi u vojnoj evidenciji i kod kojeg nadležnog organa: _____
- Da li je odlikovan: _____
- Kakvog je imovnog stanja: _____
- Da li je, kad i zašto osuđivan: _____
- Da li je i kad izrečenu kaznu izdržao: _____
- Da li se protiv njega vodi postupak za koje drugo krivično djelo: _____

Osumnjičeni se poučava da je dužan odazvati se pozivu tužilaštva i odmah saopćiti svaku promjenu adrese ili namjeru da promijeni boravište, a ako po tome ne postupi izdaće se naredba za njegovo prinudno dovođenje.

Osumnjičenom se saopćava da postoje osnovi sumnje da je počinio krivično djelo - _____ - iz člana _____ KZ-a FBiH na način da je: _____

Osumnjičeni se, shodno čl. 92. st. 2. ZKP-a FBiH, poučava o sljedećim pravima:

- da nije dužan iznijeti svoju odbranu, niti odgovarati na postavljena pitanja;
- da može uzeti branioca po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, kao i da ima pravo na branioca bez naknade u slučajevima predviđenim ZKP F BiH;
- da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist;
- da ima pravo u toku istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

Izjašnjavajući se o gornjim pravima, osumnjičeni izjavi: Razumio sam prava koja ste mi pročitali, svoju ću odbranu iznijeti sam i branilac mi za sada nije potreban.

potpis osumnjičenog

Osumnjičeni izjavljuje da mu ne treba dodatno vrijeme za pripremanje odbrane.

Nakon toga, osumnjičeni u svoju odbranu izjavi: _____

ISPIT OSUMNJIČENOG

Nakon ispitivanja osumnjičenom je pročitano zapisnik.

Osumnjičeni nema primjedbi na zapisnik i isti potpisuje.

Ispitivanje osumnjičenog završeno u ___ sati.

Osumnjičenom se predaje kopija zapisnika.

Zapisničar

Osumnjičeni

Tužilac

4. MJERE OBEZBJEĐENJA PRISUSTVA OSUMNJIČENOG U POSTUPKU I USPJEŠNO VOĐENJE POSTUPKA

Kada su u pitanju ove mjere, novi zakoni o krivičnom postupku nemaju nekih značajnih razlika u odnosu na ranije zakone o krivičnom postupku. Specifičnost primjene ovih mjera, koje se mogu primijeniti prema građanima i prvenstveno prema osumnjičenim je naglašena, jer se njima ograničavaju neke osnovne slobode i prava građana. Propisane su zakonom o krivičnom postupku, a njihova primjena mora biti svedena na nužnu i neophodno potrebnu mjeru.

Cilj ovih mjera postavljen je dvojako, što proizilazi i iz njihovog zajedničkog naziva, a to je obezbjeđenje prisustva osumnjičenog u postupku i obezbjeđenje uspješnosti vođenja krivičnog postupka.

Mjere za obezbjeđenje prisustva osumnjičenog u postupku i uspješno vođenje postupka su propisane čl. 123. ZKP-a BiH, odnosno analognim članovima ZKP-a FBiH, RS i BDBiH koji su suštinski identični i glase:

1. *Mjere koje se mogu poduzeti prema optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, zabrana napuštanja boravišta, jemstvo i pritvor.*

2. *Prilikom odlučivanja koju će od navedenih mjera primijeniti, nadležni organ pridržavaće se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.*
3. *Ove mjere ukinuće se po službenoj dužnosti odmah kad prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijeniće se drugom blažom mjerom kad za to nastupe uvjeti.*
4. *Odredbe ove glave shodno se primjenjuju i na osumnjičenog.*

U stavu 1. ovog člana su taksativno nabrojane i navedene mjere koje se mogu primijeniti radi obezbjeđenja prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog radi uspješnog vođenja krivičnog postupka.

Od svih predviđenih mjera dvije mjere predviđaju lišenje slobode, a to su **Dovodenje** (koje predstavlja lišenje slobode bez zatvaranja) i **Pritvor** (koji predstavlja lišenje slobode sa zatvaranjem), dok jemstvo predstavlja mjeru koja ima alternativni karakter u odnosu na mjeru pritvora.

(Vidi: Podmodul 3. u Modulu 1 - Krivična oblast Istražni postupak, i komentare uz odgovarajuće članove u Komentari Zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, str. 404)

Ostalim stavovima ovog člana je propisano odlučivanje, uvjeti primjene, svrha, razlozi, trajanje i ukidanje poduzete mjere.

Detaljni komentari svih mjera obezbjeđenja prisustva osumnjičenog/optuženog su obrađeni i dati u tački 6. Podmodul 3 - Modul I - Istražni postupak i u Komentarima zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, Grupa autora 2005. godina, uz odgovarajuće članove, pa se korisnici ovog Modula upućuju na njih.

Sve propisane i navedene mjere obezbjeđenja prisustva osumnjičenog u postupku se mogu poduzeti i primijeniti i prilikom procesuiranja krivičnih djela iz oblasti Sigurnosti javnog prometa, a posebno se ukazuje na mjeru pritvora i jemstva, jer je njihova primjena u određenim situacijama, protiv učinitelja krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa neophodna i obavezna.

4. 1. Pritvor

Pritvor predstavlja najtežu mjeru obezbjeđenja prisustva osumnjičenog, sa najvećim stepenom i intezitetom prinude prema osumnjičenom.

U odredbe o pritvoru u novim zakonima o krivičnom postupku su inkorporirane odredbe čl. 5. EKLJP, kojim su predviđeni uslovi i razlozi određivanja i njegovo svodenje na najmanju moguću i potrebnu mjeru, s obzirom na to da se lišenjem slobode - određivanjem pritvora ograničavaju temeljna ljudska prava i slobode.

ODREĐIVANJE PRITVORA - čl. 131. ZKP BiH, odnosno analogni članovi ZKP FBiH, RS i BDBiH

- 1) **Pritvor se može odrediti samo pod uvjetima propisanim u ovom zakonu i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.**
- 2) **Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnošću.**
- 3) **U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvorenik će se odmah pustiti na slobodu.**

Razlozi za pritvor čl. 132. ZKP BiH, odnosno analogni članovi ZKP FBiH, RS i BDBiH

- 1) **Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor se može odrediti:**
 - a) **ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva;**
 - b) **ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače;**
 - c) **ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna;**
 - d) **ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, a usljed načina izvršenja ili posljedica krivičnog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine. U slučaju kada se radi o krivičnom djelu terorizma, smatra se da postoji pretpostavka, koja se može pobijati, da je ugrožena sigurnost građana i imovine.**
- 2) **U slučaju iz stava 1. tačke b) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.**

U članovima 131. i 132. ZKP BiH, odnosno analognim članovima ZKP FBiH, RS i BDBiH, propisani su uvjeti, trajanje i razlozi za određivanje pritvora.

Nadležnost za određivanje pritvora čl. 134. ZKP BiH, odnosno analogni članovi ZKP FBiH, RS i BDBiH

- 1) **pritvor se određuje rješenjem suda, a na prijedlog tužioca.**

... dok ostali stavovi ovog člana određuju sadržaj rješenja, način uručenja, pravo na žalbu, (...)

U postupanju kod procesuiranja krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa u određenim situacijama, usljed načina i okolnosti izvršenja krivičnog djela, kao i zbog nastupjele posljedice, najčešće se primjenjuju razlozi za pritvor predviđeni u čl. 132. ZKP BiH i odgovarajućim članovima analognih zakona, iz stava 1. tačka a. i tačka d.

Stav 1. tačka a. navedenog člana propisuje kao razlog za određivanje pritvora osumnjičenom: ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva.

Razlozi iz tačke a. uglavnom postoje:

- kada je osumnjičeni pobjegao sa lica mjesta i naknadno pronađen,
- ili kada je osumnjičeni strani državljanin i nema prebivalište na teritoriji BiH, ili je državljanin BiH sa prebivalištem u inostranstvu i nema prebivalište na teritoriji BiH.

Tada realno postoji mogućnost da se osumnjičeni krije i izbjegava odgovornost, jer je to pokazao svojim ponašanjem napuštajući-bježeći sa mjesta nezgode. Obično takva situacija postoji kada je osumnjičeni pod utjecajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava u vrijeme događanja prometne nezgode, pa takvim ponašanjem teži osujetiti utvrđivanje stanja u kojem se nalazi. Također, realno postoji opasnost od bjekstva i napuštanja teritorije ako je osumnjičeni strani državljanin na proputovanju kroz BiH, ili domaći državljanin koji nema prebivalište u BiH, u kojem slučaju postaje nedostupan ili teško dostupan organima gonjenja, te postupajući tužitelj/tužilac predlaže određivanja mjere pritvora, a sudovi to prihvataju.

Stav 1. tačka d. navedenog člana propisuje situaciju - ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od 10 godina i teža kazna, a usljed načina učinjenja ili posljedica krivičanog djela određivanje pritvora neophodno je za sigurnost građana ili imovine...

Razlozi iz tačke **d.** postoje u slučajevima prometnih nezgoda koje su se dogodile usljed bezobzirne vožnje od strane osumnjičenog, koji je ili nije pod utjecajem alkohola ili omamljujućih sredstava i u kojima su nastupile smrtne posljedice jedne ili više osoba.

Kod ovakvih načina izvršenja krivičnih djela radi se o umišljajnom postupanju učinitelja, za koje je u svim Zakonima određena mogućnost izricanja u svim analognim krivičnim zakonima propisana mogućnost izricanja kazne od 10 godina i duže kazne zatvora radi čega se u takvim situacijama predlaže od strane postupajućeg tužitelja/tužioca predlaganje određivanja pritvora po osnovu propisanom u tački **d.** navedenog člana.

I razloge predviđene za pritvor navedene u tački **b.** i tački **c.** stava 1. člana 132. ZKP-a BiH, odnosno analognim članovima ZKP-a FBiH, RS i BDBiH je teoretski moguće primijeniti i na krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa, mada se u praksi oni rjeđe primjenjuju kao razlog za određivanje pritvora, upravo zbog specifičnosti krivičnih djela protiv sigurnosti javnog prometa.

Razlog tome treba tražiti u činjenici da se odmah po obavještenju da se dogodila prometna nezgoda pristupa vršenju uviđaja i prikupljanju i obezbjeđivanju potrebnih dokaza i stanja na licu mjesta, tako da se onda teško može pretpostaviti postojanje osnovane bojazni da će osumnjičeni uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak kao i postojanje naročitih okolnosti koje ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače.

Također je kod ovih krivičnih djela nerealna pretpostavka da će osumnjičeni ponoviti krivično djelo ili počiniti djelo kojim prijeti.

U svakom slučaju, treba posebno naglasiti da su u predmetima provođenja istrage zbog krivičnih djela protiv sigurnosti javnih prometa u kojima je protiv osumnjičenog određen pritvor, hitnog karaktera, te se sve radnje poduzete od nadležnih organa u takvim predmetima moraju poduzimati hitno i u što kraćem roku.

4.1.1. **Primjer (obrazac) prijedloga za određivanje pritvora**

NAZIV TUŽILAŠTVA

Broj protokola:

Datum:

Mjesto:

NAZIV NADLEŽNOG SUDA:

Sudiji za prethodni postupak:

Na osnovu člana 45. stav 1. i 2. i člana 148. stav 1. ZKP FBiH, stavljam

P R I J E D L O G

ZA ODREĐIVANJE PRITVORA

PROTIV OSUMNJIČENOG:

X. Y. (generalijski podaci)

Zbog postojanja razloga propisanih u članu 146. stav 1. tačka a. i tačka d. ZKP FBiH**O b r a z l o ž e n j e**

Po naredbi kantonalnog/okružnog tužioca Kt. broj _____ provodi se istraga protiv osumnjičenog _____, zbog postojanja osnova sumnje da je počinio - Teško krivično djelo protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 2. u vezi sa krivičnim djelom čl. 332. st. 1. KZ FBiH. (Navedi odgovarajući zakonski propis - krivično djelo.)

Tužilac je ispitao osumnjičenog _____, koji po vlastitoj izjavi ne može da opredijeli brzinu kojom se kretao neposredno pred nezgodu i u trenutku udara u poginulu mldb. _____. Također je naveo da je vidio da se tu radi o gusto naseljenom mjestu i naselju, da je bio veći broj pješaka i djece pored kolovoza kao i više vozila koja su mu dolazila u susret. Ističe da se radi svoje sigurnosti sklonio sa lica mjesta, jer se bojao od ljudi koji su pritrčali poginuloj nakon ove saobraćajne nezgode.

Prema službenoj zabilješci PS _____ od _____. godine proizilazi da se osumnjičeni _____ javio telefonom istog dana u 13,09 sati, te da je nakon toga otišla policija po njega, na mjesto gdje se isti nalazio.

S obzirom na to da se isti nije javio odmah u Policijsku stanicu, a da je napustio lice mjesta saobraćajne nezgode, smatram da stoji okolnost koja ukazuje da bi se osumnjičeni mogao skrivati, te da postoji opasnost od bjekstva, radi čega je opravdan Prijedlog za određivanje pritvora vezano za čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP FBiH (ili drugi odgovarajući zakon).

Prema okolnostima događaja zatečenim na licu mjesta saobraćajne nezgode, gdje je uvidajem utvrđeno postojanje tragova kočenja od vozila, kojim je upravljao osumnjičeni, dužih od 30 m, što ukazuje na veliku brzinu kretanja vozila osumnjičenog kroz gusto naseljeno mjesto, gdje je pored kolovoza bio prisutan veći broj pješaka, cijeneći pri tome i da je za predmetno krivično djelo propisana kazna zatvora od najmanje godinu dana kao poseban minimum, te da se može izreći i kazna do 20 godina zatvora (ili druga odgovarajuća-zapriječena u zakonu), a usljed načina izvršenja krivičnog djela, jer se u konkretnom slučaju, bez obzira što još nisu prikupljeni svi materijalni dokazi, nije dostavljen zapisnik o uvidaju i skica lica mjesta sa fotodokumentacijom, radi o bezobzirnoj vožnji, kao i nastupjele posljedice krivičnog djela, jer je mldb. pješakinja _____ na licu mjesta podlegla povredama koje je zadobila, smatram da je određivanje pritvora neophodno radi sigurnosti građana koji su događajem znatno uznemireni. Ovo tim prije što se u naseljenom mjestu _____ vrlo često događaju saobraćajne nezgode sa smrtnim ishodom. Osnovano proizilazi sumnja da se u konkretnom slučaju radi o bezobzirnoj vožnji koja nije adekvatna naseljenom mjestu i predmetnoj saobraćajnoj situaciji, radi čega je došlo do smrti jedne mldb. osobe, radi čega smatram da stoji osnov za određivanje pritvora propisan u čl. 146. st. 1. tačka d. ZKP FBiH (ili drugi analogni zakon i član).

S obzirom na sve navedeno predlažem da se prema osumnjičenom _____ **odredi pritvor** sa razloga predviđenih u čl. 146. st. 1. tač. a. i d. ZKP FBiH.

Prilog:

- Naredba o provođenju istrage,
- Ostali prikupljeni dokazi iz kojih proizilazi osnov sumnje,
- Potvrda PU o lišenju slobode,
- Potvrda o predaji osobe lišene slobode tužiocu.

Tužilac/Tužitelj

4.1.2. **Primjer (obrazac) prijedloga za određivanje pritvora****HITNO!**

NAZIV TUŽILAŠTVA:

Broj protokola:

Datum:

NAZIV NADLEŽNOG SUDA

Sudiji za prethodni postupak

Na osnovu člana 45. stav 1. i 2. i člana 148. stav 1. ZKP FBiH, stavljam

P R I J E D L O G**ZA ODREĐIVANJE PRITVORA****PROTIV OSUMNJIČENOG:**

Ime i prezime i potpuni generalijski podaci,

privremeno nastanjen u Hesperange, ul. Rue De Itzig br. 9, zaposlen u Luksemburgu, u firmi Immwo service, oženjen, otac troje djece, po nacionalnosti Bošnjak, državljanin BiH,

Zbog postojanja razloga propisanih u članu 146 stav 1 tačka a ZKP FBiH.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno tužilaštvo _____ donijelo je Naredbu o provođenju istrage protiv osumnjičenog _____, zbog osnova sumnje da je dana _____ godine u _____ u blizini benzinske stanice Energopetrol na magistralnom putu _____ - _____ počinio krivično djelo - Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u sticaju sa krivičnim djelom - Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi - iz čl. 337. st. 2. KZ-a FBiH, na način što je upravljajući putničkim motornim vozilom marke " _____ " tip _____, krećući se iz pravca _____ u pravcu _____, ostvario kontakt sa biciklistom _____, kojom prilikom je isti zadobio teške tjelesne povrede u vidu povrede karlice, nakon čega je osumnjičeni nastavio vožnju u pravcu _____ ne ukazavši pomoć povrijeđenom _____, ali je osumnjičeni zaustavljen od strane pripadnika policije u naselju _____ i nakon toga priveden u stanične prostorije PU _____.

Osumnjičeni _____ trenutno sa porodicom boravi i radi u Luksemburgu i samo povremeno dolazi u Bosnu i Hercegovinu kod roditelja u _____ i roditelja svoje supruge u _____. Isti je kritične prilike upravljao motornim vozilom austrijskih registarskih oznaka iznajmljeno od auto-kuće "EuropCar" iz Klagenfurta, Austrija, te je sa istim vozilom i pored toga što je prouzrokovao saobraćajnu nezgodu napustio lice mjesta i pokušao da se udalji u pravcu _____, pa je tek intervencijom policije spriječen u takvim namjerama i priveden u stanične prostorije.

Dakle, cijeneći činjenice da je osumnjičeni _____ nastanjen na području druge države, gdje živi i radi sa porodicom, da je isti upravljao putničkim motornim vozilom sa austrijskim registarskim oznakama čiji nije vlasnik i koje vozilo je iznajmljeno od auto-kuće, te činjenice da se isti već nakon saobraćajne nezgode koju je prouzrokovao udaljio sa lica mjesta pokušavši da dođe do _____ i na taj način prikrije svoje učešće u saobraćajnoj nezgodi, a koje namjere je i potvrdio svojom izjavom pripadnicima policije koji su ga zaustavili u naselju _____ nakon saobraćajne nezgode da predmetna oštećenja na

autu potiču od udesa koji je prethodno napravio njegov brat u _____, smatramo da bi osumnjičeni boravak na slobodi iskoristio za bjekstvo radi izbjegavanja svog daljeg krivičnog progona i kažnjavanja za počinjeno krivično djelo, iz čega nesporno proizilazi da sve pobrojane okolnosti jesu okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva osumnjičenog _____, čime bi isti bio nedostupan organima gonjenja što bi bitno utjecalo na uspješno vođenje krivičnog postupka.

Zbog svega navedenog predlažemo da sud odredi pritvor osumnjičenom _____ iz razloga propisanih u čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a FBiH u trajanju od 1 (jednog) mjeseca.

TUŽILAC

Iz sudske prakse:

(Općinski sud u Živinicama, br. Kir-102/04 od 27.08.2004. godine)

OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA

Broj: Kir-102/04

Živinice, 17.08.2004. godine

Općinski sud u Živinicama po sudiji za prethodno saslušanje __ (sudija) , uz sudjelovanje zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____ zbog krivičnog djela - Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u sticaju sa krivičnim djelom - Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi - iz čl. 337. st. 2. KZ FBiH, postupajući po prijedlogu za određivanje pritvora Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla KT.br.1517/04 od 27.08.2004. godine, donio je slijedeće

R J E Š E N J E

Prema osumnjičenom:

V.V. sin S.S. i majke rođ. M., rođenog 02.09.1968. godine u Teočaku, nastanjen u Bilalići, općina Teočak, zaposlen u Luksemburgu, privremeno nastanjen u Hesperange ul. Rue De Itzig br.9, u Firmi "Immwo service", po zanimanju vodoinstalater, oženjen, otac troje djece, Bošnjak, državljanin BiH.

na osnovu čl. 146.st. 1.tač.a. ZKP-a FBiH.

ODREĐUJE SE PRITVOR u trajanju od 1 (jedne) mjesec koji pritvor se ima računati počev od 27.08.2004.godien u 01,00 sat.

O b r a z l o ž e n j e

Kantonalno tužilaštvo TK-a Tuzla je podnijelo prijedlog za određivanje pritvora KT.br.1517/04 od 27.08.2004.godine protiv osumnjičenog _____ sina _____ iz _____, zbog osnovane sumnje da je počinio krivično djelo - Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336.st. 3. u sticaju sa krivičnim djelom - Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi - iz čl. 337.st. 2. KZ FBiH.

U prijedlogu je navedeno je KT TK Tuzla donijelo naredbu o provođenju istrage protiv osumnjičenog Bešić Muhidina zbog osnova sumnje da je dana 26.08.2004.godine počinio navedeno krivično djelo na način što je upravljajući putničkim motornim vozilom marke "Audi" tip 1,9 TDI, krećući se iz pravca Tuzle prema Sarajevu ostvario kontakt sa biciklistom _____, kojom prilikom je isti zadobio teške tjelesne povrede u vidu povrede karlice, nakon čega je osumnjičeni nastavio vožnju u pravcu Sarajeva, ne ukazavši pomoć povrijeđenom _____, ali je zaustavljen od strane pripadnika policije u naselju _____.

Kao razlog za određivanje pritvora je navedeno da _____ trenutno sa porodicom boravi i radi u _____ i samo povremeno dolazi u BiH, a da je kritične prilike upravljao motornim vozilom austrijskih registarskih oznaka iznajmljeno od auto-kuće _____ - Austrija, tj. nije vlasnik tog vozila, te navodeći činjenicu da se isti nakon saobraćajne nezgode koju je prozuzrokovao udaljio sa lica mjesta, pokušavši da dođe do Sarajeva i na taj način prikrije svoje učešće u saobraćajnoj nezgodi. Dalje navodi da je svoje takve namjere i potvrdio svojom izjavom pripadnicima policije koji su ga zaustavili u naselju _____, navodeći da predmetna oštećenja na autu potiču od udesa koji je prethodno napravio njegov brat u _____. Tužilaštvo smatra da bi osumnjičeni boravak na slobodi iskoristio za bjekstvo radi izbjegavanja svog daljnjeg krivičnog progona i kažnjavanja za počinjeno djelo, odnosno sve to ukazuje na opasnost od bjekstva osumnjičenog što bi dovelo do okolnosti da bi isti bio nedostupan organima gonjenja i uspješnom vođenju postupka. Predloženo je da sud u smislu čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a FBiH odredi mjeru pritvora iz naprijed navedenih razloga u trajanju od jedan (1) mjesec.

Sudija za prethodni postupak je razmotrio prijedlog za određivanje pritvora i razmotrio razloge navedene u prijedlogu, te utvrdio da je pod brojem KT-1517/04 od 27.08.2004. godine donesena naredba o provođenju istrage protiv osumnjičenog zbog osnova sumnje da je počinio navedeno krivično djelo. Osumnjičeni je ispitan u postupku istrage u prisustvu branioca advokata _____ izvršen je uvid u zapisnik o uvidaju PU Živinice od 26.08.2004. godine sa skicom lica mjesta, uvid u potvrdu o lišenju slobode PU Živinice od 27.08.2004. godine, izvršen uvid u saobraćajnu dozvolu za vozilo "audi A4" 19 TDI, te uvid u akt auto-kuće _____ iz _____, Austrija.

Analizirajući prijedlog Tužilaštva za određivanje pritvora uz priložene dokaze, sud je mišljenja da je prijedlog osnovan iz razloga što je osumnjičeni nastanjen u Luksemburgu, te da je upravljao iznajmljenim vozilom strane auto-kuće, što zunači da nije vlasnik istog, te da se udaljio sa lica mjesta i nastojao prikriti da je počinio navedeno krivično djelo, to i sam prizna u svojoj izjavi, te postoji mogućnost da je imao namjeru napustiti BiH. Opasnost od bjekstva kao osnov za određivanje pritvora iz čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a proizilazi i iz samog ponašanja osumnjičenog nakon predmetnog događaja, jer i sam ističe u svojoj izjavi da je pripadnicima policije, nakon što je zaustavljen sa predmetnim oštećenjima vozila, a nastojeći prikriti krivično djelo, saopćio da je vozilo oštećeno usljed saobraćajne nezgode u _____ koju je navodno počinio njegov brat.

Iz navedenih razloga, sud smatra da postoje okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva osumnjičenog, odnosno opasnost od odlaska u inostranstvo gdje je inače nastanjen, čime bi isti bio nedostupan organima gonjenja, što bi bitno utjecalo na uspješno vođenje krivičnog postupka, a i sama činjenica da je napustio lice mjesta ukazuje na tu okolnosti.

Prema tome, sud je uvažio razloge navedene u prijedlogu za određivanje pritvora koji se odnosi na odredbu čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a FBiH i odredio osumnjičenom pritvor u trajanju od jedan (1) mjesec, smatrajući da je to vrijeme potrebno za provođenje svih radnji iz naredbe o provođenju istrage.

Na osnovu naprijed navedenog sud je odlučio kao u dispozitivu rješenja, a na osnovu čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a FBiH, a uz primjenu čl. 149. st. 1. ZKP-a FBiH.

Zapisničar,

Sudija za prethodni postupak,

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba krivičnom vijeću ovog suda u roku od 24 sata od dana prijema rješenja, s tim što žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

4.2. Jemstvo

Vežano za primjenu mjera obezbjeđenja prisustva osumnjičenog u istražnom postupku neophodno je naglasiti da se vežano za odredbe o određivanju pritvora primjenjuju i odredbe o jemstvu kao jednom od načina obezbjeđenja prisustva osumnjičenog.

Prema odredbi čl. 141. ZKP-a FBiH, odnosno adekvatnim odredbama članova ZKP-a RS i BDBiH je propisano da optuženi, odnosno osumnjičeni kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili ko drugi za njega pruži jemstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobjeći, a sam optuženi obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

U članovima 142, 143. i 144. ZKP-a FBiH, odnosno adekvatnim odredbama članova ZKP-a RS i BDBiH bliže su određeni sadržaj jemstva, prestanak jemstva i rješenje o jemstvu sa tačno uređenim načinima postupanja u pojedinim slučajevima.

Iz sudske prakse - rješenje o određivanju jemstva

Bosna i Hercegovina

Federacija Bosne i Hercegovine

Tuzlanski kanton

Općinski sud u Živinicama

Broj Kir.-102/04

Kladanj, 01.10.2004.godine

Općinski sud u Živinicama, po sudiji za prethodno saslušanje _____ uz sudjelovanje zapisničara _____, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____ sina _____ iz _____, privremeno nastanjen u inostranstvu (puna adresa) _____, zbog krivičnog djela - Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u sticaju sa krivičnim djelom - Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi iz čl. 337. st. 2. KZ-a FBiH, rješavajući o prijedlogu branioca osumnjičenog _____ i osumnjičenog, za ukidanje pritvora u zamjenu jemstvom, na osnovu čl. 144. u vezi sa čl. 141. ZKP-a ("Sl. novine FBiH", br.35/03) donio je

RJEŠENJE

Prihvata se ponuđeno jemstvo osumnjičenog _____ sina _____ koji se nalazi u pritvoru od 27.08.2004. godine, a po rješenju ovog suda br. Kir. 102/04 od 27.08.2004. godine i po rješenju istog suda br. KV.289/04 od 24.09.2004. godine o produženju pritvora, i isti se ima pustiti na slobodu, pošto osumnjičeni uplati na depozit Općinskog suda Živnice na račun broj 13211000309722264 iznos od 10.000,00 EUR-a ili isti iznos u protuvrijednosti izraženom u KM, kao obezbjeđenje da osumnjičeni do okončanja krivičnog postupka neće pobjeći.

Ako osumnjičeni pobjegne ili se ne odazove na pozive suda, rješenjem će se odrediti da će vrijednost data kao jemstvo predstavljati prihod Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine.

Imenovanom će se i pored datog jemstva odrediti pritvor ako na uredan poziv suda ne dođe, a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega pojavi kao drugi zakonski osnov za pritvor.

Obrazloženje

Rješenjem ovog suda broj Kir.102/04 od 27.08.2004.godine određen je pritvor protiv _____ zbog krivičnog djela - Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa - iz čl. 336. st. 3. u sticaju sa krivičnim djelom - Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u

prometnoj nezgodi iz čl. 337. st. 2. KZ-a FBiH, zbog utvrđene okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva, a u smislu čl. 146. st. 1. tač. a. ZKP-a FBiH. U međuvremenu pritvor je produžen iz istih razloga i to rješenjem ovog studa broj KV.289/04 od 24.09.2004.godine do 26.10.2004.godine. istim rješenjem je konstatirano da pored drugih uslova i nadalje postoje razlozi za pritvor koji ukazuju na opasnost od bjekstva.

Branilac osumnjičenog _____, advokat _____ iz Tuzle, u ime osumnjičenog podnio je prijedlog za ukidanje mjere pritvora i određivanje jemstva uz prijedlog jemstva u novčanom iznosu od 10.000,00 EUR-a koje je ponudio osumnjičeni kao jemstvo da će se odazvati na pozive suda. U istom prijedlogu je navedeno da je _____ porodičan, otac troje mladb. djece, te da se nalazi na privremenom radu u inostranstvu i svako dalje zadržavanje u pritvoru ili pak na području BiH mogli bi dovesti u pitanje njegov radni status u _____ a i samim tim ostanak u zemlji. Dalje je naveo da će osumnjičeni istog dana kada sud donese odluku po prijedlogu položiti ponudeni iznos uz obećanje da će se odazivati na pozive suda, te da se prema osumnjičenom ukine pritvor i naredi puštanje istog na slobodu.

Pismenim podneskom Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla broj KT.-1517/04 od 30.09.2004. godine tužilac _____ je dao izjašnjenje kojim se ne protivi prijedlogu osumnjičenog i njegovog branioca za ukidanje mjere pritvora i određivanje jemstva uz polaganje novčanog iznos od 10.000,00 EUR-.a.

Cijeneći prijedlog, branioca osumnjičenog _____, advokata _____ i osumnjičenog kao ponudioca jemstva je osnova.

Na osnovu člana 141. ZKP-a FBiH ako je optuženom određen pritvor samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi ako on osobno ili ko drugi za njega pruži jemstvo. Iz navoda prijedloga ponudnog jemstva a cijeneći isti u odnosu na težinu krivičnog djela, osobne i porodične prilike osumnjičenog, sud nalazi da je osumnjičeni ponudio kao jemstvo iznos od 10.000,00 EUR-a što nije zanemarljiv iznos a cijeneći pri tome i mišljenje tužioca te njegovo izjašnjenje da se ne protivi prijedlogu osumnjičenog u odnosu na ponudeno jemstvo, te imajući u vidu da tužilac provodi istu, te da zna o čemu se osnovana sumnja vodi sa aspekta mogućeg optuženja osumnjičenog, sud nalazi da ponudeno jemstvo pruža dovoljno garancije za prisustvo osumnjičenog. Uz dato obećanje osumnjičenog da se do završetka krivičnog postupka neće kriti te da će se odazivati na pozive suda i sve te okolnosti isključuju sumnju da će osumnjičeni boraveći na slobodi pobjeći.

Pošto su ispunjeni uslovi iz čl. 141. i 142. KP-a FBiH za prihvatanje jemstva, odlučeno je kao u izreci ovog rješenja, a na osnovu čl. 144. ZKP-a FBiH.

Sudija za prethodni postupak

PRAVNA POUKA:

Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Krivičnom vijeću ovog suda u roku od tri (3) dana od dana prijema istog putem ovog suda.

POPIS LITERATURE

Grupa autora, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH 2005. godine*

Dr ATANACKOVIĆ Dragoljub i grupa autora, VODINELIĆ i grupa autora, *Krivična djela ugrožavanje javnog saobraćaja na putevima*, (1987), Slavija Pres, Novi Sad

Komentar Zakona o krivičnom postupku, (1999)Ured za demokratizaciju OSCE, Sarajevo

TEGELTIJA Milan i grupa eksperata, *Istražni postupak Modul 1*

Sudska praksa izbor odluka općinskih i kantonalnih sudova BiH